

รายงานฉบับสมบูรณ์

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Potential Development Patterns in Agrotourism
Management of Aquaculture Owners at tombon Donsak,
Ampher Donsak, Surat Thani Province

โดย สมมาส เส็งสุข และคณะ

กรกฎาคม 2551

รายงานฉบับสมบูรณ์

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Potential Development Patterns in Agrotourism
Management of Aquaculture Owners at tombon Donsak,
Ampher Donsak, Surat Thani Province

คณะผู้วิจัย

สมมาส เส็งสุข
สุขุษา นุ่นทอง
ประภาส แสงอรุณ

สังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เทศบาลตำบลดอนสัก

ชุดโครงการการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน
เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ในครั้งนี้เป็นโครงการภายใต้ชุดโครงการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายฝ่ายที่ให้ความช่วยเหลือตลอดโครงการ

ในโอกาสนี้คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวที่ให้คำแนะนำนายกเทศบาลตำบลดอนสัก รองนายกเทศบาลตำบลดอนสักที่ให้ความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล และขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระมหาโกศล อหีสโก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี ได้กรุณาออกแบบปกการวิจัย

และขอกราบขอบพระคุณ นายนิมิต ผิวผ่องประธานกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำที่ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูล และนายคมสัน หนูวิน รองประธานกลุ่มที่ให้ข้อมูลและบริการเรือในการลงพื้นที่ตลอดโครงการรวมทั้งสมาชิกกลุ่มทุกคน และผู้มีพระคุณอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง

สุดท้ายคณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2551

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อหารูปแบบการพัฒนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รายบุคคลกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และหารูปแบบการพัฒนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการประชุมปฏิบัติการ สนทนากลุ่ม และ อบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เริ่มตั้งแต่ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพสูงกว่าด้านอื่น ๆ

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับหนึ่ง เมื่อพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยพบว่าศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังต่อไปนี้

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ จากผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่

การบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอ ดอนสัก และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณ ปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่ม เป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุด ด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้บริการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่า กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบ กิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 - 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม และแสวงหาความรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการ บรรยาย และ สาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงาง อีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อย คือ กลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว

2. รูปแบบการพัฒนามกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(1) พัฒนาด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐต้องให้การ สนับสนุนเรื่อง การวางแผนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้าง จิตสำนึก ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชน สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้ง สนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

(2) พัฒนาด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภาครัฐให้การสนับสนุน ส่งเสริมการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณา

ประชาสัมพันธ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย รัฐต้องสนับสนุนการลงทุน ในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด

(3) พัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยง สัตว์น้ำมีการพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการ ลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และ ติดตามประเมินผล

(4) พัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

คำหลัก : ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ความพร้อมในการให้บริการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : สัญญาเลขที่ ABTC/ATS/00016

ชื่อโครงการ : รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยง
สัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อนักวิจัย : สมมาส เล็งสุข สุขอุษา นุ่นทอง และประภาส แสงอรุณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

E-mail Address: Sommas_664@hotmail.com suk.mcu@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 กันยายน 2550 – 30 เมษายน 2551

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์
น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษา
ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง
เกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับ
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รายบุคคลกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน
30 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และหา
รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการ
ประชุมปฏิบัติการ สันทนาการ และ อบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ด้านลักษณะภูมิประเทศ
และทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก และด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง
เกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากร
ธรรมชาติ ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนเรื่อง การวางแผนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างจิตสำนึก ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชน สนับสนุนให้มีการใช้
พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยาม

ฉุกเฉิน ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย รัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

คำหลัก : ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ความพร้อมในการให้บริการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ABSTRACT

Project Code	ABTC/ATS/00016
Project Title	Potentiality Development Model on Agro-tourism for Aquaculture Providers at Tombon Don Sak, Aumpher Don Sak, Surat Thani Province
Investigators	Sommart Seangsui, Sukusa Nunthong and Prapart Seangaroon
E-mail address	Sommas_664@hotmail.com / suk.mcu@gmail.com
Project Duration	September 1, 2550 – April 30, 2551

The purposes of the research were : (1) to study the management potentiality in agro-tourism activities of the aquaculture providers living at Tombon Don Sak , Don Sak district, Surat Thani province ; and to design the development model for those people in the agro-tourism management . The instrument used in the research was the questionnaire designed by the researchers and contributed to 300 aquaculture providers along with individually interview to 30 people. SPSS for WINDOW was used to analyze the percentage, means and standard deviation, whereas the designing of the development model was conducted by means of workshop, group discussion and 2-session seminar techniques.

The results were as follows :

The management potentiality of the aquaculture providers revealed that the physical features, natural resources, and services providing were in the middle level, whereas the participatory aspect was in the high level.

The results on the aspect of designing the development model for the readiness in agro-tourism management for the aquaculture providers living at Tombon Don Sak, Don Sak District, Surat Thani province indicated that on the aspects of physical features and natural resources, the government sectors should provide and support the following issues; that is, the information system planning, appropriate technology, awareness arising, government public relation, economical and alternative energy and emergency public relief system On the aspect of service providing potentiality, the government should support and provide the following issues, that is, the network promotion, the development of tourist resources, the setting of standard guide, promoting with diversity of advertising channels along with the genuine information, the subsidization of tourist investment for

the standardized quality within strict regulations. On the aspect of community participation in agro-tourism management, it was found that the group of aquaculture providers developed their participatory patterns as well as the investment, produced the products and provided the services. The members of the group were allowed to be involve in the decision-making, evaluation and appraisals. On the aspect of tourism management, all group members shared the responsible duties and the meeting was setup every tenth day of the month.

Key words : tourism management potentiality readiness to service the tourism
the community participation for agro-tourism management

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
ABSTRACT	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ม
สารบัญภาพ	ม
บทที่ 1 บทนำ	
บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
คำถามการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
แนวทางการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	11
สรุป.....	11
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
บทนำ.....	12
ทบทวนวรรณกรรม.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	27
ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	35
สภาพทั่วไป ที่ตั้ง และอาณาเขตของตำบล.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
สรุป.....	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
บทนำ.....	57
ระเบียบวิธีวิจัย.....	57
สรุป.....	60
บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผล	
บทนำ.....	62
ผลการศึกษา.....	62
สรุป.....	87
บทที่ 5 บทสรุป	
บทนำ.....	89
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	89
คำถามการวิจัย.....	89
การทบทวนวรรณกรรม.....	90
ระเบียบวิธีวิจัย.....	90
สรุปผลการวิจัย.....	91
ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้.....	94
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป.....	94
สรุป.....	94
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	102
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์.....	114
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่วางไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ.....	117
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	120
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน.....	130
ภาคผนวก ฉ ประวัติคณะผู้วิจัย.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล.....	62
4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวม.....	64
4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ.....	65
4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำแนกตามด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	66
4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	68
4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	17
2.2 แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ.....	38
2.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มพัฒนาสู่ความยั่งยืน.....	40
2.4 แสดงโครงสร้างการบริหารกลุ่ม.....	41
4.1 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro - Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งจากหลาย ๆ แบบที่มีในประเทศไทย ที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้เห็นอื่นใด การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการหวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ สร้างความภาคภูมิใจกับการประกอบอาชีพเกษตร ซึ่งเป็นรากฐานของแผ่นดินไทยที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชนบท

1.2 หลักการและเหตุผล

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของโลกมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา และได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยในศตวรรษที่ 20 เมื่อ ค.ศ. 1958 ได้เปิดบริการด้านเครื่องบินขนาดใหญ่ รูปแบบการท่องเที่ยวมีลักษณะแบบกลุ่มใหญ่ (Mass tourism) ต่อมาการท่องเที่ยวได้เกิดความแออัด เกิดผลกระทบต่อกลุ่มคนท้องถิ่นเดิมและปัญหาต่าง ๆ ตามมา แม้ว่าจะมีส่วนทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นตามมาด้วย โดยเฉพาะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (สมศักดิ์ แจ่มอุลิตร์ตัน. 2542 : 1 – 2) จึงควรมีการจัดการให้ดีกว่าแต่ก่อน เนื่องจากว่าปัญหาจะรุนแรงเป็นทวีคูณ ถ้าไม่ได้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในที่สุดอาจจะเป็นตัวทำลายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ได้ ในที่สุดช่วงหลัง ๆ นักท่องเที่ยวเริ่มค้นหาสิ่งใหม่ ๆ และรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากเดิม เริ่มให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีแต่สิ่งอำนวยความสะดวก (การศึกษานอกโรงเรียน. 2545 : 49)

สังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ภาคการเกษตรของไทยนั้นนับได้ว่าเป็นกลุ่มของสังคมในสัดส่วนที่ค่อนข้างใหญ่ของประเทศเนื่องจากมีจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในภาคการเกษตรกว่า 5 ล้านครอบครัว หรือคิดประมาณประชากรราว 40 ล้านคน กลุ่มคนที่อยู่ในภาคการเกษตรก็คือเกษตรกร จากสถิติ พบว่า เป็นกลุ่มที่มีความยากจนที่สุดของประเทศ แม้ว่าประชากรในภาคการผลิตอื่น ๆ จะสามารถมีศักยภาพในการแสวงหารายได้ที่มากมาย บางคนมีรายได้เฉลี่ยนับเป็นแสนเป็นล้านต่อเดือน แต่เมื่อคำนวณในภาพรวมของประเทศ คนส่วนใหญ่คือเกษตรกรมี

รายได้ระดับที่ค่อนข้างต่ำ ตัวเลขเฉลี่ยรายได้ของประชากรภาคการเกษตรอยู่ที่ไม่ถึงหนึ่งหมื่นบาทต่อเดือน ต่อครอบครัว จึงทำให้รายได้ประชาชาติของเราอยู่ในระดับต่ำ และถูกจัดอันดับไว้ในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนา การเกษตรของไทยได้รับผลพวงอย่างไรบ้างจากกระแสโลกาภิวัตน์ หากมองในด้านดี ผลที่ได้น่าจะเป็นการซื้อขายที่คล่องตัวสะดวกสบายขึ้นสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านความต้องการซื้อ ราคาและปริมาณผลผลิตในแหล่งผลิตอื่น ๆ ได้โดยรวดเร็ว สามารถทำการวิเคราะห์ในแง่ของการวางแผนการผลิต การขาย การเก็บภาวะการตลาดให้ได้รับราคาที่สูงขึ้นแต่หากมองในสภาพความเป็นจริง ศักยภาพของเกษตรกรไทยยังนับว่าไม่มีความพร้อมเพียงพอ ในการนำเอาความได้เปรียบของกระแสโลกาภิวัตน์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ (พัชรินทร์ นาคะประวิง, www.doae.go.th/report/lpam/inf.htm 20 มกราคม 2550)

ในประเทศไทยได้มีการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนและสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัยฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเด็นที่รัฐบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอด โดยถือเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ซึ่งนอกเหนือจากจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรในลักษณะยั่งยืนด้วย การจัดให้มีการท่องเที่ยวประเภทนี้โดยเชิญนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เพาะปลูกทางเกษตร เช่น สวนผลไม้ แปลงผักหรือแหล่งเพาะปลูกอื่น ๆ ย่อมทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันผลทางอ้อมก็คือ เกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรในระยะยาว เหนือสิ่งอื่นใดการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมนำมาสู่ความเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือการพัฒนาอาชีพผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมจะก่อตัวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปในลักษณะบูรณาการ (http://webhost.mots.go.th/tour_description.htm#agro. 29 พฤศจิกายน 2549) ประเทศไทยได้เริ่มมีการนำเสนอในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติแผนแรกของประเทศไทย (พ.ศ.2519) แล้วการนำเสนอครั้งนั้นเป็นเพียงการกล่าวถึง Ecotourism อย่างกว้าง ๆ ยังไม่ปรากฏรายละเอียดและแนวทางที่ชัดเจน สิ่งที่จะระบุไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยผลของการพัฒนานั้นจะพิจารณาในด้านมิติเศรษฐศาสตร์เป็นด้านหลัก

Ecotourism ในช่วงเวลานั้นจะพบกลุ่มผู้สนใจเป็นพิเศษ (Special interest) ซึ่งกลุ่มนี้จะนิยมท่องเที่ยวในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำ และการชมศิลปวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวนี้จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อย่างไรก็ตาม Ecotourism ในช่วงเวลานี้ยังไม่ได้พิจารณาถึงคนในท้องถิ่น พ.ศ. 2519 - 2535 ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงเศรษฐกิจและในแง่ของการพัฒนา จนต้องประกาศให้ปี พ.ศ. 2530 เป็นปีท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2538 - 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ผลักดันให้เกิดนโยบายและแนวทางการพัฒนา Ecotourism ซึ่งได้กำหนดทิศทางที่จะดำเนินงานเรื่อง Ecotourism ในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การบริการนำเที่ยว (ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. 2539 : 4 - 6) เป็นต้น

ประเทศไทยเรามีสภาพที่มีความเหมาะสมในการผลิตในด้านการเกษตรหลายอย่าง ทั้งการผลิตเพื่อเป็นแหล่งอาหารหรือเพื่อเป็นประโยชน์ใช้สอยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตในการป้อนเป็นแหล่งวัตถุดิบแก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ หากเกษตรกรไทยมีความรู้ในด้านของการตลาดบ้าง นอกเหนือจากการผลิตที่ทำได้อย่างเก่งกาจแล้ว ซึ่งในเรื่องการผลิต นี้ต้องยกย่องต่อภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยรวมทั้งการคิดค้นของนักวิชาการเกษตรของไทยที่ช่วยให้มีสินค้าเกษตรที่หลากหลายและล้วนแต่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้ที่ได้รู้จัก สินค้าเกษตรของไทยนับได้ว่าจะเป็นแหล่งทำรายได้อย่างมหาศาลแก่ประเทศ จังหวัดสุราษฎร์ธานีก็เช่นเดียวกัน ภาวะทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับสาขาการเกษตร รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 35 คิดเป็นมูลค่า 15,432.88 ล้านบาท ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม และการขายส่งขายปลีก (รายงานประจำปี 2548 <http://www2.suratthani.go.th/plad/report> 20 กุมภาพันธ์ 2550) ในปี พ.ศ.2548 เศรษฐกิจขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเฉพาะในภาคเกษตรนั้นมีการขยายตัวค่อนข้างสูง สืบเนื่องจากราคาและปริมาณสินค้าเกษตรยังคงมีความแน่นอน อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาคเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขณะนี้ยังคงไม่ประสบปัญหามากนัก แต่ก็มีแนวโน้มการแข่งขันระหว่างเกษตรกรด้วยกันในอัตราที่สูงขึ้น โดยเฉพาะความพยายามเพิ่มผลผลิตของตนเพื่อให้ขายได้ในปริมาณมากและเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การเพิ่มผลผลิตเกษตรโดยปราศจากการควบคุมและเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพทำให้มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดภาวะสินค้าเกษตรล้นตลาดและราคาตกต่ำในไม่ช้านี้ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับรายงานภาวะเศรษฐกิจเดือนกันยายน ปี 2549 (http://www2.suratthani.go.th/document/klung/cfo/cfo_sep_49.pdf. 29 พฤศจิกายน 2549) ระบุว่า เศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในเดือนกันยายน 2549 ขยายตัว แม้ว่าการผลิตภาคการเกษตรขยายจะหดตัว แต่ยอดขายของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมยังคงเพิ่มขึ้น จากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาการท่องเที่ยวของจังหวัด ยังคงขยายตัว นายไพโรจน์ ลิ้มจรรย์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เปิดเผยว่า เพื่อพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนเกษตรที่มีศักยภาพ ได้นำทรัพยากรทางการเกษตรด้านต่าง ๆ มาเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ปี 2545-2549 พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมแล้ว 1 ล้านกว่าราย แบ่งเป็นคนไทย 981,491 ราย ชาวต่างประเทศ 91,743 ราย ทำรายได้ถึง 135 ล้านบาท และมีแนวโน้มว่าจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามแผนการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศจะโตขึ้น 15% ซึ่งก็พบว่ายังมีจุดอ่อนอีกหลายปัจจัยที่ต้องพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้รับความสนใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงให้เป็นระบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา รวมทั้งการสร้างมาตรฐานและการเชื่อมโยง จากสถานที่ราชการไปยังชุมชนเกษตรกรรมที่สำคัญ นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคโดยพบว่า นักท่องเที่ยวอาจเป็นสาเหตุพาหะนำโรคติดต่อเข้าสู่ฟาร์มปศุสัตว์ การปนเปื้อนในกระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หรือรบกวนวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งต้องร่วมมือกันหาทางป้องกันและแก้ไขให้มากขึ้น (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 1 พฤษภาคม 2549 แหล่งที่มา <http://www.thairath.co.th/news.php?section=agriculture&content=3857>)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถือได้ว่าเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติที่ไม่สามารถจะหาจังหวัดใดในประเทศไทยเปรียบเทียบได้ โดยเฉพาะเกาะน้อยใหญ่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวจากประเทศแถบทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาและแม้กระทั่งในแถบทวีปเอเชียด้วยกัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีสถานท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เช่น พระบรมธาตุไชยา อยู่ที่วัดพระบรมธาตุไชยาราวชมมหาวิหาร อำเภอไชยา เชื้อนรัชชประภาหรือเชื้อนเชื้อวหลาน ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน อุทยานแห่งชาติเขาสก เกาะสมุย อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองและเกาะต่าง ๆ รวบรวม 40 เกาะ เกาะพะงัน เกาะเต่า เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเกาะพะงัน ประกอบด้วยเกาะที่สำคัญ 2 เกาะคือ เกาะเต่าและเกาะนางยวน ซึ่งโดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาเริ่มจากอำเภอเมืองเป็นจุดแรกในการท่องเที่ยว จึงทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเยี่ยมเยียนเพื่อชมสถานที่ที่สวยงามตามแหล่งธรรมชาติที่หายากเหล่านี้ปีละมาก ๆ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี <http://www3.suratthani.go.th/km/index-26.htm> 18 มกราคม 2551) ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดประชุมวางนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยได้นำแก่นความรู้หรือองค์ประกอบปัจจัยที่นำไปสู่การบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 5 แก่นความรู้ แบ่งกลุ่มจัดการความรู้ทั้ง 5 แก่นความรู้ สังเคราะห์เป็นตารางอิสรภาพเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินตนเองและใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว

ของแหล่งท่องเที่ยว ตามรายละเอียดดังนี้ 1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมในแต่ละบริบทของแหล่งท่องเที่ยว และด้วยกระบวนการจัดการความรู้ของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดให้มีแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ระดับ ตามพฤติกรรมในการปฏิบัติจริงที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว ดังนี้ (1) การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว โดยการจัดประชุมคณะทำงานในชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ จัดให้มีวิทยากรแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว จัดทำหลักสูตรให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษา (2) กำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน จัดศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน จัดรูปแบบโฮมสเตย์ที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีมาตรฐาน (3) จัดระบบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว ปลูกป่าฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดเส้นทางการศึกษาทรัพยากรตามธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จัดแบ่งเขตภูมิทัศน์ให้เหมาะสม และปลูกจิตสำนึกเยาวชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว (4) จัดกิจกรรมด้านการรักษาความสะอาด จัดให้มีเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดให้มีการคัดแยกขยะอย่างมีระบบนำทรัพยากรธรรมชาติเหลือใช้มาทำปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อการบำบัดน้ำ (5) การประชาสัมพันธ์ จัดให้มีป้ายประชาสัมพันธ์ จัดทำแผ่นพับ วารสาร เชิญสื่อมวลชนร่วมทำข่าวประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ 2) การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความสะอาดเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว กำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความสะอาดเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) มีป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวทั้งถนนหลัก ถนนสายรองเป็นระยะ รวมทั้งทำป้ายบอกชื่อสถานที่ ชื่อพันธุ์ไม้และจัดให้มีที่พักริมทาง (2) จัดที่พักริมทางให้มีความสะอาดเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก สะดวกที่ใช้งานได้อย่างเหมาะสม (3) สถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด ถูกสุขลักษณะ เช่น มีการแยกขยะ มีบ่อน้ำทิ้ง มีการควบคุมแมลงรบกวนและแมลงนำโรคที่ถูกต้อง (4) วางแผนจัดการท่องเที่ยวในชุมชนและจัดทำทะเบียนสมาชิกที่มีความพร้อมในการให้บริการโดยมีการอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน (5) จัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ด้านการให้คำแนะนำสถานที่ทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว และข้อปฏิบัติในการท่องเที่ยวชุมชน 3) การสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานด้านการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดระดับของการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) จัดให้มีการประชุม อบรมปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ จัดอบรมภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อให้เรียนรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน (2) จัดให้มี

กลุ่มชุมชนตัวอย่างตามแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดให้มีหลักสูตรชุมชน เช่น การสานกระจุตในโรงเรียน จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรให้สมาชิกในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น จัดระบบให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างเหมาะสม (3) สร้างเครือข่ายในชุมชน ชักชวนสมาชิกในชุมชนร่วมกันเป็นสมาชิกการจัดการการท่องเที่ยว มีการศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบคล้ายกันเพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง (4) สร้างแนวร่วมต่างชุมชนโดยการสร้างภาคีเครือข่ายให้ชัดเจน แลกเปลี่ยนแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของแต่ละชุมชน (5) นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน สิ่งที่ได้รับมาเชื่อถือในชุมชนเป็นแบบอย่างและสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

4) การจัดระเบียบ กฎ ข้อบังคับ เพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเหมาะสม จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผน ออกกฎ ออกกฎระเบียบในชุมชนและสร้างมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีการกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์สมาชิกในชุมชน (2) แนะนำ ชี้แจง ประกาศ กฎระเบียบ ข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดทำป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ เอกสารคู่มือคำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนให้คำชี้แจงโดยสมาชิกในชุมชน (3) การดูแล รักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดต้นไม้ ห้ามจับสัตว์ในฤดูวางไข่ ห้ามใช้สารเคมีในพื้นที่ การจัดประเภทสินค้าจำหน่ายในพื้นที่ จัดเก็บขยะมูลฝอยไม่ให้มีการตกค้างในพื้นที่ (4) กำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ห้ามดื่มสุราและของมีเมาหรือจัดให้มีบริเวณ เฉพาะสำหรับดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้ามพกพาอาวุธ จัดให้มีจุดตรวจค้น โดยอปพร. อส. ตชด. เป็นต้น (5) จัดให้มีการประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ สังเกต 5) การพัฒนาบุคลากรเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวการพัฒนาบุคลากรเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว จึงได้กำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) การพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยการเรียนรู้จากนักท่องเที่ยวและการฝึกปฏิบัติจริง ด้วยการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง (2) การพัฒนาทีมงาน มีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมหรือคณะทำงานเพื่อจัดการด้านการท่องเที่ยวมีการอบรมให้ความรู้แก่ทีมงาน เช่น ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ มีการเชิญหน่วยงานภายนอกเข้ามาถ่ายทอดและให้ความรู้กับบุคลากรในพื้นที่ (3) การถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ในชุมชนประชาชนชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง มีการถ่ายทอดจากผู้มีประสบการณ์และความรู้เฉพาะด้านไปสู่บุคลากรในชุมชน มีการสนับสนุนบุคลากรทดแทน มีการจัดประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (4) การจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ในชุมชน โดยการถ่ายทอด การศึกษาค้นคว้า การศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างพื้นที่ นำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลแห่งการ

เรียนรัฐชุมชน และจัดทำศูนย์ข้อมูลเรียนรู้ระดับท้องถิ่น 5) การวิจัยและประเมินผล โดยการจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผลการให้บริการอันนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรเพื่อการให้บริการที่ดีขึ้น

ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก มีระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 401 และ 4142 จากศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ค่อนไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลตำบลดอนสักมีพื้นที่ 21 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ติดกับอ่าวไทยและเป็นเมืองหน้าด่าน เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวในทะเลอ่าวไทย มีคลองปากดอนสักเป็นคลองสำคัญ สองฝั่งคลองเป็นป่าชายเลน สภาพพื้นที่เหมาะที่จะพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการประมง และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางท่าเทียบเรือ และเทศบาลตำบลดอนสักมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงถึงท่าเทียบเรือจังหวัดระนอง จังหวัดภูเก็ตหรือเมืองฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ซึ่งสามารถขนถ่ายสินค้าได้เร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลเนื่องจาก เทศบาลตำบลดอนสักเป็นเส้นทางและมีท่าเรือเฟอร์รี่ที่จะเดินทางไปถึง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า และหมู่เกาะต่าง ๆ ในอ่าวไทย ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบเชิงเขา ลักษณะภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตร เช่น ทำสวนยาง สวนผักผลไม้ ฯลฯ มีสภาพภูมิอากาศ เป็นแบบร้อนชื้นใกล้ศูนย์สูตร มีอากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 29 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝนประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมือง และคนต่างถิ่นที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการประมง เพราะชุมชนมีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตลอดจนมีคลองขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นสถานที่จอดเรือประมง นอกจากนี้ก็มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขาย ส่วนชาวต่างดาวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ตามสถานประกอบการแพปลา และเรือประมง และประชากรต่างถิ่นที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลดอนสักนั้นจะประกอบอาชีพรับราชการค้าขาย และประมง (เทศบาลตำบลดอนสัก. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลดอนสัก. 2550 : 8-9)

ตำบลดอนสักเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อที่จะเดินทางไปเที่ยวยังเกาะสมุย และหมู่เกาะต่าง ๆ จึงนับว่าจุดนี้เป็นจุดแข็งของตำบล ซึ่งประชาชนในตำบลควรคำนึงถึงการจัดการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในขณะที่ต้องคำนึงถึงการรักษาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติภายในตำบลให้มากที่สุด และจุดแข็งที่สำคัญของตำบลอีกประการหนึ่ง คือ มีความหลากหลายในแง่ของทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะในแง่ของการประมงชายฝั่ง ในด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่าประชากรส่วนใหญ่ในตำบลมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับที่ไม่ผ่านเกณฑ์รายได้มาตรฐาน จปฐ. โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตรกรรมเป็นหลัก อันได้แก่ ทำนา ทำสวน ประมง และมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน ซึ่งจากการพิจารณากำไรต่อต้นทุนแล้ว พบว่า ยางพาราเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี ทำสวนผลไม้ และทำประมง เป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ทางคณะผู้ศึกษาพบว่าการทำเกษตร

ทฤษฎีใหม่ การทำปศุสัตว์และประมงที่มีการจัดการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม น่าจะสามารถเพิ่มจำนวนผลผลิตต่อพื้นที่ได้ จึงน่าจะมีการส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมของตำบลดอนสัก พัฒนาไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืนมากขึ้น ส่วนในพื้นที่ป่าชายเลน ชุมชนควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์ วางแผนการจัดการโดยมีกรมป่าไม้คอยให้คำแนะนำการจัดการเพิ่มเติม และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอาจจะประสานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อพิจารณาแนวทางการจัดการป่าชายเลนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป ทั้งนี้ชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะจัดการป่าชายเลนเพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว หรือจัดการเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 107 ตำบล โดยความร่วมมือระหว่างภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับกรมพัฒนาที่ดิน www.ddd.go.th/Lddwebsite/Webpld/l.20 พฤศจิกายน 2549)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสภาพของพื้นที่และชุมชนที่จะดำเนินโครงการ เป็นปากคลองลึกเข้าไปในชุมชน 2 ฝั่ง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง จึงเป็นที่มาของรวมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ กลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำจัดอยู่ในรูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ทางการเกษตรต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมการเกษตรและการใช้ทรัพยากรการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว โดยยังคงมีกิจกรรมการเกษตรเป็นหลักสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในบางพื้นที่จะมีการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นซึ่งจะเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนและร่วมกันในการบริหารงานภายในท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนากลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความเข้มแข็งขึ้นอีกด้วย จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3.1 เพื่อหารูปแบบการพัฒนาชุมชนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.4 คำถามการวิจัย

1.4.1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

1.4.2 รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสักมีพลังและความสามารถในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ หมายถึง คู่มือการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านตลาดการท่องเที่ยวและการบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งหรือสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งการเที่ยวเพื่อพักผ่อนและการหาความรู้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหรือยกระดับขีดความสามารถของกลุ่มในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ของกลุ่มที่เป็นอยู่ให้ดีกว่าเดิม

กิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ บริเวณ 2 ฝั่งปากคลองที่ทำการเลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.6.1.1 ประชากร คือ ประชาชนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,350 คน

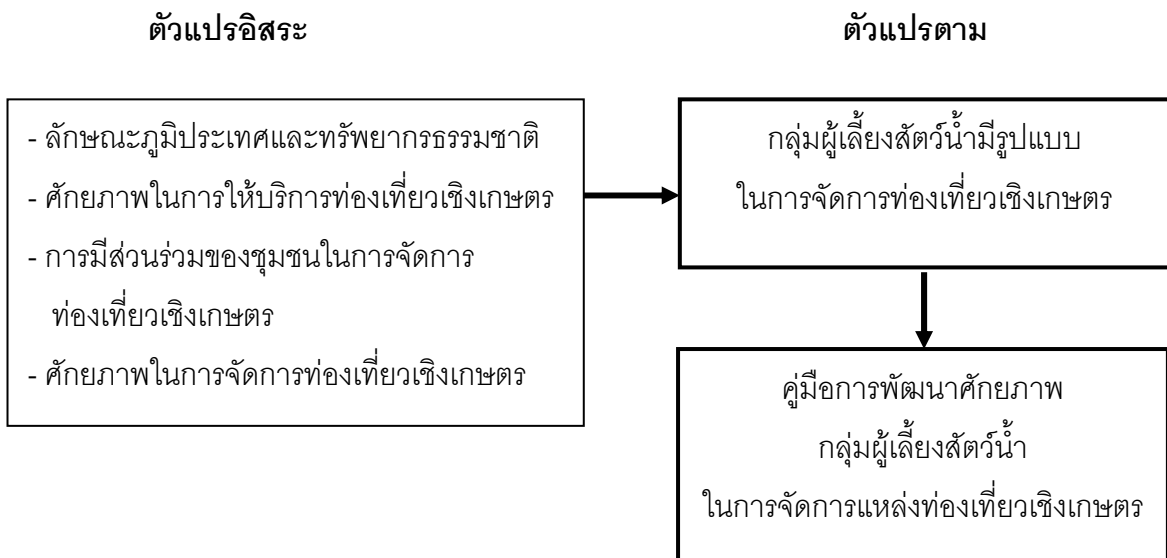
1.6.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน ได้จากตารางสำเร็จรูปของเกรซีและมอร์แกนและการใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 60 คน

1.6.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.6.2.1 ตัวแปรอิสระ ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.6.2.2 ตัวแปรตาม กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.6.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 ทราบศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ
- 1.7.2 รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1
- 1.7.3 ได้รูปแบบการพัฒนาพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 1.7.4 จัดพิมพ์คู่มือแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 100 ชุด
- 1.7.5 รายงานฉบับสมบูรณ์
- 1.7.6 บทความวิจัยอย่างน้อย 1 บทความ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- 1.8.1 ประชาชนได้รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ถูกต้อง
- 1.8.2 ได้คู่มือการพัฒนาพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.9 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

นำผลงานวิจัยที่สำเร็จแล้วเสนอแก่เทศบาลตำบลดอนสักบรรจุเข้าในแผนของเทศบาลเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำของตำบลดอนสัก

1.10 สรุป

รูปแบบการพัฒนาพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ และหารูปแบบการพัฒนาพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีประชากรคือผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 1,350 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ได้จากตารางสำเร็จรูปของเกรซีและมอร์แกนและการใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 60 คน เพื่อให้ประชาชนมีรูปแบบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ถูกต้อง

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. สภาพทั่วไป ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลดอนสัก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายหรือเพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทยซึ่งนำรายได้จากประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวจะต้องให้มีความเป็นสภาพเดิมอยู่ให้มากที่สุดเพื่อจะได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่อไป

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้เป็นไปในแนวทางเดียวกันดังจะได้กล่าวดังนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 47) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่ต้องมีการเดินทางจากถิ่นพำนักประจำของตนเองไปยังอีกที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือไปประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรรค์ ยงวณิช (2536 : 11) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ ตามวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ที่มีไปเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่นเดียวกับ วาลิกา แสนคำ (2545 : 10) กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทาง

ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่พักอาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และเดินทางกลับไปยังสถานที่เดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ได้ไปเพื่อประกอบอาชีพโดยตรง แม้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวบางประเภทจะมีเรื่องของอาชีพหรือธุรกิจการงานเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง และอุดม เศษกิจวงศ์และคณะ (2548 : 47) อธิบายถึงการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวหมายถึง ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยือนยังสถานที่หนึ่ง เพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อนวันหยุด ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และอาจหมายรวมถึง บุคคลที่เดินทางไปเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ ทาง การเมือง การประชุมธุรกิจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ทางธุรกิจ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาจาก ผู้เชี่ยวชาญ หรือไปทำการวิจัย ส่วนกวี วรกนิและคณะ (2548 : 8 – 9) ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่เกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อม และทางวัฒนธรรมในเรื่องเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ กันที่ไม่ใช่เพื่อการย้ายถิ่นฐานแบบถาวร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อความบันเทิงหรือความสนุกสนาน หรือความสำราญใจและการพักผ่อน หย่อนใจจากภูมิทัศน์ของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม รวมทั้งจากกิจกรรม การท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย เช่น การชมวิวกจากหน้าผาสูง การชมดนตรี ชมงานศิลปะ การอาบแดด เล่นน้ำทะเล การเล่นเกมในสวนสนุกต่าง ๆ เป็นต้น
2. เพื่อการศึกษาทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เช่น การเดินป่าเพื่อศึกษา เกี่ยวกับพืชพรรณและสัตว์ป่า การศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ การศึกษาดูงานในต่างประเทศ เป็นต้น
3. เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อการเล่นกีฬา อาทิ เล่นกอล์ฟ เพื่อพบปะ สังสรรค์กับเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การที่ มนุษย์เดินทางจากที่อยู่อาศัยตามปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ ไม่ใช่ไปอยู่ถาวร แต่เป็นการไปเพื่อความบันเทิง ความสนุกสนาน พักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อศึกษา หาความรู้

1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวจำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนเข้ามาร่วม ประกอบด้วย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 2 - 11, อ้างใน จงกลพัทธ์ เจตนจิตร. 2546 : 20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการทาง

สังคมและเศรษฐกิจที่มีระบบการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ระบบคือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว บริการนำเที่ยว และการตลาดการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบภายในระบบ และการท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพทางกายภาพ (ระบบนิเวศ) สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบที่มีความเป็นวงจร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2545 : 6-10 อ้างในนิมิตร โกลมลานนท, 2547 : 14-18) คือ

1. นักท่องเที่ยว

ความหมายของนักท่องเที่ยว องค์การท่องเที่ยวโลกแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของนักท่องเที่ยวโดยจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวนานาชาติและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ดังนี้

1.1 นักท่องเที่ยวนานาชาติ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปพำนักอยู่ในประเทศอื่นที่ซึ่งมิใช่ถิ่นที่อยู่ของตนในระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งคืน แต่ไม่เกินหนึ่งปีด้วยวัตถุประสงค์ต่างที่ไม่ใช่การไปหารายได้และบุคคลใดที่เดินทางตามลักษณะดังกล่าว โดยพำนักในสถานที่นั้น ๆ น้อยกว่าหนึ่งคืน เรียกว่า นักทัศนอาณานิคม

1.2 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่พำนักอยู่ในประเทศหนึ่ง ๆ จะเป็นสัญชาตินั้นหรือไม่ก็ตาม ได้เดินทางไปยังสถานที่อื่นภายในประเทศนั้นนอกเหนือจากการไปอยู่ตามปกติของเขา ในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงหรือหนึ่งคืน โดยมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เป็นรายได้จากสถานที่นั้น แต่เป็นการเดินทางเพื่อเหตุผลดังนี้

1. การเดินทางที่ใช้เวลาเพื่อการพักผ่อน เพื่อสุขภาพ การศึกษา ศาสนา และการกีฬา

2. การเดินทางเพื่อธุรกิจ เพื่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

นักท่องเที่ยวจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะเป็นบุคคลที่ต้องการมาเที่ยวชมธรรมชาติและแหล่งเกษตร เช่น ประมงสัตว์น้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความรู้ หาความเพลิดเพลิน ชม ชิม และซื้อผลผลิต และผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร

2. การตลาดท่องเที่ยว

การที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่นั่นจะต้องมีการตลาดท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยว

กลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน แล้วใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดท่องเที่ยวอาจทำได้ 2 วิธี คือ

1. การให้บริการข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้น เร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตน

3. การขนส่ง

เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจจะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใดแล้ว จำเป็นจะต้องมีการบริการขนส่งและนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น การขนส่ง หมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ ซึ่งการขนส่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การขนส่งทางรถยนต์
2. การขนส่งทางรถไฟ
3. การขนส่งทางเรือ
4. การขนส่งทางเครื่องบิน

4. ทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีกระบวนการผลิตทางการเกษตร วิธีชีวิตความเป็นอยู่ทางการเกษตรที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการไปเยือนหรือไปเที่ยวชม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร ดำเนินการในลักษณะเป็นดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน มีทั้งประเภทที่ปักค้ำในหมู่บ้านหรือประเภทระยะสั้น (1 วัน) ซึ่งในแต่ละจุดจะมีลักษณะเด่นเป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น หมู่บ้านทำนา หมู่บ้านไม้ผล หมู่บ้านประมงสัตว์น้ำ ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะมีกิจกรรมเด่น ๆ แล้ว ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจประกอบในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้วย

2. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเฉพาะรายบุคคลหรือรายกิจกรรม เป็นจุดท่องเที่ยวเกษตรที่เป็นสวนหรือไร่ของเกษตรกรรายได้รายหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนนายดำ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ เป็นลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการจัดงานเทศกาล หรืองานมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น ทุ่งดอกทานตะวัน เป็นต้น

รูปแบบหรือลักษณะการจัดกิจกรรม และทรัพยากรท่องเที่ยวเกษตรพอสรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบการแสดงหรือสาธิต
2. รูปแบบให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น
3. รูปแบบให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้าน เป็นการที่เกษตรกรจัดที่พักของตนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยดูแลอำนวยความสะดวกในขณะที่นักท่องเที่ยวพักอยู่ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกรอย่างแท้จริง

4. รูปแบบการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน

5. รูปแบบการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร

6. รูปแบบการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร เช่น ร่วมกับเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต

7. การนำชมหมู่บ้านชาวประมง เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง และได้ร่วมตกปลาด้วยวิธีแบบดั้งเดิม เป็นต้น

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อรองรับการท่องเที่ยว 5 ประการ

1. การบริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว

2. การบริการที่พักแรม

3. การบริการอาหารและบันเทิง

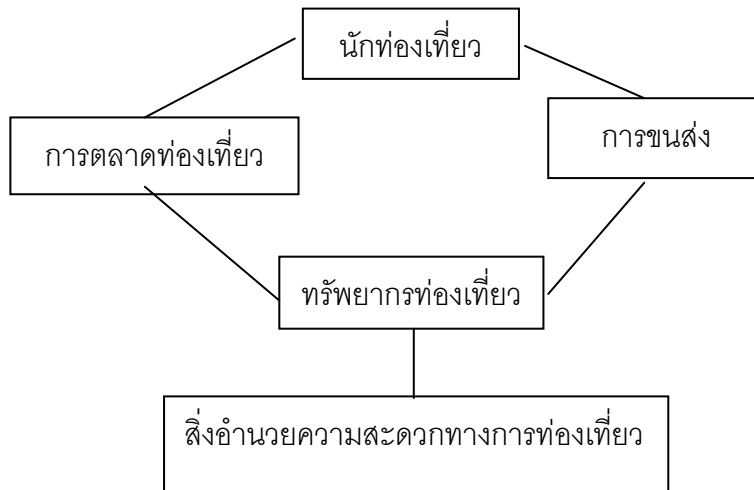
4. การบริการนำเที่ยวหรือการชม

5. การบริการจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม

1. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การคมนาคม การสาธารณสุข ฯลฯ

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2545 :6 อ้างในนิมิต โกมลานนท์, 2547 : 14)

การท่องเที่ยวจึงประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ในการเดินทาง เช่น การคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม สถานที่ขายอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องอำนวยความสะดวกและ กิจกรรมต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการต้อนรับของเจ้าของสถานที่ และจำเป็นจะต้องมี นักท่องเที่ยว การตลาดท่องเที่ยว การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

1.3 การจัดการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวเป็นการจัดกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ ระบบของการท่องเที่ยวที่สำคัญอาจจำแนกออกเป็น 3 ระบบ (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ, 2543 : 6 อ้างในรัตนภรณ์ มหาศรานนท์, 2546 :12 – 13)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งการท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึงสภาพทางกายภาพของทรัพยากรซึ่งอาจเป็น ทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น

2. การบริการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

3. การตลาดท่องเที่ยว เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวในแต่ละระบบย่อยมีองค์ประกอบอีกมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันและมีความสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนอกระบบ เช่น ลักษณะทางกายภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ภูมิอากาศ ชุมชนกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในพื้นที่ ระบบนิเวศ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และอากาศ ตลอดจนการบริหารและการจัดพื้นที่ท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมนอกระบบเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

1.4 แนวคิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวมีแนวคิดที่สำคัญ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป..อ้างในระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ.2549 : 21 – 22) ดังนี้

1. กิจกรรมเป็นส่วนสำคัญของการท่องเที่ยวเป็นการเรียนรู้ เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมวิถีชีวิตโดยไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสายของวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน การเดินทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เที่ยวชมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ควรเน้นการสร้างภูมิปัญญาพร้อมกับการเคารพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวใด ๆ ต้องคำนึงถึง “คน” เสริมสร้างจิตใจของคนในสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรม สมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน เสริมสร้างภูมิปัญญาและการเรียนรู้

3. กิจกรรมการพัฒนาที่คำนึงถึงกระแสการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับ 3 S คือ Security – Sanitation – Satisfaction ซึ่งต้องนำไปสู่ Sustainable Development

4. คำนึงถึงกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่มีหลักการของการมีส่วนร่วมและสิทธิมนุษยชน นั่นคือ

4.1 การมีส่วนร่วมทั้งในการพัฒนาและการได้รับประโยชน์จากการพัฒนา กิจกรรม

4.2 ความเสมอภาคที่ทุกคนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านสินค้า กิจกรรมและบริการ

4.3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับทุกกลุ่ม โดยให้ความสำคัญต่อเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และไม่แบ่งแยกในเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา เพศ ภาษา และการได้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

5. การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวที่มีฐานะเป็นกลไกสำคัญ ที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชื่อมโยงระหว่างมนุษยชาติ ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีต ประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลและยั่งยืนในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดต้องส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมอันดีและเอกลักษณ์ของชาติ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องให้การศึกษาแก่เยาวชน ประชาชนให้เข้าใจ เรียนรู้ถึงการรักษาวัฒนธรรมประเพณี และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสม

6. การส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยกระจายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น การเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตระหว่างท้องถิ่น

7. การท่องเที่ยวที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิต สังคมและความเป็นอยู่ที่ดี นำประโยชน์ที่พึงประสงค์มาสู่ท้องถิ่น

8. การพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิทธิชุมชน ในการใช้ประโยชน์จากสาธารณะสมบัติต่าง ๆ

1.5 กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัยกลยุทธ์ 4 ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป. อ้างในระพีพรณ ทงท้อและคณะ.2549 : 23 – 25) คือ

1. กลยุทธ์ด้านอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีที่ดั้งเดิมที่ยังคงมีการจัดอยู่ มีแนวทางการพัฒนา คือ

1.1 การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่

1.2 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดกิจกรรม การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการประโยชน์ต่อชุมชนและมีกระบวนการติดตามประเมินผลกิจกรรมที่จัดไปแล้ว

1.3 ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการจัดกิจกรรมต้องมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบพื้นที่การจัดกิจกรรมและมาตรการที่เหมาะสม ให้มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรบุคคลทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งที่เสื่อมลงเพื่อคุณภาพสังคมที่ดี ให้มีการศึกษาวิจัยมาใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ให้มีการจัดสรรรายได้อันเกิดจากการใช้หรือได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาใช้ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและถ่ายทอดเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟู

2. กลยุทธ์การสร้างองค์ความรู้ โอกาส และกระบวนการสืบทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมและเทศกาลประเพณี

2.1 เสาะหาผู้รู้ ปรชาญท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดี เพื่อให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ให้ความรู้ ปลูกฝังรากฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดี โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษารวมและจัดทำบันทึกข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมและเทศกาลประเพณี ส่งเสริมด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม เทศกาลและโบราณคดี ระหว่างพื้นที่ สร้างมาตรการและแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและสืบทอดให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับบุคลากรที่รับผิดชอบดูแลการจัดกิจกรรมทรัพยากรการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความรู้ความเข้าใจกับคนในท้องถิ่น เกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งแหล่งธรรมชาติแหล่งศิลป วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดูแลรักษา

3. กลยุทธ์ด้านการรักษาสภาพแวดล้อม

3.1 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้กรอบของการอนุรักษ์และมีแผนการจัดสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

3.2 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องมีการประเมินติดตามผลที่เกิดจากการพัฒนา

4. กลยุทธ์การจัดการ

4.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนล่วงหน้า กำหนดวัตถุประสงค์ แนวทาง รูปแบบ ระยะเวลา สถานที่ รายละเอียดกิจกรรมย่อย บุคลากรและประโยชน์ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากกิจกรรม

4.2 ต้องมีการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

4.3 ต้องควบคุมให้มีการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางเป็นไปด้วยความสะดวกสบาย ปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท

1. การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกนอกประเทศ เป็นการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าออกนอกประเทศของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนถ่ายกระเป๋าเดินทาง การตรวจหนังสือเดินทาง การตรวจค้นสิ่งของติดตัว การต่อวีซ่า เป็นต้น

2. การให้บริการท่องเที่ยว เป็นการให้ความสะดวกในระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การให้บริการ 5 ประเภท (1) การขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว (2) บริการที่พักแรม (3) บริการอาหารและบันเทิง (4) บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (5) บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ ประกอบด้วย 3 อย่าง คือ

1. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในความเป็นอยู่ และส่งผลเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การสุขภาพ การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัย ทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การโจรกรรม ปล้นจี้ ชิงทรัพย์ การก่อความไม่สงบ และความลอร์ดภัยจากบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมหรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การบริการเสริมความงาม และการบริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญมี 3 ประเภท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541: 35 – 36) คือ

ประเภทที่ 1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงและระบบการสัญจร ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญได้แก่

1. ถนน
2. ที่จอดรถ
3. ทางเดินเท้า
4. ทางจักรยานและที่จอดจักรยาน
5. ทางเดินป่า
6. ทางขี่ม้าขี่ช้าง
7. ท่าเรือหรือแพ

ประเภทที่ 2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งปลูกสร้างประกอบด้วย ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญได้แก่

1. ที่ขายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว
2. สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว
3. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
4. ที่พักนักท่องเที่ยว
5. ห้องน้ำสาธารณะ
6. ศาลาหรือซุ้มพักผ่อน
7. ร้านค้า ร้านอาหาร
8. บ้านพักพนักงาน

ประเภทที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสิ่งประกอบบริเวณ ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ ได้แก่

1. ซุ้มทางเข้า
2. ป้ายและสื่อความหมาย
3. ลานกิจกรรม
4. สวนหย่อม
5. กระถางและที่ปลูกต้นไม้
6. ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้
7. ระบบแสงสว่าง
8. ระบบน้ำใช้
9. การกำจัดของเสียและน้ำเสีย

10. ระบบการกำจัดขยะมูลฝอย
11. รั้ว กำแพง
12. อื่น ๆ เช่น สะพาน ขึ้นบันได เป็นต้น

1.7 การบริหารและการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย

แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพย่อมสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเข้าไปเยี่ยมชม ผลที่เกิดขึ้นก็คือ มีนักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการมากขึ้น ทำให้ท้องถิ่นมีรายได้มากขึ้น จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ตรงกันข้ามแหล่งท่องเที่ยวใดก็ตามที่ไม่มีมาตรการใด ๆ เลยในการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ผลในทางตรงกันข้ามที่กล่าวแล้วข้างต้น ย่อมเกิดขึ้นกับท้องถิ่นมากขึ้น

การบริหารและจัดการสวัสดิภาพและความปลอดภัยในการท่องเที่ยวที่พึงให้ความสำคัญ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541 :38 – 41 อ้างใน รัตนภรณ์ มหาศรานนท์, 2546 : 32 - 35) ประกอบด้วย

1. ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน
2. ความปลอดภัยจากการประสบอุบัติเหตุ
3. ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว
4. ความปลอดภัยจากการหลงทาง
5. ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ

แนวทางในการบริหารจัดการ

แนวทางในการบริหารและจัดการแต่ละด้านที่นำเสนอไว้ในที่นี้ได้จัดเรียงตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง อย่างไรก็ตามหน่วยงานอาจพิจารณาเลือกดำเนินการได้ตามความเหมาะสมกับพื้นที่รับผิดชอบ

1. ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย
  - 1.1 ประสานความร่วมมือจากสถานีตำรวจภูธรประจำตำบลเพื่อส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาร่วมเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยชุมชนโดยดูแลด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
  - 1.2 จัดฝึกอบรมอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่องเที่ยวและมอบหมายภารกิจในการสอดส่องดูแลผลักดันเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในพื้นที่ตามความเหมาะสม
  - 1.3 ตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบลที่ดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ

- 1.4 สร้างจุดตรวจและรับแจ้งเหตุในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณที่มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการโจรกรรม
- 1.5 จัดทำป้ายเตือนนักท่องเที่ยวให้ทราบว่าบริเวณใดที่มีความเสี่ยงต่อภัยจากโจรผู้ร้าย
- 1.6 จัดตั้งจุดตรวจและหน่วยรับแจ้งเหตุให้กระจายครอบคลุมในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 1.7 จัดหาบุคลากรรักษาความปลอดภัยให้เพียงพอ
2. ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
  - 2.1 ให้มีการปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวก่อนการเที่ยวชมในพื้นที่
  - 2.2 จัดทำป้ายเตือนเกี่ยวกับประเภทหรือลักษณะของอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ในทุกจุดที่มีโอกาสเป็นไปได้
  - 2.3 จัดเจ้าหน้าที่ประจำจุดหรือบริเวณที่มีโอกาสเสี่ยงสูงเพื่อทำหน้าที่คอยเตือน ในขณะที่เดียวกันก็คอยเฝ้าระวังดูแลพื้นที่ด้วย
  - 2.4 ฝึกอบรมบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาตำบล หรือสรรหาบุคลากรใหม่เพื่อทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยจากอุบัติเหตุเป็นการเฉพาะ
  - 2.5 จัดอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย พร้อมวัสดุอุปกรณ์กู้ภัยประจำไว้ ณ จุดที่สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้สะดวกที่สุด
  - 2.6 จัดทำป้ายประกาศชี้ให้นักท่องเที่ยวทราบถึงโอกาสการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้เกิดการระมัดระวังระหว่งการเที่ยวชม
  - 2.7 สร้างสิ่งป้องกันที่ถาวรตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี เช่น รั้วกั้น สำหรับทางเดินที่มีความสูงชัน สะพานถาวรสำหรับข้ามลำน้ำหรือสิ่งกีดขวางและท่อนลอยสำหรับแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล
  - 2.8 จัดตั้งหน่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นในจุดที่เหมาะสมเพื่อให้การปฐมพยาบาลแก่ผู้ประสบอุบัติเหตุ
3. ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว
  - 3.1 ให้มีการปฐมพยาบาลเพื่อชี้แจงให้นักท่องเที่ยวทราบเป็นการล่วงหน้าว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีพืชและสัตว์อะไรบ้างที่สามารถก่อให้เกิดหรือทำอันตรายนักท่องเที่ยวได้
  - 3.2 ทำป้ายประกาศเตือน ณ จุดที่มีพืชหรือสัตว์ที่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยว

3.3 ทำป้ายประกาศให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนเข้าเที่ยวชมภายในแหล่งท่องเที่ยว ถึงอันตรายจากเกิดขึ้นจากพืช หรือสัตว์

3.4 เจ้าหน้าที่คอยเฝ้าระวังดูแล ณ จุดที่อาจเกิดอันตราย

3.5 ทำป้ายประกาศ ณ จุดที่อาจเกิดอันตรายเพื่อเตือนนักท่องเที่ยว กิจกรรมอะไรบ้างที่ไม่ควรกระทำเพราะอาจเกิดอันตรายตามมาได้

3.6 จัดทำรั้วเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวรบกวนหรือทำลายพืชและสัตว์ระหว่างเยี่ยมชม ในขณะที่เดียวกันก็อาจป้องกันมิให้สัตว์ทำร้ายนักท่องเที่ยว

4. ความปลอดภัยจากการหลงทาง

4.1 ปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเข้าชมภายในแหล่งท่องเที่ยว

4.2 จัดผู้นำเที่ยวอาสาสมัครขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำทาง

4.3 จัดทำป้ายชี้/นำทางทุกระยะภายในแหล่งท่องเที่ยว

4.4 จัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วยมาตราส่วนและทิศทางที่ถูกต้อง

4.5 ให้มีการประกอบกรนำชมโดยมัคคุเทศก์จากภายนอกโดย องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ต้องควบคุมดูแลและได้รับประโยชน์ตามความเหมาะสม

4.6 จัดทำแผนที่และป้ายชี้ทางถาวรติดตั้ง ณ จุดตัดจุดแยกภายในแหล่งท่องเที่ยว

4.7 ทำหรือก่อสร้างสิ่งกีดขวาง อาจเป็นกำแพง รั้วลวดหนามหรือสิ่งอื่นในบริเวณที่อาจทำให้นักท่องเที่ยวหลุดหลงออกไปจากแหล่งท่องเที่ยวได้

5. ความปลอดภัยจากธรรมชาติ

5.1 ปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงให้นักท่องเที่ยวทราบถึงโอกาสเกิดภัยพิบัติตามธรรมชาติได้ตามฤดูกาล

5.2 จัดอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยเตรียมไว้ตลอดเวลา ณ จุดที่สามารถปฏิบัติงานได้สะดวกที่สุด

5.3 จัดตั้งหน่วยกู้ภัยในบริเวณหรือในพื้นที่ที่มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม หรือไฟฟ้า เป็นต้น

5.4 จัดหาและเตรียมอุปกรณ์กู้ภัยติดตั้งตามจุดเสี่ยงต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น เชือก บันไดลิง ชูชีพ และสายยางสำหรับดับเพลิง เป็นต้น

5.5 จัดให้มีหน่วยบรรเทาสาธารณภัยลาดตระเวนตามจุดเสี่ยงหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีโอกาสเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติสับเปลี่ยนหมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา

5.6 ติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยที่สามารถรับรู้ได้ทั่วถึงภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเตือนล่วงหน้าก่อนที่ภัยธรรมชาติจะมาถึงตัว

5.7 ติดตั้งระบบเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกิดภัยธรรมชาติ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมอุทกศาสตร์และศูนย์ตรวจสอบความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว กองทัพเรือ และหน่วยป้องกันไฟฟ้า กรมป่าไม้ เป็นต้น

1.8 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการท่องเที่ยว คือ

1. ปัญหาด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1.1 สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และมีสภาพเสื่อมโทรม ซึ่งต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน

1.2 สถานที่บางแห่งมีข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

1.3 ความไม่ปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยว

2. ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ได้แก่

2.1 การประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการอยู่ยังขาดความหลากหลายและไม่ทั่วถึงไม่สามารถเจาะกลุ่มเป้าหมายหลักได้อย่างแท้จริง

2.2 การประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่อง และยังขาดการกระตุ้นให้เห็นบรรยากาศของนักท่องเที่ยว

2.3 การประชาสัมพันธ์ยังขาดเอกภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.4 ขาดการสร้างเครือข่ายกับภาคส่วนต่าง ๆ

2.5 การตลาดยังไม่สามารถดำเนินการในเชิงรุกได้อย่างแท้จริง

3. ปัญหาด้านการบริการ

3.1 รูปแบบการบริการยังไม่หลากหลาย และไม่สามารถสร้างความประทับใจในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้

3.2 ระบบการรักษาความปลอดภัยในสถานท่องเที่ยวยังขาดมาตรฐาน

4. ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่

4.1 งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.2 ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการสร้างงานใหม่ภายในชุมชน

5. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่

5.1 ประชาชนในชุมชนยังไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว

5.2 ขาดการประสานให้หน่วยงานต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

6. ปัญหาด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

6.1 ขาดเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบดูแลงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการติดต่อประสานงาน

6.2 บุคลากรในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น

6.3 บุคลากรขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของส่วนราชการและมีการปรับโอนบุคลากรจากสายพลศึกษาให้มาดูแลด้านการท่องเที่ยวทำให้การดำเนินงานดังกล่าวต้องเริ่มต้นที่ศูนย์ เพราะบุคลากรขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว

6.4 ขาดการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ทำให้ไม่เกิดภาพของการร่วมมือกับทุกภาคส่วน

6.5 ขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาในงานหัตถกรรมของชุมชนและการสานต่องานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลผลิตทางการเกษตรหลากหลายกิจกรรมเกษตร มีทั้งก้าวหน้าและล้าหลัง แต่แฝงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสูง จึงมีศักยภาพเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรแต่มีความยากจน จึงได้ดิ้นรนออกนอกพื้นที่เกษตรเพื่อหารายได้ ดังนั้น ในปี 2543 กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (จกสพช. เจตนจิตร. 2546 : 25) จึงได้มีนโยบายให้จัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรขึ้นเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชนทั้งรายได้ภายในภาคเกษตร เช่น

การขายผลผลิตหรือการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ภายนอกภาคเกษตร เช่น รายได้บริการด้านอาหาร ด้านที่พัก เป็นการกระจายรายได้จากสังคมเมืองสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมจากการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมโครงการ ทั้งยังพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้เกษตรกรและชุมชนโดยส่วนรวมได้รับประโยชน์สูงสุด

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นการพัฒนาให้เป็นรูปแบบให้เป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อเพิ่มการกระจายตัวไปสู่ภูมิภาค ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติโดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวในแนวนี้กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และสิ่งแวดล้อมก็ดำรงอยู่ได้โดยไม่มีการทำลาย อีกทั้งทุก ๆ คนก็เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะช่วยรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ไม่ให้เสื่อมโทรมเนื่องจากความหนาแน่นเกินขีดความสามารถรองรับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คิดค้นนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศมาจัดกิจกรรม จัดรูปแบบการท่องเที่ยว เชิญชวนนักท่องเที่ยวไปเที่ยว เพื่อขยายเส้นทาง การท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นผู้ประกอบการกิจกรรมเกษตรไทยหรือ Amazing Agricultural Heritage เป็นกิจกรรมหนึ่งของ ททท. ที่น่าสนใจประกอบด้วยกิจกรรมย่อย : การทำนา การทำสวนไม้ตัดดอก การทำสวนผลไม้ การทำสวนครัวสวนผัก การทำสวนสมุนไพร การทำฟาร์มปศุสัตว์ งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างความอยู่ดีสุขให้คนไทยต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคนให้ปรับตัวเข้ากับสังคมและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (นาตยา ธนพลเกียรติ, 2547 : 15) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีงานทำ เพื่อขจัดความยากจนอันเป็นปัญหาหลักของประเทศให้ลดลง กลุ่มประชาชนที่มีปัญหาด้านความยากจนที่สุดของประเทศ คือเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จึงร่วมมือกันกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกร นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรหลักคือกระบวนการผลิต และผลผลิต เช่น ความเชื่อก่อนเริ่มทำการเกษตร การเพาะปลูก การแปรรูปผลผลิต รวมถึงความเป็นอยู่ของเกษตรกร หากมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวไว้ให้บริการ เกษตรกรจะสร้างรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง และเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร และได้

ประสบการณ์ท่องเที่ยวเป็นเกษตรกรรม ทั้งเกษตรกรรมแผนใหม่ เกษตรกรรมผสมผสาน และเกษตรกรรมปลอดสารพิษ เป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมได้สัมผัสและผลิตผลิตภัณฑ์ควบคู่กับความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน

2.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดนี่คือการได้หวนกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกรรม รากฐานของแผ่นดินไทย ที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ชนบทธรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบกิจกรรม และการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งวิถีดั้งเดิมจนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลาง ทัศนียภาพธรรมชาติที่สวยงาม บริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชน ความประทับใจที่เกิดจากการได้ชม ชิม ชื้อ ผลิตภัณฑ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อเกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้มาท่องเที่ยว ทั้งยังส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชน จากการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูป ค่าตอบแทนจากการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ สถานที่ราชการ ตลอดจนสถาบัน การศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร ที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและผลิตผลในกิจกรรม ทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น (การท่องเที่ยวเชิงเกษตร http://www.geocities.com/agrotour_t/analyze.html 5 พฤษภาคม 2550) ภาณี อธิชัยกุล (2546 : 79) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม การเกษตรเป็นทรัพยากรหลัก สามารถดึงดูดความสนใจ นักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ราษฎร รวมทั้งมีการวางแผนป้องกันและวางแผนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตรหรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก
2. เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ทางการเกษตรเป็นหลัก

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน
4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกลไกกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร
5. เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรในด้านของกระบวนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ การสร้างเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติของท้องถิ่น

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมทางการเกษตรที่สามารถให้ทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

2.3 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นิออน ศรีสมยง (ราณี อธิชัยกุล, 2546 : 79 - 80) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของการประกอบกิจกรรมการเกษตรออกเป็นดังนี้

1. การกสิกรรม หมายถึง การประกอบพืชไร่ และพืชสวน จำแนกได้ดังนี้
  - 1.1 การทำนา ประเทศไทยมีวัฒนธรรมดั้งเดิมในการเพาะปลูกข้าว โดยใช้โค กระบือไถนา การเก็บเกี่ยวและการนวดโดยใช้แรงงานคน วัฒนธรรมการทำนาสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้
  - 1.2 การเกษตรผสมผสาน ได้แก่ การปลูกผักร่วมกับผลไม้ หรือการทำนาควบคู่กับการเลี้ยงปลา
  - 1.3 สวนผลไม้ เป็นการปลูกไม้ผลต่าง ๆ ทั้งไม้ผลเมืองร้อน เช่น มะม่วง มังคุด ทุเรียน เงาะ สมอ เป็นต้น และไม้ผลเมืองหนาว เช่น สตรอเบอร์รี่ แอปเปิ้ล เป็นต้น ซึ่งสามารถจัดเป็นเทศกาลผลไม้แต่ละท้องถิ่น หรือให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมสวนและเก็บผลได้ด้วยตนเอง
  - 1.4 ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นการเพาะปลูกไม้ดอกทั้งเมืองร้อนและเมืองหนาวเพื่อส่งขายและส่งออก โดยสามารถจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้ด้วย เช่น สวนดอกกล้วยไม้ สวนดอกกุหลาบ เป็นต้น

1.5 ศูนย์ศึกษาและศูนย์วิจัยทดลอง ซึ่งอาจเป็นของหน่วยราชการหรือเอกชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น ศูนย์วิจัยเกษตร สถานีทดลองการเกษตรของกรมวิชาการ เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมป่าไม้ เป็นต้น

1.6 ตลาดการเกษตร เป็นตลาดที่มีผลผลิตทางการเกษตรจำหน่าย เช่น ผัก สวนครัว ผลไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น

2. การประมง มีกิจกรรมการเพาะเลี้ยงและกิจกรรมการจับสัตว์น้ำทั้งประมงน้ำจืด และประมงน้ำเค็ม ก่อให้เกิดประเภทหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประมง ดังนี้

2.1 แหล่งผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ฟาร์มกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น

2.2 การเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวประมง เป็นการศึกษาคือความเป็นอยู่ตามหมู่บ้าน ชาวประมง

2.3 การบริโภคผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ เช่น การรับประทานอาหารทะเลแถบเมือง ชายทะเล เป็นต้น

3. การปศุสัตว์ แบ่งออกเป็นการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ ม้า เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์เล็ก เช่น สุนัข แพะ กระต่าย เป็นต้น การเลี้ยงสัตว์ปีก เช่น ไก่ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมในฟาร์ม เพื่อศึกษากิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ได้ และยังสามารถจำหน่ายผลผลิตจากสัตว์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ด้วย

4. การทำป่าไม้ เป็นการทำสวนป่าเศรษฐกิจพร้อมกับจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ป่าสัก โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พักและร้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว

2.4 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาประเทศและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะสินค้าท่องเที่ยวใหม่ให้เป็นสาขาการพัฒาที่สามารถเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรสนองตอบต่อนโยบายสาขาการพัฒาประเทศ 3 ส่วน คือ (จงกลพัทธ์ เจตนาจิตร์. 2546 : 31-32)

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

2. การพัฒนาการเกษตร

3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาทรัพยากร

และในขณะเดียวกันการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ควรจะต้องประกอบด้วยนโยบายการส่งเสริมและมีมาตรการรองรับในด้านต่าง ๆ

1. ด้านการตลาด
2. ด้านการส่งเสริม ควบคุมและป้องกันผลกระทบ
3. ด้านการผสมผสานกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น
4. ด้านการบริการ
5. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
6. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน

การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สามารถเพิ่มจำนวนและขยายตลาดเป็นการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งการพัฒนาด้านการเกษตร ทางด้านการเผยแพร่ชื่อเสียง สินค้าเกษตร การขยายตลาด สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เพื่อพัฒนาสินค้าท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพให้ดีขึ้น และเพื่อจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและบริการรองรับที่เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดท่องเที่ยว

2.5 การจัดเตรียมความพร้อมในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พื้นที่ที่จะเปิดให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. 2545 : 14 -15)

1. จัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดเตรียมบุคลากรด้านต่าง ๆ ไว้เพื่อรองรับการบริหารและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบไว้เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้
  - 1.1 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและติดต่อหาตลาดเพื่อนำหรือชักชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่
  - 1.2 ทำหน้าที่ดูแลด้านความสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยว จัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
  - 1.3 คอยดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรม มิให้มีการถูกทำลาย
  - 1.4 ปรับปรุงซ่อมแซมทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม
  - 1.5 คอยตรวจตราดูแลช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบภัยในสถานที่ท่องเที่ยว
  - 1.6 รักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน
  - 1.7 มีคณะที่ปรึกษาหรือผู้นำชม เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

2. จัดเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณ ในการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรับภาระหน้าที่บริหารและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ จำเป็นจะต้องทราบที่มาของแหล่งเงินทุน รายได้และรายจ่ายที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามในการที่จะหาเงินช่วยเหลือจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาให้เกิดขึ้นในชุมชนโดยให้คนในชุมชนมีเจตนาที่ดี มีความรับผิดชอบ และปราศจากซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวจะต้องมีการวางแผนกำหนดกฎระเบียบของการจัดสรรผลประโยชน์อย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับใจของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. จัดเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ/อุปกรณ์ วัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความจำเป็นสำหรับการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ควรจะต้องจัดเตรียมไว้ ประกอบด้วย

3.1 ยานพาหนะ เพื่อตรวจการและเพื่อการเคลื่อนย้ายบุคคลและสิ่งของ เมื่อเกิดกรณีจำเป็น ยานพาหนะ หมายถึง จักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานที่

3.2 อาวุธ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการลาดตระเวนและรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ (ในกรณีที่มีการพิกัดในพื้นที)

3.3. เครื่องมือสื่อสาร เพื่อใช้ในการติดต่อทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและกับภายนอกแหล่งท่องเที่ยว อุปกรณ์ส่วนนี้ หมายถึง โทรศัพท์ โทรสาร หอกระจายข่าว วิทยุสนาม เป็นต้น

3.4 วัสดุบรรเทาสาธารณภัยและอุปกรณ์ช่วยปฐมพยาบาล เพื่อใช้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบอุบัติเหตุ

3.5 วัสดุและอุปกรณ์สำหรับซ่อมบำรุงตามความจำเป็นและเหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

3.6 วัสดุและอุปกรณ์ในการดูแลรักษา ตามความจำเป็นและเหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

2.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ การได้ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน ได้ศึกษาดูงานประกอบกิจกรรมทางการเกษตรและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น (ราณี อธิชัยกุล, 2546 : 80 - 81) ดังนี้

1. การนำเที่ยวชมสวนเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร สวนพืชผัก เป็นต้น เกษตรกรในสวนผลไม้อาจเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวชิมผลไม้ต่าง ๆ ภายในสวน หรือ

ซึ่งผลิตผลโดยเลือกเก็บด้วยตนเอง เช่น สวนเงาะ สวนมังคุด สวนมะม่วง เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มความสนุกสนานและเพลิดเพลินให้นักท่องเที่ยว สวนดอกไม้อาจเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ชมความสวยงามของดอกไม้และซื้อดอกไม้และพันธุ์ดอกไม้เพื่อนำไปปลูกเอง สวนสมุนไพรกำลังได้รับความนิยมเพราะผู้คนสนใจดูแลสุขภาพมากขึ้น เกษตรกรอาจจัดนำเที่ยวเดินป่าชมสมุนไพร ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้สมุนไพรชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ที่นำมาสกัดเป็นยารักษาโรคหรือเป็นส่วนประกอบของเครื่องสำอาง เช่น ยาสระผม สบู่ ครีมบำรุงผิว รวมทั้งสามารถจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพเสริมเข้าไปด้วย เช่น การนวดตัวและการอบสมุนไพร การนวดหน้าด้วยสมุนไพร เป็นต้น

2. การนำเที่ยวเทศกาลงานวันเกษตร เป็นเทศกาลจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในราคาถูกและยังมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสวนของนิทรรศการทางวิชาการที่จัดแสดงภายในงานด้วย เช่น งานเทศกาลผลไม้ จังหวัดระยอง งานเทศกาลลิ้นจี่ จังหวัดเชียงราย งานเทศกาลมะขามหวาน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น

3. การนำเที่ยวฟาร์มปศุสัตว์ต่าง ๆ เช่น ฟาร์มโคนมโชคชัย ที่นักท่องเที่ยวได้ชมการรีดเชื้อโคฟอพันธุ์ การรีดนมวัว และการให้นักท่องเที่ยวลองรีดนมวัวด้วยมือเปล่า ฟาร์มกวางที่อปแลนด์ฟาร์มแอนคันทรี่โฮมที่นักท่องเที่ยวสามารถชมการเพาะพันธุ์กวางที่มีกระบวนการผลิตอย่างครบวงจร เป็นต้น

4. การนำชมการทำนาแบบดั้งเดิม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ชมวิถีชีวิต ประเพณีท้องถิ่นชาวนา การเพาะปลูกข้าวด้วยวิธีดั้งเดิม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวได้ลองหว่านข้าว หรือเกี่ยวข้าว

5. การนำชมหมู่บ้านชาวประมง เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง และได้ร่วมตกปลาแบบวิธีดั้งเดิม ตกปลาหมึก ตกกุ้ง เป็นต้น

6. การพักแรมในหมู่บ้าน เป็นการที่เกษตรกรจัดที่พักของตนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยดูแลอำนวยความสะดวกในขณะที่นักท่องเที่ยวพักอยู่ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกรอย่างแท้จริง

7. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแก่ผู้สนใจ เช่น การเรียนรู้ในการหาเส้นทางในการทำธุรกิจการเกษตร การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเอาจุดเด่นของสังคมไทยคือการทำอาชีพการเกษตรมาเผยแพร่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้คิดค้นนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศมาจัดกิจกรรม จัดรูปแบบการท่องเที่ยว เชิญชวนนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยว เพื่อขยายเส้นทางท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นผู้ประกอบการ กิจกรรมการเกษตรไทย หรือ Amazing Agricultural Heritage เป็นกิจกรรมหนึ่งของ ททท.ที่น่าสนใจ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย :

การทำนา การทำสวนไม้ตัดดอก การทำสวนผลไม้ การทำสวนครัวสวนผัก การทำสวนสมุนไพร
การทำนา การทำฟาร์มปศุสัตว์ งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

3. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 ศักยภาพการจัดการ

ศักยภาพในการบริหารจัดการได้มีผู้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

สุวัฒน์ ตูลาธร (2541 : 20) กล่าวว่าศักยภาพ หมายถึง ความสามารถในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์การ เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลักษณะความสามารถเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งจะถูกนำมาใช้ตามสถานการณ์ที่ผู้นำหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนด เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ศักยภาพขององค์กรเป็นทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรที่เกื้อหนุนในองค์กรนั้นทำงานได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาภรณ์ (2543 อ้างถึงใน นาดยา ธนพลเกียรติ 2547 : 20) ได้ให้ความหมาย ศักยภาพการท่องเที่ยวไว้ว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเป็นความสามารถหรือความพร้อมในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงพัฒนาและการปรับปรุงใด ๆ ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพแตกต่างกันตามความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของการจัดการ

สรุปได้ว่าศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ประการ ได้แก่

1. ธรรมชาติ หมายถึง สามารถสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเที่ยวชม
2. วิถีชีวิต หมายถึง วัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการท่องเที่ยว ในรูปแบบการบริการที่พักในบ้านของชาวบ้าน
3. กระบวนการผลิต ปัจจัยดึงดูดของเกษตรกรรม หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสร้างให้เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม
4. การตลาด ส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตการเกษตร ซึ่งอาจมีความเหมือนและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ผลผลิตดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการตลาดในรูปแบบการสร้างรายได้

3.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการท่องเที่ยวเป็นการจัดกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ

การจัดการท่องเที่ยวเป็นการจัดกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ ระบบของการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการ

ท่องเที่ยวจำแนกเป็น 3 ระบบ (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันดำรงราชานุภาพ, 2543 :6 อ้างในรัตนภรณ์ มหาศรานนท์, 2546 :12 – 13)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแหล่งการท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะหมายถึงสภาพทางกายภาพของทรัพยากรซึ่งอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น
2. การบริการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ
3. การตลาดท่องเที่ยว เป็นส่วนของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงกิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

อัศวิน แสงพิบูล (http://www.geocities.com/agrotour_t/info.html.18 มกราคม 2551) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญไว้ 3 ประการ คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ พื้นที่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น และทรัพยากรด้านการจัดการ เช่น เกษตรกร องค์กรท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนเทคโนโลยีทางการเกษตรต่าง ๆ

2. ตลาดนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ คือ (1) ประชาชนและเกษตรกรทั่วไปที่มีความสนใจในด้านการเกษตร เพื่อศึกษาหาความรู้เป็นแนวทางประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรของตน และ (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน สนใจในการท่องเที่ยวธรรมชาติและกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ อยากเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และประกอบอาชีพเกษตรกร

3. การบริการการท่องเที่ยว หมายถึง การบริการการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การให้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การจำหน่ายพืชผลและผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ การให้บริการนำเที่ยว หรือด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (นาตยา ธนพลเกียรติ. 2547:16) จำแนกองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ 4 ปัจจัย คือ

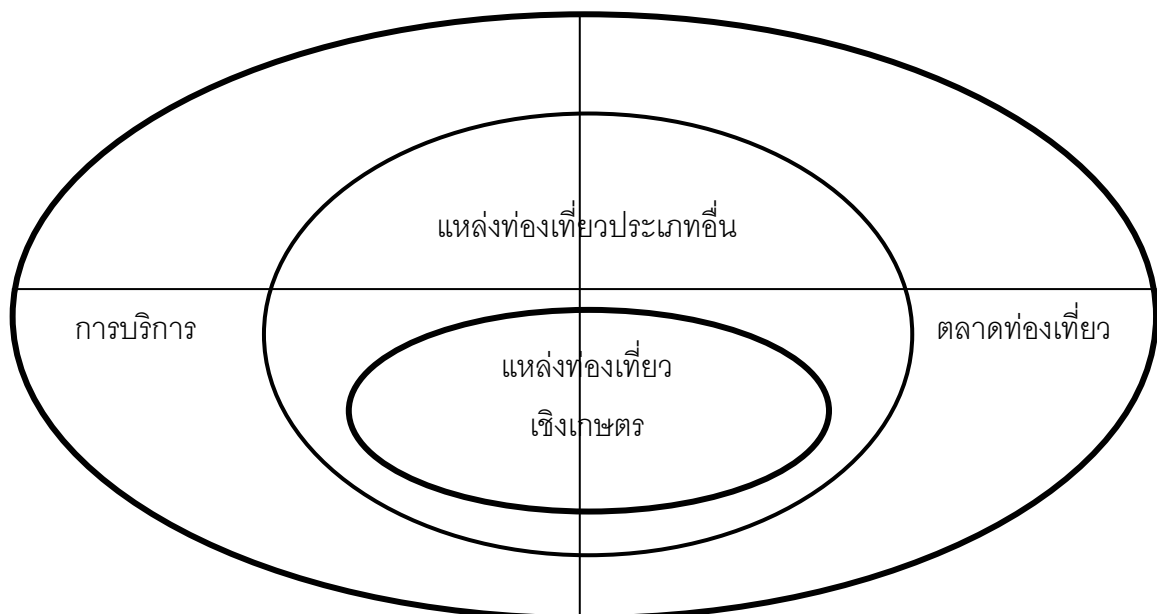
1. ด้านทรัพยากร ได้แก่ พื้นที่ประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่น ไร่ สวน และโครงการหลวง วิถีชีวิตชุมชนเกษตรกร เช่น ชุมชนประมง และวัฒนธรรมเกษตร เช่น พิธีขัวญข้าว

2. ด้านการบริหาร ได้แก่ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม รวมถึงหน่วยงานบริหารจัดการ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านการบริการ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการที่พักส่วนใหญ่จะเป็นการพักค้างในบ้านของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงระบบสื่อความหมายที่ให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพการเกษตร

4. ด้านการตลาด ได้แก่ นักท่องเที่ยว กิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการจัดทำเอกสารคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ซึ่งอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ หรือประชาชนในท้องถิ่นจัดทำเอง นอกจากนี้เกษตรกรของชุมชนหนึ่งอาจเป็นนักท่องเที่ยวของอีกชุมชนหนึ่งจากกิจกรรมการดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

จากองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญ 3 ส่วน และวิธีการจัดการ ซึ่งจะต้องไปด้วยกัน เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ทรัพยากรการเกษตร โดยเกษตรกรก็ยังคงดำเนินกิจกรรมเป็นหลัก จึงจึงจะมีการจัดการระบบการบริหารและการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงต้องไม่ลืมว่าการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งสำคัญ การนำแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเข้ามาผสมกลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ก็จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างครบวงจร ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.2 แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ

ที่มา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2543. (อ้างในจงกลพัทธ์ เจตนจิตร 2546 : 63- 64)

4. สภาพทั่วไป ที่ตั้ง และอาณาเขตของตำบลดอนสัก

เทศบาลตำบลดอนสัก เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล พ.ศ. 2542 มีพื้นที่รับผิดชอบ 21 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลตำบลดอนสัก มีอาณาเขตดังนี้

1. ทิศเหนือ ติดกับ ทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นอ่าวดอนสัก โดยแหลมทวดอยู่เหนือสุด
2. ทิศใต้ ติดกับ เขานูด, เขาน้อย, บ้านห้วยเสียด หมู่ที่ 9 ตำบลดอนสัก
3. ทิศตะวันออก ติดกับ หมู่ที่ 10 บ้านนางกำ ตำบลดอนสัก หรือจุดหลักเขตที่ 4 เลียบเส้นแบ่งเขตหมู่ที่ 8 ตำบลดอนสัก กับหมู่ที่ 10 ตำบลดอนสัก
4. ทิศตะวันตก ติดกับ ปากอ่าวดอนสัก เขาชะโงก จุดหลักเขตที่ 7 เลียบตรงไปทางทิศเหนือถึงเชิงเขาชะโงกด้านตะวันตก

เทศบาลตำบลดอนสัก เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอดอนสัก และส่วนราชการต่างๆ ของอำเภอดอนสัก มีระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 401 และ 4142 จากศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ค่อนไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลตำบลดอนสักมีพื้นที่ 21 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หมู่ที่ 3 ตำบลดอนสัก
2. หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
3. หมู่ที่ 6 ตำบลดอนสัก
4. หมู่ที่ 7 ตำบลดอนสัก
5. หมู่ที่ 8 ตำบลดอนสัก
6. หมู่ที่ 9 (บางส่วน) ตำบลดอนสัก

เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา เทศบาลตำบลดอนสักจึงได้จัดตั้งและแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 11 ชุมชน ประกอบด้วย

1. ชุมชนเกาะแรต ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 3 ตำบลดอนสัก ทั้งหมู่บ้าน
2. ชุมชนเทศบาล ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
3. ชุมชนทางข้าม ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
4. ชุมชนทองไมล์ ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
5. ชุมชนบ้านคราม ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
6. ชุมชนโพธิ์ทอง ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก

7. ชุมชนบางนางบน ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 5 ตำบลดอนสัก
8. ชุมชนท้องอ่าว ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 6 ตำบลดอนสัก (ทั้งหมู่บ้าน)
9. ชุมชนปากดอนสัก ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 7 ตำบลดอนสัก (ทั้งหมู่บ้าน)
10. ชุมชนบางน้ำจืด ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 8 ตำบลดอนสัก (ทั้งหมู่บ้าน)
11. ชุมชนก้าวจริฎ ตั้งอยู่บนพื้นที่ หมู่ที่ 9 ตำบลดอนสัก (บางส่วน)

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ตำบลดอนสัก มีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่ง ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 20 เมตร มีคลองปากดอนสักเป็นคลองสำคัญ สองฝั่งคลองเป็นป่าชายเลน สภาพพื้นที่เหมาะที่จะพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการประมง และพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางท่าเทียบเรือ เนื่องจากเทศบาลตำบลดอนสักมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงถึงท่าเทียบเรือจังหวัดระนอง จังหวัดภูเก็ตหรือเมืองฝั่งตะวันตกของภาคใต้ ซึ่งสามารถขนถ่ายสินค้าได้เร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา รวมทั้งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลเนื่องจาก เทศบาลตำบลดอนสักเป็นเส้นทางและ มีท่าเรือเฟอร์รี่ที่จะเดินทางไปถึง เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า และหมู่เกาะต่าง ๆ ในอ่าวไทย ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบเชิงเขา ลักษณะภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตร เช่น ทำสวนยาง สวนผักผลไม้ ฯลฯ

ส่วนสภาพภูมิอากาศ ของตำบลดอนสัก เป็นแบบร้อนชื้นใกล้ศูนย์สูตร มีอากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 29 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน

การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชาชน

ประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลดอนสักเป็นชาวพื้นเมือง และคนต่างถิ่นที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครศรีธรรมราช เพชรบุรี เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีชาวอิสาน และมีคนต่างด้าวในบางส่วน ซึ่งร้อยละ 99 เป็นชาวพม่า

เทศบาลตำบลดอนสัก เป็นศูนย์กลางของอำเภอดอนสัก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการประมง เพราะชุมชนมีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตลอดจนมีคลองขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นสถานที่จอดเรือประมง นอกจากนี้ก็มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ไร่จ้าง และค้าขาย ส่วนชาวต่างด้าวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ตามสถานประกอบการแพปลา และเรือประมง และประชากรต่างถิ่นที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลดอนสักนั้นจะประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย และประมง (เทศบาลตำบลดอนสัก. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลดอนสัก. 2550 : 8-9)

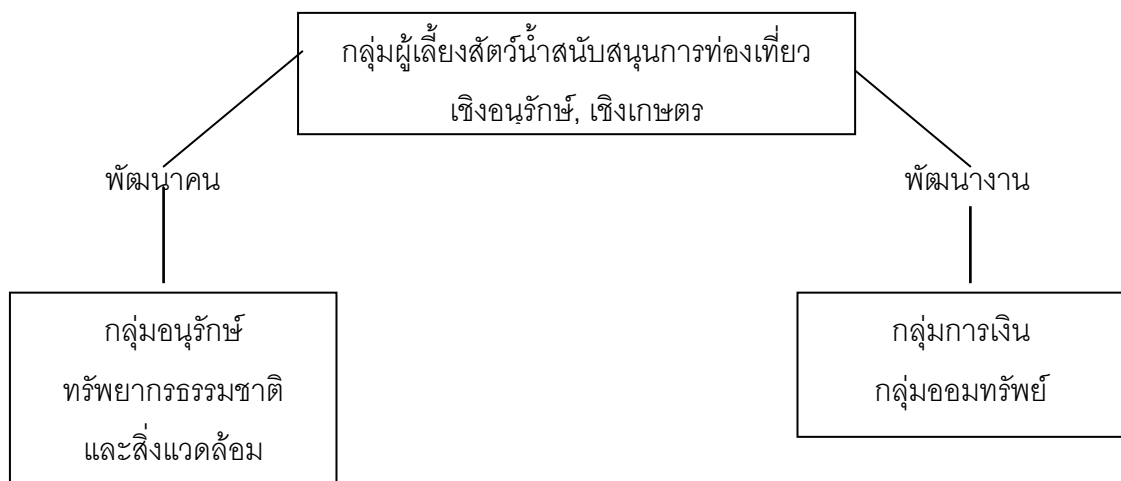
ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

เดิมของชาวบ้านสองฝั่งคลองดอนสักประกอบอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่นจนกระทั่งได้มีชาวบ้านจากต่างถิ่นได้อพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอดอนสักมากขึ้น การพัฒนาเครื่องมือ ในการจับสัตว์น้ำเป็นไปอย่างไร้ขอบเขตทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็ว และสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ประกอบกับต้นทุนหลักในการทำประมงต้องอาศัยน้ำมันเป็นต้นทุนที่มีราคาแพง ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ชาวบ้านบางกลุ่มจึงคิดหาวิธีในการทำมาหากินอย่างอื่น จึงได้รวมตัวตั้งเป็นกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งโดยใช้ชื่อ “กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำบ้านปากดอนสัก” เพื่อพัฒนาอาชีพสัตว์น้ำอย่างมีระบบจัดการให้มีการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกื้อกูลสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักการจัดการ ประสานบริหารแบบสามมิติ หลักการที่ 1) พัฒนาคคน 2) พัฒนางาน และ 3) พัฒนางานสู่ความยั่งยืน โดยอาศัยแนวคิดประสานชุมชนประสานกลุ่ม ประสานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และเครือข่ายอื่น ทั้งยังยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และเครือข่ายอื่นทั้งยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการประกอบอาชีพในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มั่นคงและยั่งยืน

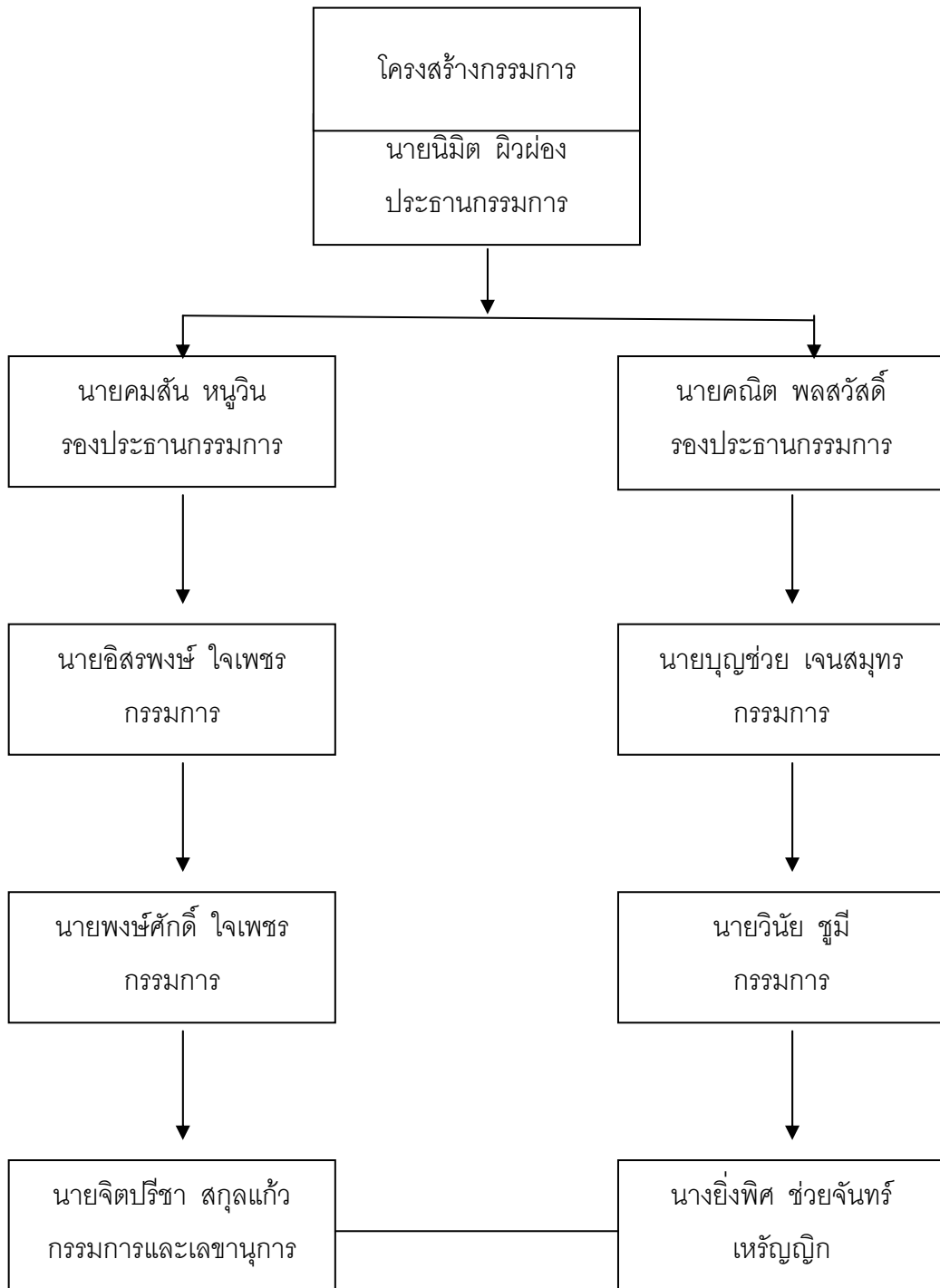
วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

1. เพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย
2. เพื่อผลิตให้มีปริมาณสม่ำเสมอให้พอกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้านอาชีพ

วิสัยทัศน์ของกลุ่ม

ภาพที่ 2.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ภาพที่ 2.4 แสดงโครงสร้างการบริหารกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

ปี 2546	เริ่มก่อตั้ง	มีสมาชิก	จำนวน 10	ครัวเรือน
ปี 2547		มีสมาชิก	จำนวน 38	ครัวเรือน
ปี 2548		มีสมาชิก	จำนวน 51	ครัวเรือน
ปี 2549		มีสมาชิก	จำนวน 54	ครัวเรือน
ปี 2550		มีสมาชิก	จำนวน 57	ครัวเรือน

สมาชิก 57 ครัวเรือนสำหรับเลี้ยงปลาในกระชัง เลี้ยงหอยแครง 70 ครัวเรือน เลี้ยงกุ้ง

10 ครัวเรือน

เงินทุนของกลุ่ม

เงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

เทศบาลตำบลดอนสัก จำนวน 100,000 บาท

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 250,000 บาท

โครงการชาม (CHARM) จำนวน 220,000 บาท

รวมเงินทั้งหมด 470,000 บาท

เงินค้ำหนุนและเงินออม

เงินค้ำหนุนเพื่อสมทบทุนสร้างสำนักงานจากสมาชิก จำนวน 50,000 บาท

เงินออมทรัพย์จากสมาชิกกลุ่มทุกเดือน จำนวน 392,220 บาท

การออมทรัพย์ให้สมาชิกออมทรัพย์คนละ 200 บาทต่อเดือน

รวมเงินทั้งหมด 442,200 บาท

เป้าหมายกิจกรรมของกลุ่ม

เลี้ยงปลาในกระชัง, หอยแครง และเลี้ยงกุ้ง

ออมทรัพย์

ศูนย์การเรียนรู้

ล่องแพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร, เชิงอนุรักษ์

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านสาธารณะประโยชน์

ปล่อยพันธุ์ กุ้ง ปลา ปู จำนวน 5 ล้านตัว

เก็บขยะมูลฝอยในลำคลอง โดยให้สมาชิกพร้อมเรือร่วมกันเก็บ

ปลูกต้นไม้ชายฝั่ง เนื้อที่ 40 ไร่

ปัญหาอุปสรรค

ไฟฟ้าไม่มี ทำให้ต้นทุนผลิตสูงขึ้น

ขาดน้ำประปา

ราคาไม่แน่นอน

ภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนักหรือแล้งมากทำให้ปลาตาย

ขาดแคลนพันธุ์ปลา ต้องสั่งซื้อลูกพันธุ์ปลาจากต่างจังหวัด

2.3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิมิต โกมลานนท์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตรเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร กลุ่มเกษตรกรต้องการที่จะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตร โดยเฉพาะการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร การประชาสัมพันธ์และการทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร

คมสัน วาฤทธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสำน้ำว่า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนสำน้ำว่ายังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพ 4 ด้าน ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในมิติต่าง ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ 1) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 3) ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการนักท่องเที่ยว และ 4) ศักยภาพชุมชน

ท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยวโดยผลของการศึกษาศักยภาพดังกล่าวกับชุมชนล้าหน้าว่า พบว่า ศักยภาพของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

ดารารัตน์ วรจิตตานนท์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ศักยภาพองค์กรชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแก่งหินเพิง อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี” พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลลำพันตายังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแม้จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการพัฒนาบุคลากรแต่องค์กรยังไม่มี ความเข้มแข็งและขาดความพร้อมในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องจากเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ บุคลากรขององค์กรยังขาดความเข้าใจในบทบาทและการใช้อำนาจหน้าที่ที่ถูกต้อง ขาดความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และไม่มีกิจกรรมสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการวางแผนการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้รายได้ขององค์กรยังไม่เพียงพอในการนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ แนวทางการส่งเสริมศักยภาพขององค์กรจึงควรเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทและอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารงานกับองค์กรบริหารส่วนตำบลอื่น การดูงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นศูนย์กลางในการจัดการบริหารล่องแก่งหินเพิงเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการ ทำให้มีรายได้เพิ่มจากการเรียกเก็บค่าบริการจัดการและสามารถควบคุมนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถในการรับรองพื้นที่ด้วย

จกมลพัทธ์ เจตนะจิตร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า (1) การจัดการท่องเที่ยวโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์อย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์ เป็นการจัดการแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์มี 8 ประการ คือ รูปแบบของโครงการ ความพร้อมของประชาชนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สื่อมวลชน การสนับสนุนจากภายนอก ผู้บริหารโครงการ (3) การดำเนินโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์เป็นวิธีการจัดการที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการตัดสินใจ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

วรรณพร วณิชชานุก และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พบว่า ความเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ

และกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่รัฐบางคนกล่าวว่ายังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในปัจจุบัน ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบการนั้นแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ได้มีบางคนได้พยายามแก้ปัญหาสภาพแวดล้อม และมีความต้องการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น ผู้นำชุมชน และประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวได้ทำให้ความเป็นอยู่ของชีวิตดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แล้ว ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยผู้นำชุมชนมีความต้องการเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่มีมากกว่ากลุ่มประชาชน แต่ต้องการให้บริการเรื่องที่พัก และอาหารแก่นักท่องเที่ยวน้อยกว่าประชาชน ในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้มีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ อีกทั้งต้องการพบปะปะพักกับชาวบ้านในการมาเที่ยวครั้งต่อไปมากกว่านักท่องเที่ยวไทย ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม แต่นักท่องเที่ยวไทยเห็นการทำลายสภาพแวดล้อมมากกว่า และยินดีจะบริจาคเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการหนังสือคู่มือการเดินทางและแผนที่ ตลอดจนสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงไปนักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมัคคุเทศก์มืออาชีพค่อนข้างมากกว่าคนไทย

จารุจณ์ กลิ่นดีปลี (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวสำหรับเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติไทรโยค” โดยหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ตัวแปรความเป็นแหล่งรวมสัตว์หายาก สัตว์ใกล้สูญพันธุ์หรือชนิดพันธุ์ใหม่ที่ค้นพบ ตัวแปรความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช ตัวแปรความโดดเด่นเฉพาะตัวทางกายภาพของพื้นที่ ตัวแปรโอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ตัวแปรป้ายบอกทาง ตัวแปรสภาพเส้นทาง ตัวแปรความปลอดภัยจากมิจฉาชีพและตัวแปรโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่

ระพีพรรณ ทองหล่อ (2549 : 347 - 349) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนบน พบว่า

ในด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การชุมชน และองค์กรประชาชน ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางในการพัฒนาและจัดกิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง โดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา สำหรับการบริหารจัดการด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว จะให้ความสำคัญกับการปรับปรุงภูมิทัศน์และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก

ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด พบว่า การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดด้านการท่องเที่ยว ปกติจะอยู่ในความรับผิดชอบของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำหรับในระดับจังหวัด จะดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับจังหวัด ขณะเดียวกันก็มีการประสานงานร่วมกันกับกลุ่มจังหวัดด้วย โดยมีการร่วมกับกลุ่มจังหวัดทำแผนการตลาดเชิงรุก และเร่งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ วารสารเพื่อการท่องเที่ยว สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์และ VCD นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เผยแพร่และร่วมออกร้านแสดงสินค้าของตนตลอดจนนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจ

ด้านสินค้าทางการท่องเที่ยว พบว่า สินค้าทางการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ได้แก่ แหล่งโบราณสถานประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน การสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ป่า น้ำตก และภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังมีสินค้าที่ระลึกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมากมายหลายชนิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าหัตถกรรมและสินค้าทางการเกษตร เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักรสาน ผ้าทอพื้นเมือง ขนมไทย ไม้ดอกไม้ประดับ ผลไม้นานาชนิด ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

ด้านการคมนาคมและสาธารณูปโภค พบว่า การดูแลในเรื่องเส้นทางคมนาคมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยภาพรวมพบว่า ความพร้อมในด้านคมนาคมและสาธารณูปโภคเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในลักษณะที่เหมาะสมและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ด้านการบริการ โดยภาพรวมพบว่า องค์กรและเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวแต่ละแหล่งจะเป็นผู้ดำเนินการเองเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อให้บริการได้อย่างครบวงจร และมีความพยายามในการควบคุมราคาสินค้า และบริการให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนไม่โดดเด่นเท่าที่ควร ยกเว้นจังหวัดสระบุรี มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมมากกว่าที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตามพบว่า มีการบริหารจัดการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ด้านการเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัด เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจในการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการ

จัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะหลายรูปแบบ เช่น การไหว้พระ 9 วัด และการท่องเที่ยวโดยการอาศัยเส้นทางสัญจรทางน้ำ เป็นต้น สำหรับการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดยังน้อยมาก

นิรุจิน ไส้พันธ์ (2544 : 67 – 68) ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี ใน 6 ด้าน พบว่า

1. ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติภูจองนายอยควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ด้านการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม เส้นทางศึกษาธรรมชาติ รวมทั้งจัดสถานที่ชมวิวยิวทัศน์และชมสัตว์ป่าเพิ่มเติม โดยคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก สำหรับน้ำตกห้วยหลวงซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ควรปรับปรุงบันไดที่ใช้ในการขึ้นลงให้มีความแข็งแรงและกลมกลืนกับธรรมชาติ และควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการดูแลรักษาความสะอาดโดยเฉพาะเรื่องขยะ นอกจากนี้ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

2. ด้านการให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึก ควรมีกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการจัดอบรมสัมมนา ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ปัจจุบันการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยจะอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น ควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหาร ขายเครื่องดื่ม ขายของที่ระลึก เป็นมัคคุเทศก์ ให้บริการพักกับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

4. ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์อุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปรู้จักมากขึ้นในทุกระดับ และควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร่วมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพิ่มขึ้น

5. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ควรพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ให้ดีขึ้น และควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและเหมาะสม

6. ด้านการส่งเสริมการลงทุน ควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ และควรเปิดโอกาสให้เอกชน องค์กรชุมชนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น เข้ามาร่วมลงทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการป้องกันผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณของแต่ละจังหวัด และงบประมาณของยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัด งบประมาณดังกล่าวส่วนใหญ่นำไปใช้เพื่อดำเนินการด้านการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับน้อย ในขณะที่กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายกิจกรรมของการมีส่วนร่วมพบว่า การกำหนดปัญหา/วิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ การวางแผนและกำหนดกิจกรรม การสนับสนุนงบประมาณและแรงงาน และการติดตามประเมินผลมีส่วนร่วมในระดับน้อย ส่วนการร่วมดำเนินการ ร่วมบำรุงรักษา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

จิราภา โสภณ (2549 : บทคัดย่อ) การศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่รอยต่อเทศบาลนครอุบลราชธานี กับเทศบาลวารินกำราบ จังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษา ชุมชนดอนจั่วและชุมชนกุดเป่ง (หมู่16) พบว่า ชุมชนทั้งสองมีศักยภาพจุดเด่นที่จะเป็นแรงผลักดันให้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้แก่ การมีทรัพยากรระดับนิเวศกุดและป่าบงทามอันอุดมสมบูรณ์ การมีโครงข่ายพื้นฐานทางสังคมที่พร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งใหม่ มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การมีเครือข่ายทางสังคมอันเข้มแข็ง การได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งการมีแนวโน้มทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สดใส ในส่วนของการศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม พบว่า สามารถจัดกิจกรรมได้สองประเภท คือ กิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น การล่องเรือ ล่องแพ ชี้อภัยาน ชมสวนดอกไม้ ตกปลา การเดินชมชุมชน ดูนก ผีเสื้อหรือหิ่งห้อย เป็นต้น และกิจกรรมทางภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การทำอาหารพื้นบ้าน การร่วมกิจกรรมในการทำสวนดอกไม้ ทำสวนผัก ปลูกพืชสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ ทำการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

จิราพร ทัดตะวร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาหมู่บ้านปราสาทใต้ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการศึกษาที่มุ่งพิจารณาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และ

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านปราสาทใต้ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยอันได้แก่ ความสำเร็จที่ได้รับการพัฒนาจากในอดีต ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมของหมู่บ้าน และลักษณะของผู้นำชุมชน ทำให้ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือกับชุมชน ปัจจัยด้านคุณลักษณะของกิจกรรม ที่ได้มีการนำเอาวัสดุที่หาได้ง่ายภายในหมู่บ้านมาใช้เป็นวัตถุดิบเป็นการผลิตงานหัตถกรรม ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนมาใช้ ทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหลากหลายกลุ่มไม่สามารถผันผาอุปสรรคได้ เกิดจากการขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม หรือไม่มีกลไกที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่สมาชิก และปัญหาเรื่องการผลิตสินค้าและบริการไว้เพื่อรองรับบริโภคของนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวมีไม่มากพอ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านปราสาทใต้นั้น มีส่วนร่วมในระดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมและขั้นตอนการรับผลประโยชน์ ส่วนขั้นตอนการตัดสินใจและเลือกกิจกรรม ได้ถูกกำหนดมาก่อนล่วงหน้าแล้วโดยหน่วยงานของรัฐ

สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดการธุรกิจบ้านพักแบบมีส่วนร่วมบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านแม่กำปองมีศักยภาพและความพร้อมอยู่ในระดับดีทั้งในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านอำนวยความสะดวก และความสามารถในการเข้าถึง แต่มีข้อจำกัดในด้านศักยภาพที่ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากได้ ส่วนศักยภาพและความพร้อมของธุรกิจบ้านพักแบบชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ ความปลอดภัย อยู่ในระดับที่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ผกาพรรณ นุชพันธุ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐม พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในด้านสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริการของบุคลากรที่ประจำแหล่งท่องเที่ยว และด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามลำดับ ส่วนด้านการรักษาความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสุดท้าย

สุมาลี วงษ์วิฑิตและระพีพรรณ ทองหล่อ (บทคัดย่อ : 2547) ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและยึดหลักการเปิดเสรีการท่องเที่ยวภายใต้ข้อตกลง GATS โดยกำหนดเป็นนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนไว้อย่างชัดเจนและกำหนดให้มีหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามนโยบายและแผนพัฒนาฯ โดยตรง คือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงพาณิชย์ อย่างไรก็ตามผลของนโยบายแผนพัฒนาฯ

หรือกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งแนวปฏิบัติของภาครัฐ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ อันเป็นการสวนทางกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ความผูกพันของประเทศไทยตามข้อตกลง GATS นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และกระจายอยู่ตามหมวดต่าง ๆ อันทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมาย บางเรื่องก็มีความทับซ้อนกันด้วย และแม้ว่าจะจัดกลุ่มของกฎหมายที่เกี่ยวข้องออกเป็นสี่กลุ่มคือ กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว และเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำที่ยั่งยืน กฎหมายแต่ละฉบับภายใต้แต่ละกลุ่มก็ยังคาบเกี่ยวอยู่กับกลุ่มอื่น ๆ อีก นอกจากนี้กฎหมายบางส่วนยังขัดกับหลักการทั่วไปของข้อตกลง GATS โดยเฉพาะในเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติหรือหลัก MFN และหลักการยอมรับร่วมกันในมาตรฐานหรือใบรับรองวิชาชีพ รวมทั้งหลักการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างคนในชาติในคำมั่นเฉพาะเรื่อง National treatment อย่างไรก็ตามกฎหมายบางฉบับได้วางข้อยกเว้นไว้บ้างจนทำให้แทบไม่มีข้อจำกัดหรือความขัดแย้งกับข้อตกลง GATS นอกจากนี้ โดยผลของการวางเงื่อนไขและข้อจำกัดไว้ในตารางนั้นเฉพาะ ก็ทำให้ความผูกพันของไทยต่อกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวยังไม่เกิดผลกระทบต่อกฎหมายไทยในเวลานี้ อีกทั้งการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศเพื่อเปิดเสรีตามลำดับก็ยังอยู่ในลักษณะสงวนท่าทีโดยยึดหลักการคงสภาพเดิม จึงยังไม่พบว่าเกิดผลกระทบต่อกฎหมายใด

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องลักษณะการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า 1) ด้านความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเลือกซื้อสินค้าและของที่ระลึกประเภทเสื้อผ้ามากที่สุด รองลงมาคือสินค้าประเภทหัตถกรรมไทย เครื่องหนังตามลำดับ สินค้าประเภทเสื้อผ้าที่นิยมซื้อ ได้แก่ เสื้อยืดพิมพ์ลายสีสดต่าง ๆ ผ้าบาติก และผ้าโสร่ง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าและของที่ระลึกเพื่อใช้เองมากกว่าเป็นของฝาก สำหรับสินค้าและของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวไม่เลือกซื้อนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวชาวเอเชียส่วนใหญ่ไม่นิยมเลือกซื้อสินค้าประเภทอัญมณี โดยให้เหตุผลว่าราคาแพง ส่วนสินค้าของที่ระลึกที่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวยุโรปและอเมริกาไม่นิยมเลือกซื้อคือสินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์และไม้แกะสลัก เนื่องจากไม่สะดวกในการขนส่ง 2) ด้านความต้องการบริการการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวเอเชียส่วนใหญ่นิยมการท่องเที่ยวเชิงสันทนาการประเภทที่เป็นไนท์คลับ ดิสโก้เทค ร้องเพลงและเต้นรำ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปและอเมริกานิยมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเภทการท่องเที่ยววัดทางพระพุทธศาสนา การเยี่ยมชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีไทย ส่วนการท่องเที่ยวประเภทอื่นที่นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มนิยมนำรองลงมา ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทการรับประทานอาหารไทยที่มีสมุนไพรเป็น

ส่วนประกอบ การวางแผนไทยและนวดบำบัดโดยใช้น้ำ 3) แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นทั้งประเภทที่เป็นสินค้าที่ระลึก และประเภทที่เป็นลักษณะการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ นั้น นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสำคัญกับเรื่องของความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทย และความสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวมากที่สุด ดังนั้นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจึงควรมุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เกิดขึ้น ขณะเดียวกันควรมีความตระหนักในเรื่องของการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนควบคู่กันไป

เครือวัลย์ วงษ์ไพบูลย์ และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านถ้ำ ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านบริบทชุมชน ชุมชนที่ศึกษามีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายสามารถพึ่งตนเอง คงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง ต่อมาได้เข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการสร้างทางรถไฟมายังภาคเหนือทำให้เกิดการขยายตัวของระบบทุนนิยม มีความต้องการใช้เงินตราของชุมชนในการซื้อสิ่งของจากนอกชุมชนมากขึ้น เป็นพัฒนาการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบมากขึ้นเมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา มีการตัดถนนเข้าไปในหมู่บ้าน มีการนำไม้ออกนอกชุมชนอย่างมากทำให้ป่าหมดไป ชาวบ้านเปลี่ยนวิถีการผลิตมาเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนไป

บุญเลิศ เล็กสมบูรณ์ และสุรรัตน์ เตชะทวิวรรณ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาธุรกิจบริการอาหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ประเภทอาหารและเครื่องดื่มที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มี คือ ประเภทอาหารและเครื่องดื่มหลัก รองลงมาคืออาหารประเภททั่วไป และประเภทอาหารที่เป็นของฝาก แหล่งที่ซื้อหรือเคยซื้ออาหารประเภทเครื่องดื่ม ส่วนใหญ่คือร้านค้าภายนอกแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการธุรกิจอาหารนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากในทุกปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด และเพิ่มเติมข้อมูลว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจอาหาร เช่น ควรมีอาหารให้เลือกหลายอย่าง สดใหม่อยู่เสมอ รสชาติอร่อย ราคาไม่แพง การบริการที่รวดเร็ว มีที่จอดรถสะดวกและปลอดภัย บรรยากาศรื่นรมย์ และพนักงานให้บริการดี ส่วนปัจจัยด้านสังคมนั้นได้ให้ความคิดเห็นว่าการคำนึงถึงความต้องการส่วนตัวเป็นหลัก คุณลักษณะของธุรกิจบริการอาหารที่สนับสนุนการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวได้ให้ความคิดเห็นดังนี้ ควรตั้งอยู่บริเวณจุดแวะพักระหว่างทางของการท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นร้านอาหาร (ไม่ใช่หาบเร่แผงลอย) มีพนักงานให้บริการและมีองค์ประกอบคุณลักษณะอื่น ๆ คือ มีลักษณะเป็นร้านอาหาร

สะอาด มีบริการที่รวดเร็วตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนที่มีการคมนาคมสะดวก ส่วนประเภทของอาหาร นักท่องเที่ยวเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรเป็นประเภทอาหารพื้นเมืองอีสาน และเห็นด้วยว่าควรมีอาหารหลากหลายประเภทให้เลือก ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจการบริการอาหาร พบว่าอยู่ในระดับมาก คือ ด้านคุณภาพอาหาร ความสะอาดปลอดภัย ความต้องการให้มีหน่วยงานรับรองคุณภาพ ความน่าเชื่อถือของผู้ผลิตหรือเจ้าของร้านและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีข้อมูลร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในแต่ละจังหวัด โอกาสทางการตลาดของธุรกิจบริการอาหารที่สนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ทุกจังหวัดมีโอกาสในระดับน้อย การสร้างโอกาสทางการตลาดสามารถทำได้โดยปรับปรุงพัฒนารูปแบบของอาหารและเครื่องดื่มให้หลากหลายและให้บริการที่มีมาตรฐาน ผู้มีบทบาทในการสร้างโอกาสทางการตลาดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานรัฐบาล และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

บุญเลิศ เล็กสมบุญธรรม และเพ็ญศรี เจริญวานิช (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาธุรกิจการบริการอาหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ประเภทอาหารหรือเครื่องดื่มที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มี คือ เครื่องดื่มอาหารหรือเครื่องดื่มมือหลัก และอาหารว่าง/ของทานเล่น ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการธุรกิจอาหาร ให้ความสำคัญมากกับปัจจัยด้านคุณลักษณะ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ สำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะ ให้ความสำคัญกับความสะอาด คุณภาพและความอร่อย/รสชาติให้เลือก รูปแบบของธุรกิจอาหารที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ ควรตั้งอยู่บริเวณจุดแวะพักระหว่างทางของนักท่องเที่ยว อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นร้านอาหาร (ไม่ใช่หาบเร่แผงลอย) และมีพนักงานให้บริการ ควรมีอาหารอาหารหลายหลายประเภท อาหารพื้นบ้านอีสาน และอาหารจานด่วน/ตามสั่ง มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจการบริการอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ประเภทของอาหาร คุณภาพอาหาร เพิ่มความหลากหลาย และการควบคุมราคาให้ยุติธรรม ผู้มีบทบาทในการสร้างโอกาสทางการตลาด ได้แก่ ร้านค้าจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม รัฐบาล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

มัลลิกา ซาหยอง (2549 : 94 - 96) ได้ศึกษาเรื่องแผนธุรกิจ : การทำธุรกิจที่พักแบบพักที่บ้านเพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านภูค่าบัว ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า แผนธุรกิจ องค์ประกอบที่ 1 บทสรุปของแผนธุรกิจ คราวเรือนละ 1 คน ได้สมาชิกทั้งหมด 74 คน มีโดยการรวมหุ้นกันคนละ 1 หุ้นราคาหุ้นละ 50 บาท รวมเป็นเงิน 3,700 บาท เพื่อนำไปลงทุนในปีที่ 1 และการลงทุนที่ไม่เป็นตัวเงินคือ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

และนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความแปลกใหม่ ทุกเพศทุกวัย ที่ต้องการพักค้างแรมในระยะสั้น ๆ การบริหารงานโดยมีการแบ่งงานกันทำและการจัดสรรรายได้เป็นร้อยละ 70 ของกำไรขั้นต้นเพื่อจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก ร้อยละ 30 ของกำไรขั้นต้นเพื่อจ่ายเป็นค่าลงทุนในปีต่อไประยะคืนทุนใน 1 ปี องค์ประกอบที่ 2 แนวคิดและที่มาของแผนธุรกิจในปี 2547 เริ่มมีนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ความสนใจเดินทางเข้ามาพักแรมและการทำธุรกิจโฮมสเตย์จะเห็นได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีโฮมสเตย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าจะเข้าพักแรมถ้ามีโฮมสเตย์ที่บ้าน ภูค้ำเป้า องค์ประกอบที่ 3 การวิเคราะห์สถานการณ์ จุดแข็ง ทำเลที่ตั้งมีความได้เปรียบ มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบถ้วน เข้าถึงหมู่บ้านและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่าย มีความโดดเด่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือส้มปลาดอง ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีมีการตื่นตัว จุดอ่อน ในฤดูฝนจะประสบภัยน้ำท่วมในพื้นที่บางส่วน โอกาส มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพักแบบโฮมสเตย์ค่อนข้างมาก คู่แข่งน้อย อุปสรรค การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พักแบบโฮมสเตย์ ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีคู่แข่งในจังหวัด องค์ประกอบที่ 4 เป้าหมายของธุรกิจ ธุรกิจมีเป้าหมายใน 5 ปี ใน 1 ปีแรก ทำให้เกิดรายได้ในหมู่บ้าน 129,600 บาท การให้บริการที่พัก 86,400 บาท และรายได้ที่เกิดจากการนำเที่ยว 43,200 บาท สมาชิกจะได้รับรายได้ค่าที่พักแรมรายได้ค่านำเที่ยว รายได้เงินปันผล ซึ่งรายได้เฉลี่ย คนละ 822.51 บาท กลุ่มมีรายได้เข้ามาในปีแรกเป็นเงิน 5,514 บาท เพื่อจะได้นำไปลงทุนในปีต่อไป ยังเกิดการกระจายรายได้ในอำเภออุบลรัตน์ ในปีแรก 230,400 บาท ที่เกิดจากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 5 แผนการตลาด ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด 4 P ได้แก่ 1 Product (ผลิตภัณฑ์) โดยการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านให้นักท่องเที่ยวสามารถจดจำได้ง่าย มีความคุ้มค่าโดยการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่คุ้มค่ากับการใช้จ่ายมีการให้บริการก่อนเข้าพัก บริการขณะเข้าพัก บริการหลังเข้าพัก 2. Price (ราคา) ใช้กลยุทธ์ส่งเสริมมาก ตั้งราคาสูง 3. Place (การจัดจำหน่าย) ใช้ช่องทางตรง ซึ่งนักท่องเที่ยวติดต่อขอใช้บริการได้โดยตรงกับคณะกรรมการฝ่ายห้องพักหรือหรือผู้ใหญ่บ้านได้โดยตรง และช่องทางทางอ้อม นักท่องเที่ยวขอใช้บริการกับองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ผ่านมายังคณะกรรมการอีกทีหนึ่ง 4. Promotion (การส่งเสริมการขาย) โปสเตอร์ แผ่นพับ เพื่อประชาสัมพันธ์ที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชนและทางเว็บไซต์ของกรมประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 6 แผนการจัดการ มีการจัดโครงสร้างองค์การการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบ่งตามหน้าที่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นรองประธาน 2 คน คนแรกมีหน้าที่ดูแลฝ่ายห้องพัก ฝ่ายชาย ฝ่ายต้อนรับ รองประธานคนที่ 2 มีหน้าที่

ดูแลฝ่ายอาหารและเครื่องดื่ม ฝ่ายการเงินและบัญชี องค์ประกอบที่ 7 แผนการผลิต ในการลงทุน แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1 การลงทุนที่เป็นตัวเงิน คือ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการและการบริหารงาน ในปีแรก 3,700 บาท ค่าใช้จ่ายด้านห้องพัก 1 คนต่อ 1 คืน 240 บาท และค่าใช้จ่ายในการนำเที่ยว 1 กลุ่มต่อ 1 วัน 2. การลงทุนที่ไม่เป็นตัวเงินที่มีอยู่แล้ว เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้านในการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีชื่อเสียง บ้านเรือนที่มีอยู่แล้วเป็นต้น การควบคุมคุณภาพทางการผลิตใช้ระเบียบสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวว่าด้วยการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ. 2548 ซึ่งนำมาเป็นแนวทางในการควบคุมคุณภาพดัชนีตัวชี้วัดมาตรฐาน 8 ด้าน องค์ประกอบที่ 8 แผนการเงิน จากงบกำไรขาดทุน พบว่า กลุ่มจะมีรายได้ที่เป็นกำไรขั้นต้นซึ่งสามารถนำมาแบ่งจ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สมาชิกได้ภายใน 1 ปีแรกในอัตราร้อยละ 70 ของกำไรขั้นต้นนั้น แล้วยังมีเงินเหลือเป็นกำไรสุทธิที่สามารถยกไปเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปีต่อไป จากงบกระแสเงินสดจะเห็นได้ว่ากระแสเงินสดรับ และกระแสเงินสดจ่ายนั้นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานและการลงทุนต่างก็เกิดการกระจายในหมู่บ้านและภายในอำเภออุบลรัตน์ จากงบดุล พบว่า มีเพียงสินทรัพย์ และส่วนของเจ้าของเท่านั้น ภายใน 5 ปี หุ้นส่วนไม่ต้องลงทุนถือได้ว่าธุรกิจที่พัฒนาโฮมสเตย์นั้นมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน เพราะเกิดการกระจายรายได้ และไม่เพียงแต่ได้กำไรจากเงินรายได้ที่ได้เท่านั้น ยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ อีกทั้งเป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยังทำให้ชาวบ้านรู้สึกหวงแหนและรักถิ่นฐานบ้านเกิดอีกด้วย องค์ประกอบที่ 9 แผนการดำเนินงาน 1 เดือนแรกผู้นำทำการศึกษาข้อมูล เดือนที่ 2 - 3 ศึกษาเพิ่มเติม ปรับปรุงสถานที่ ขอการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล เดือนที่ 4 - 5 ดำเนินการรวมกลุ่ม เดือนที่ 6 ดำเนินการให้บริการ องค์ประกอบที่ 10 แผนฉุกเฉิน คู่แข่งขันเกิดขึ้นได้ โดยการปรับปรุงและรักษาคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐาน 8 ด้าน ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวไม่เป็นไปตามเป้าหมายคือมาน้อยเกินก็สามารถขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐให้มีการศึกษาดูงานในหมู่บ้าน ถ้านักท่องเที่ยวมีมากจนมีที่พักไม่เพียงพอก็อาจจะเพิ่มสถานที่กางเต็นท์โดยให้นักท่องเที่ยวนำเต็นท์ส่วนตัวมาเองซึ่งต้องทำการตกลงกับนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพัก การทำลายสภาพแวดล้อม และพื้นที่ทำการเกษตร โดยมีการแจ้งกฎระเบียบของหมู่บ้านและแนะนำการเข้าชมพื้นที่ทำการเกษตรให้นักท่องเที่ยวเข้าใจก่อนเสมอ

นันทนา แสงโพธิรัตน์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอพุทธมณฑล เช่น ชาวสวนผลไม้ ชาวสวนกล้วยไม้ ชาวนาบัว และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ มีการรวมกลุ่มกันเป็นคณะทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การเข้ามาของการท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น มีรายได้จากการเก็บค่าบริการเข้าชม รายได้จากการขายสินค้าทางการเกษตร และทำให้เกิดการสร้างงานหรืออาชีพใหม่ เช่น การรับจ้างขับเรือ

ด้านสังคมทำให้เกษตรกรมีความภูมิใจในอาชีพของตน มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ด้านสิ่งแวดล้อมคนในชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาดแม่น้ำ ลำคลองและบ้านเรือน ลดการใช้สารเคมีในการบำรุงรักษาต้นไม้ ช่วยกันปลูกต้นไม้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับมากขึ้น ผู้ที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่มาเป็นส่วนตัว มากับเพื่อนหรือญาติเพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจ เหตุที่เลือกมาเที่ยวเพราะค่าใช้จ่ายไม่แพง ทราบข่าวการท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติ นักท่องเที่ยวมีความพอใจกับการจัดให้มีบริการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว การมีเจ้าหน้าที่นำชม การจัดเส้นทางเที่ยวชม การบริการน้ำดื่ม การจัดเก็บค่าบริการ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และความพอใจต่อการจัดการด้านห้องน้ำ-ห้องสุขา สถานที่จอดรถ จอดเรือ และสถานที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับปานกลาง และถ้ามีโอกาสจะกลับมาเที่ยวอีก สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ให้มีจุดท่องเที่ยวให้มากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมสาธิตทางการเกษตร

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ในด้านเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตรเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร ในด้านผู้มาท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายและสิ่งแวดล้อมที่สะอาดสวยงาม การจัดการท่องเที่ยวได้รับความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่นส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งต้องรับผิดชอบเอง ฉะนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีจะต้อง มีรูปแบบกิจกรรมที่ดี ความพร้อมของประชาชนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน การสนับสนุนจากภายนอกและภายใน

2.4 สรุป

การศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีเพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว คือการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายหรือเพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทยซึ่งนำรายได้จากประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวจะต้องให้มีความเป็นสภาพเดิมอยู่ให้มากที่สุดเพื่อจะได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างรวมกันจึงจะมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปแบบ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

3. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ความสามารถที่แฝงอยู่และสามารถที่จะทำให้อุปกรณ์ได้ ความสามารถที่แสดงหรือปรากฏในปัจจุบันเป็นได้ทั้งเครื่องชี้วัด หรือสะท้อนศักยภาพในอดีตและเป็นเครื่องบ่งบอกถึงศักยภาพในอนาคต ทำให้เกิดการปฏิบัติงานจริงตามแผนที่วางไว้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ส่วน คือ พลังความสามารถของสิ่งนั้น และเงื่อนไขบริบทที่เป็นไปได้ทั้งตัวชัดขวางหรือหนุนเสริม และจะต้องมีศักยภาพด้านทรัพยากร ด้านบริหาร ด้านการบริการ และการตลาด

4. สภาพทั่วไป เทศบาลตำบลดอนสัก เป็นศูนย์กลางของอำเภอดอนสัก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการประมง เพราะชุมชนมีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตลอดจนมีคลองขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นสถานที่จอดเรือประมง นอกจากนี้ก็มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ไร่จ้าง และค้าขาย ส่วนชาวต่างด้าวส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้าง ตามสถานประกอบการแพปลา และเรือประมง และประชากรต่างถิ่นที่มาอาศัยอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลดอนสักนั้นจะประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย และประมง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตรเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร ในด้านผู้มาท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายและสิ่งแวดล้อมที่สะอาดสวยงาม การจัดการท่องเที่ยวได้รับความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่นส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งต้องรับผิดชอบเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี” คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการจัดกระทำ และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

คณะผู้วิจัยขอเสนอระเบียบวิธีวิจัย โดยอธิบายรายละเอียดจำแนกตามคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบล ดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,350 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน (Earyle W. Morgan (1970 : 608-609 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 40) จำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ผู้วิจัยค้นคว้าสร้างขึ้นมา มีทั้งหมด 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะด้านศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท คือ มีระดับศักยภาพมากที่สุด (5) มีระดับศักยภาพมาก (4) มีระดับศักยภาพปานกลาง (3) มีระดับศักยภาพน้อย (2) และมีระดับศักยภาพน้อยที่สุด (1)

วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อนำมาสร้าง

แบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้

4. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท จากเอกสารตำราด้านการวัดผล และสถิติเพื่อการวิจัย

5. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6. ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว นำไปเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยค้นคว้าสร้างขึ้นมา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อนำมาสร้าง

แบบสัมภาษณ์

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้

4. ปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว นำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุดและได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 300 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการกระทำกับข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ คัดเลือกเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น มาใช้วิเคราะห์ข้อมูล
2. จำแนกแบบสอบถามตามลักษณะตัวแปร คือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถาม โดยวิธีการให้คะแนน ดังนี้

ระดับศักยภาพมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มีระดับศักยภาพมาก	ให้ 4 คะแนน
มีระดับศักยภาพปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
มีระดับศักยภาพน้อย	ให้ 2 คะแนน
มีระดับศักยภาพน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยนำผลจากคำตอบมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามแต่ละข้อคำถามและแต่ละด้านโดยใช้ค่าเกณฑ์ ดังนี้ (ประคอง กรวรรณสูตร. 2532 : 80 - 81)

4.50 – 5.00	มีศักยภาพมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีศักยภาพมาก
2.50 – 3.49	มีศักยภาพปานกลาง
1.50 – 2.49	มีศักยภาพน้อย
1.00 – 1.49	มีศักยภาพน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 1.1 ค่าร้อยละ
  - 1.2 ค่าเฉลี่ย
  - 1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,350 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คนได้จากตารางสำเร็จรูปของเกรซีและมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

หารูปแบบการพัฒนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยสนทนากลุ่มระดมสมอง จัดเวทีกระบวนการมีส่วนร่วม 2 ครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองดังนี้

1. นำโครงร่างจากผู้เชี่ยวชาญสอบถามกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ
2. จัดประชุมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหารูปแบบการพัฒนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน
3. จัดอบรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

3.3 สรุป

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,350 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเทียบตารางเกรซีและมอร์แกน (Earyle W. Morgan (1970 : 608-609 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 40) จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ผู้วิจัยค้นคว้าสร้างขึ้นมามีทั้งหมด 2 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1

เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะด้าน ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท คือ มีระดับศักยภาพมากที่สุด (5) มีระดับศักยภาพมาก (4) มีระดับศักยภาพปานกลาง (3) มีระดับศักยภาพน้อย (2) และมีระดับศักยภาพน้อยที่สุด (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 300 ชุดและได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 300 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร

ประชากรได้แก่ ประชาชนในเขตปากคลอง ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตปากคลอง จำนวน 300 คนได้จากตารางสำเร็จรูปของเกรซีและเมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยสนทนากลุ่มระดมสมอง จัดเวทีกระบวนการมีส่วนร่วม 2 ครั้ง การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเองโดย นำโครงร่างจากผู้เชี่ยวชาญสอบถามกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จัดประชุมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหารูปแบบการพัฒนาผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน จัดอบรมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำคู่มือการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทที่ 4

ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

4.1 บทนำ

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก และเพื่อหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.2 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
	300	100.0
เพศ		
- ชาย	163	54.3
- หญิง	137	45.7
อายุ		
- น้อยกว่า 30 ปี	1	0.3
- 30 – 39 ปี	122	40.7
- 40 – 49 ปี	134	44.7
- 50 ปีขึ้นไป	43	14.3
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	205	68.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
	300	100.0
- มัธยมศึกษา	69	23.0
- อนุปริญญา ปวช. หรือ ปวส.	14	4.7
-ปริญญาตรี	11	3.7
- สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
รายได้		
- ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน	91	30.3
- 5,001 – 10,000 บาท/เดือน	164	54.7
- 10,001 – 15,000 บาท/เดือน	33	11.0
- 15,001 – บาท/เดือน ขึ้นไป	12	4.0
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน		
- น้อยกว่า 10 ปี	43	14.3
- 10 – 20 ปี	139	46.3
- มากกว่า 20 ปี	118	39.3
ท่านต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่นของท่านหรือไม่		
- ต้องการ	285	95.0
- ไม่ต้องการ	15	5.0
ท่านประกอบอาชีพ		
- เลี้ยงปลาในกระชัง	172	57.3
- เลี้ยงหอยแครง	128	42.7

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมา อายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 205 คน รองลงมา มัธยมศึกษา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ส่วนใหญ่มีรายได้ ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท/เดือน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 10 – 20 ปี จำนวน 139 คน

คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมามากกว่า 20 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 ประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 และเลี้ยงหอยแครง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะด้านศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวม รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวม

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ศักยภาพ
ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ	3.41	0.94	ปานกลาง
ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.02	1.04	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.89	0.98	มาก
ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	2.87	1.00	ปานกลาง
รวม	3.03	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ เรื่อง ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยจำแนกเป็นรายด้าน รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ศักยภาพ
การเข้าถึงพื้นที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำของ นักท่องเที่ยว			
ระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน	3.51	1.03	มาก
สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย	3.55	0.91	มาก
การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	2.67	0.96	ปานกลาง
ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว	2.93	0.81	ปานกลาง
นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก	3.17	0.97	ปานกลาง
รวม	3.17	1.17	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 พบว่าศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรกในประเด็นการเข้าถึงพื้นที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำของนักท่องเที่ยว ระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน และสภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบายอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร จำแนกตามด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ศักยภาพ
ความพร้อมจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว			
องค์กรในชุมชนพร้อมเข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตร	4.70	0.88	มากที่สุด
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.09	0.92	ปานกลาง
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมในการดูแลรักษาความ สะอาดในแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว	4.80	0.86	มากที่สุด
มีร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ			
จำหน่ายอาหารพื้นเมือง	2.95	1.06	ปานกลาง
ร้านอาหารมีความหลากหลายให้เลือก	3.09	1.08	ปานกลาง
มีที่นั่งพักผ่อนไว้รับนักท่องเที่ยว	1.40	1.07	น้อยที่สุด
มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว	2.48	1.06	น้อย
มีสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว	2.96	1.06	ปานกลาง
มีร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกไว้บริการ	2.59	1.06	ปานกลาง
ยินดีรับบริการนักท่องเที่ยวเมื่อมีการแจ้ง วัน หรือเวลา ล่วงหน้า	3.51	0.97	มาก
จัดน้ำดื่ม และเครื่องดื่มจำพวกสมุนไพร หรือน้ำผลไม้ บริการ	2.93	1.06	ปานกลาง
สถานที่พักผ่อนรมของนักท่องเที่ยว	2.84	1.18	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ศักยภาพ
ความพร้อมในการบริหารการตลาด			
ชุมชนมีความต้องการในการจัดการท่องเที่ยว	3.52	0.90	มาก
นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยใน กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	2.71	0.94	ปานกลาง
มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ให้มากที่สุด	2.74	0.96	ปานกลาง
สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่ อาศัย ของท่านได้อย่างอิสระ	4.80	1.06	มากที่สุด
ความพร้อมทางกายภาพ			
จัดทำป้ายแสดงการต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณก่อนถึง กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	3.02	1.13	ปานกลาง
ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศในบริเวณ ดังกล่าว	2.76	0.92	ปานกลาง
จัดทำป้ายชี้บอกเส้นทางหรือสถานที่ ต่าง ๆ ไว้อย่าง ชัดเจน เข้าใจง่าย	3.05	1.09	ปานกลาง
จัดทำแผนที่หรือรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่เข้าร่วม โครงการ (โฮมสเตย์)	2.80	1.04	ปานกลาง
เตรียมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	2.89	0.87	ปานกลาง
พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้ดี เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา	1.28	1.19	ปานกลาง
จัดเตรียมผู้นำเที่ยวหรือผู้ที่สามารถสื่อสารกับบุคคล หลายกลุ่ม	2.83	1.06	ปานกลาง
มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่ง ท่องเที่ยวอื่น ๆ	2.81	1.03	ปานกลาง
รวม	3.02	1.04	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่าศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรกในประเด็นความต้องการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มมีความพร้อมในการดูแลรักษาความสะอาดในแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว และพร้อมเข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นมีร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ กลุ่มยินดีรับบริการนักท่องเที่ยวเมื่อมีการแจ้ง วัน หรือเวลาล่วงหน้า อยู่ในระดับมาก มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย และมีที่นั่งพักผ่อนไว้รับนักท่องเที่ยวน้อยที่สุดในประเด็นความพร้อมในการบริหารการตลาด กลุ่มสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระอยู่ในระดับมากที่สุด และกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ในประเด็นความพร้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 2 ลำดับแรก คือ จัดทำป้ายชี้บอกเส้นทางหรือสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และจัดทำป้ายแสดงการต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณก่อนถึงชุมชน

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับศักยภาพ
กลุ่มมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.11	0.92	ปานกลาง
มีการรวมกลุ่มเป็นชมรม สมาคมเพื่อประกอบกรท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.56	0.98	มาก
ร่วมให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสัก	4.90	1.06	มากที่สุด
มีการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว	3.35	0.93	ปานกลาง
มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสัก	4.52	1.05	มากที่สุด
รวม	3.89	0.98	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็น พบว่า ทั้งประเด็นร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสัก มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสัก อยู่ในระดับมากที่สุด มีการรวมกลุ่มเป็นชมรม สมาคม เพื่อประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำแนกตามด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ศักยภาพ
กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว	2.95	1.06	ปานกลาง
กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้	4.80	1.08	มากที่สุด
กลุ่มกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	2.40	1.07	น้อย
กลุ่มมีการจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้	2.48	1.06	น้อย
จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว	1.48	1.02	น้อยที่สุด
กลุ่มจัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.10	0.92	มาก
กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการ	3.30	0.86	มาก
กลุ่มได้ศึกษาดูงานแหล่งต่าง ๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2.49	0.95	น้อย
รวม	2.87	1.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 แสดงว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็น พบว่า จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งประเด็นกลุ่มได้ศึกษาดูงานแหล่งต่าง ๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มมีการจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้ กลุ่มกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย ประเด็นกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็น กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า

เดิมของชาวบ้านสองฝั่งคลองดอนสักประกอบอาชีพประมงเป็นส่วนใหญ่จนกระทั่งได้มีชาวบ้านจากต่างถิ่นได้อพยพเข้ามาอยู่ในอำเภอดอนสักมากขึ้น การพัฒนาเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำเป็นไปอย่างไร้ขอบเขตทำให้ปริมาณสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็ว และสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ประกอบกับต้นทุนหลักในการทำประมงต้องอาศัยน้ำมันเป็นต้นทุนที่มีราคาแพง ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ชาวบ้านบางกลุ่มจึงคิดหาวิธีในการทำมาหากินอย่างอื่น จึงได้รวมตัวตั้งเป็นกลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งโดยใช้ชื่อ “กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำบ้านปากดอนสัก” นายนิมิต ผิวม่วง ประธานกลุ่มกล่าวว่า “เริ่มจากกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังจำนวน 10 ราย เท่านั้นโดย ได้งบประมาณจากกองทุนหมู่บ้าน” ต่อมากลุ่มจดทะเบียนเป็นสหกรณ์และกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยนายธวัชชัย ปฏิบัติ ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยอำเภอกล่าวว่า “กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำรวมกลุ่มอย่างชัดเจน ธนาคารจึงให้ทุนในรูปเงินกู้จนขยายกระชังได้ 1,700 กระชัง และมีสมาชิกถึง 54 ครอบครัว” เพื่อพัฒนาอาชีพสัตว์น้ำอย่างมีระบบ จัดการให้มีการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม นายคณิต พลสวัสดิ์ รองประธานกรรมการ กล่าวว่า “กลุ่มใช้หลักการจัดการประสานบริหารแบบสามมิติ หลักการที่ 1) พัฒนาคน 2) พัฒนางาน และ 3) พัฒนางานสู่ความยั่งยืน” ส่วนนายคมสัน หนูวิน กล่าวว่า “กลุ่มได้ประสานชุมชนประสานกลุ่ม ประสานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและเครือข่ายอื่น ทั้งยังยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรต่าง ๆ ทั้งในชุมชน และเครือข่ายอื่นทั้งยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการประกอบอาชีพในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มั่นคงและยั่งยืน” ปัจจุบันมีการจัดการท่องเที่ยวทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ และล่องแพชมธรรมชาติ โดยนายจิตปรีชา สกุลแก้ว กรรมการและเลขานุการของกลุ่มกล่าวว่า “กลุ่มมีการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาตั้งแต่ปี 2548”

คุณนิมิตร ผิวผ่อง ประธานกลุ่มกล่าวเสริมว่า “กลุ่มมีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยโดยมีวิทยากรของกลุ่มคือนายคมสัน หนูวิน เป็นผู้บรรยาย และมีประธานกลุ่มเป็นผู้สาธิต” นายอิสรพงษ์ ใจเพชร นายบุญช่วย เจนสมุทรและนายวินัย ชูมี ซึ่งเป็นกรรมการได้กล่าวเหมือนกันว่า “กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โชคดีที่มีปากคลองดอนสักจึงได้มีอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังและมีโชคดีที่มีการคมนาคมสะดวกนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงโดยสะดวก” นางยิ่งพิศ ช่วยจันทร์ เหรียญิก กล่าวเสริมว่า “กลุ่มได้มีเรือ 3 ลำ เพื่อรับนักท่องเที่ยวมายังศูนย์กลางของกลุ่ม” นายคมสัน หนูวินกล่าวเสริมว่า การสร้างศูนย์ได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลตำบลดอนสัก จำนวน 100,000 บาท และส่วนหนึ่งกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ศูนย์นี้ใช้เป็นที่ประชุมทุกวันๆ 10 ของทุกเดือน และมีการอบรมทรัพยากรเดือนละ 200 บาทด้วย” นายพูลสวัสดิ์ ใจเต็ม ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดเขาสวรรณประดิษฐ์ ได้กล่าวเสริมว่า “ได้ผูกพันกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมากโดยโรงเรียนวัดเขาสวรรณประดิษฐ์ จัดกิจกรรมเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ ด้วยตนเองมาแล้ว เป็นเวลา 3 ปี เพราะมีนักเรียนจำนวนมาก อยากให้นักเรียนทุกคนได้รับประสบการณ์ตรง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยเฉพาะปากคลองดอนสัก คณะครู นักเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะเป็นเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงชุมชนดอนสักตลอดมา มีการเชิญวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือนายคมสัน หนูวิน รองประธานกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเป็นผู้ให้ความรู้ ซึ่งทำติดต่อกันมาแล้ว 3 ปี โดยใช้พาหนะ คือ เรือหางยาว ก่อนที่จะมีเรือแพของกลุ่มเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งมีคุณนิมิตร ผิวผ่อง เป็นประธาน” และนายพินิตน์ เกิดชาติรี ประมงอำเภอดอนสัก กล่าวว่า “สำนักงานประมงอำเภอดอนสัก ได้ดูแลในเรื่องกฎหมายให้กลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์ประเภทที่สาธารณประโยชน์”

การเข้าถึงกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำปัจจุบันมีเรือของศูนย์ 3 ลำ ใช้ในการรับส่งนักท่องเที่ยวและกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจมาศึกษาประมงสัตว์น้ำ และชมธรรมชาติของป่าชายเลน โดยนายคมสัน หนูวิน กล่าวว่า “การเดินทางสะดวก แต่ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวโดยตรง”

มีทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม นายคมสัน หนูวิน กล่าวว่า นอกจากได้ความรู้จากการเลี้ยงปลาในกระชังแล้วยังมี น้ำผุดในป่าชายเลนเขาท่าเสา และลงเรือล่องคลองดอนสัก ชมความงามจากแสงระยิบระยับจากหิ่งห้อยนับล้านตัวบนต้นโกงกางสองฝั่งคลองในบางหิ่งห้อย ชมต้นโกงกางขนาดใหญ่ สูง 10 กว่าเมตร ที่บางตังหีบ ยังได้ชมปูแสม และลิงแสมอีกด้วย นายกิตติ สีนอุดม กล่าวว่า “ยังมีชมสวนกล้วยไม้ ดอกหน้าวัว ที่อำเภอดอนสัก นมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดเขาสวรรณประดิษฐ์ (หลวงพ่อจ้อย) และชมพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนดอนสักอีกด้วย” และนายวิรัตน์ เอกทรรณ อาจารย์โรงเรียนดอนสักผดุงวิทย์ กล่าวว่า “ยังมีหาดนางกำ ชมปลาโลมาอีกด้วย”

สมาชิกในชุมชนปากดอนสักมีความพร้อมในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นายนิมิตร ผิวผ่อง กล่าวว่า “กลุ่มได้จัดกิจกรรม เป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง การล่องแพ ชมธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านในการเลี้ยงปลาในกระชัง จัดเรือนำเที่ยว การปลูกต้นโกงกาง และกิจกรรมรักษาความสะอาดลำคลอง” นายคมสัน หนูวิน กล่าวเสริมว่า “กลุ่มยังขาดผู้เชี่ยวชาญ ต้องอาศัยนายปรีชา เพชรรัตน์ ซึ่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้ขอเืมจาก บริษัทเรือเฟอร์รี่”

ในด้านร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ นายเสน่ห์ บุญกำเนิด รองนายกเทศมนตรี เทศบาล ตำบลดอนสัก กล่าวว่า “อำเภอดอนสักมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลบริเวณที่เรียกว่าอ่าวบ้านดอน หรืออ่าวไทยฝั่งตะวันออกถึง 2 ด้าน จึงเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพทางการประมงน้ำเค็ม ทั้งในรูปแบบประมงชายฝั่ง และประมงน้ำลึก มีแพปลา รับซื้ออาหารอาหารทะเลทั้งสดและแห้ง และการแปรรูปทุกชนิดแบบครบวงจร อาชีพดังกล่าวทำรายได้ให้กับอำเภอดอนสักปีละหลายร้อยล้านบาท ในส่วนของจุดพักผ่อน และจุดพักรถของนักท่องเที่ยวในอำเภอดอนสัก จะจัดทำเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป” ส่วนการบริการแบบโฮมสเตย์ (Homestay) นายคมสัน หนูวินกล่าวว่า “นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการพักแบบโฮมสเตย์ แต่ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมแค่ 3 ครอบครัว”

การบริหารด้านการตลาด นายนิมิตร ผิวผ่อง ประธานกลุ่ม กล่าวว่า “ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และเป็นอิสระในการบริหาร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์สู่นานาชาติ”

ความพร้อมด้านกายภาพ นายคมสัน หนูวิน กล่าวว่า “กลุ่มยังขาดป้ายแสดงการต้อนรับขนาดใหญ่ รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ไฟฟ้า ประปา แต่มีัคคเทศก์ที่ผ่านการอบรมอยู่ในหมู่ที่ 4 คนเดียว และตนเองผ่านการอบรมวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกคนด้วย และอยากให้มีจุดต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าทางสวนปาล์มรีสอร์ท”

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มมีความต้องการและร่วมกันจัดทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชิงอนุรักษ์ นางผาสุก หนูวิน กล่าวว่า สมาชิกทั้งหมู่ที่ 2, 5, 7 และหมู่ที่ 9 ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ”

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในส่วนของจุดพักผ่อน และจุดพักรถของนักท่องเที่ยวในอำเภอดอนสัก ก่อนเดินทางไปเกาะสมุย เทศบาลตำบลดอนสักจะจัดทำเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร

การพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน พบว่า

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1) ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ตามขอบเขตขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษาสิ่งแวดล้อม

2) กำหนดกรอบการพัฒนาการของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน

3) กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร ในการเดินทางมีการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวและถ่ายเทนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีระบบ

4) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมและการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

2. การให้การศึกษและสร้างจิตสำนึก

1) กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2) จัดให้มีการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

3) ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับใช้เป็นคู่มือและอุปกรณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวตลอดผู้เกี่ยวข้อง

4) เปิดโอกาสให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้อย่างแท้จริง และเป็นการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

5) ขยายบทบาทการสื่อความหมายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้ร่วมกัน

3. การจัดโครงสร้างพื้นฐาน

1) จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามสมควรโดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

2) สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็นและตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร สนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน

3) สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

4) การจัดบริการของภาครัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีความบริการที่พอเหมาะโดยมุ่งเน้นการช่วยและเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว การจัดบริการไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรเป็นรายได้เสริมสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

5) การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพพื้นที่ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

6) กรมประมงกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐานการจูงใจการให้การรับรองมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์น้ำและการให้รางวัล

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. การส่งเสริมตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1) กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับนักท่องเที่ยว

2) สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสมทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดการกระจายนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

3) จัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวตอบสนองการขยายตัวของตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นหลัก และคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

4) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงเกษตร สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน เยาวชน และเกษตรกร

5) ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงเกษตรให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดจนมีการสนับสนุนมาตรฐานในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

6) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้ความพึงพอใจที่เหมาะสม

7) ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย

2. การส่งเสริมการลงทุน

1) สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด และสร้างแรงจูงใจอื่น ๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

2.) สนับสนุนการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

3) ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงเกษตร

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1) พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม

2) สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสะดวกในการกู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันของรัฐ

3) เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพคน โดยการเพิ่มความรู้และทักษะในการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5) สนับสนุนให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำรักษาความสะอาดของคลองดอนสัก โดยประสานงานให้หน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการเก็บขยะอีกทางหนึ่งด้วย

ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้การบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากที่สุด ในขณะเดียวกันก็

ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องสร้างศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว ศักยภาพของกลุ่มที่แบ่งหน้าที่รับผิดชอบได้แก่

1.1 อำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนการดูแลโดยภาพรวมและเป็นผู้บริหารทั้งโครงการ

1.2 การเงินบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วน เรื่องของรายรับรายจ่ายในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

1.3 การตลาด มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และวางแผนกลยุทธ์การตลาด

1.4 ด้านกฎระเบียบ มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่นำมาใช้กับกลุ่มและดูแลความเรียบร้อย

1.5 แผนกนำเที่ยวชมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสัก มีหน้าที่ในการนำเที่ยวและบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

1.6 แผนกวิทยากรสาธิตการเลี้ยงปลาในกระชัง กระชังสาธิตอยู่ใกล้ศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งศูนย์นี้สนับสนุนโดย ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาดอนสัก และเทศบาลตำบลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี กิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ของการเลี้ยงปลากะพงขาว ปลาเก๋า และปลากะพงแดง

1.7 แผนกจัดสถานที่ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสถานที่ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว

1.8 แผนกทำอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยว มีหน้าที่ในการจัดหาอาหาร เครื่องดื่ม และสิ่งอื่น ๆ ตามความจำเป็นมาบริการนักท่องเที่ยว

1.9 แผนกประชาสัมพันธ์ จัดทำคู่มือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวผลิตสื่อเอกสาร แผ่นพับ โฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

1.10 แผนกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมดโดยมีการปล่อยพันธ์ กุ้ง ปลา ปู ปลุกต้นไม้ชายฝั่ง เก็บขยะมูลฝอยในลำคลอง โดยให้สมาชิกพร้อมเรือร่วมกันเก็บขยะมูลฝอย โดยกลุ่มจะมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

2. กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้

2.1 กิจกรรมให้ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ

- 2.2 กิจกรรมสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ
- 2.3 กิจกรรมชมธรรมชาติปากคลองคอนสัก
3. กลุ่มกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
  - 3.1 กำหนดพื้นที่และสถานที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว
  - 3.2 ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น รวมถึงลดถึงการลงทุนหรือร่วมทุนเพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
  - 3.3 ให้กู้ยืมเงินโดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
  - 3.4 มัคคุเทศก์ เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวไปยังจุดให้ความรู้และการสาธิตของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน
  - 3.5 ค่าบริการ เป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่าย ๆ ที่นักท่องเที่ยวจ่ายให้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ สำหรับการจัดการให้บริการ หรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร และเที่ยวชมธรรมชาติ ในลักษณะเป็นการเหมาจ่าย
  - 3.6 ให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยว กล่าวคือเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการและการติดต่อสื่อสาร มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ และแข็งแรงเหมาะสำหรับการทำงานในแต่ละหน้าที่ มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็นต้น มีจิตสำนึกของความห่วงแทน และรับผิดชอบ
4. กลุ่มมีการจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้โดยการจัดเตรียมบุคลากรด้านต่าง ๆ เหล่านี้ไว้เพื่อรองรับการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองตามความเหมาะสม
  - 4.1 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งหมด
  - 4.2 เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและติดต่อหาตลาดเพื่อนำหรือชักชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมในพื้นที่ และติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่น
  - 4.3 เจ้าหน้าที่บรรเทาสาธารณภัย เพื่อคอยตรวจตราดูแลช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ประสบภัยในสถานที่ท่องเที่ยว

4.4 เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เพื่อให้สวัสดิภาพแก่นักท่องเที่ยวทั้งทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน

4.5 ภาครัฐท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

5. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดทำ เว็บไซต์ แผ่นพับ และป้ายที่สามารถมองเห็นได้ในระยะพอสมควร

6. กลุ่มจัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.1 เจ้าหน้าที่จัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่ดูแลด้านความสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยว จัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

6.2 เจ้าหน้าที่ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อคอยดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวมิให้มีการถูกทำลาย

6.3 เจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงและปรับปรุงพื้นที่ เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม

7. กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

7.1 ทบทวนการกำหนดโครงการ

7.2 ทบทวนการจัดเตรียมและวิเคราะห์โครงการ

7.3 การประเมินและอนุมัติโครงการ

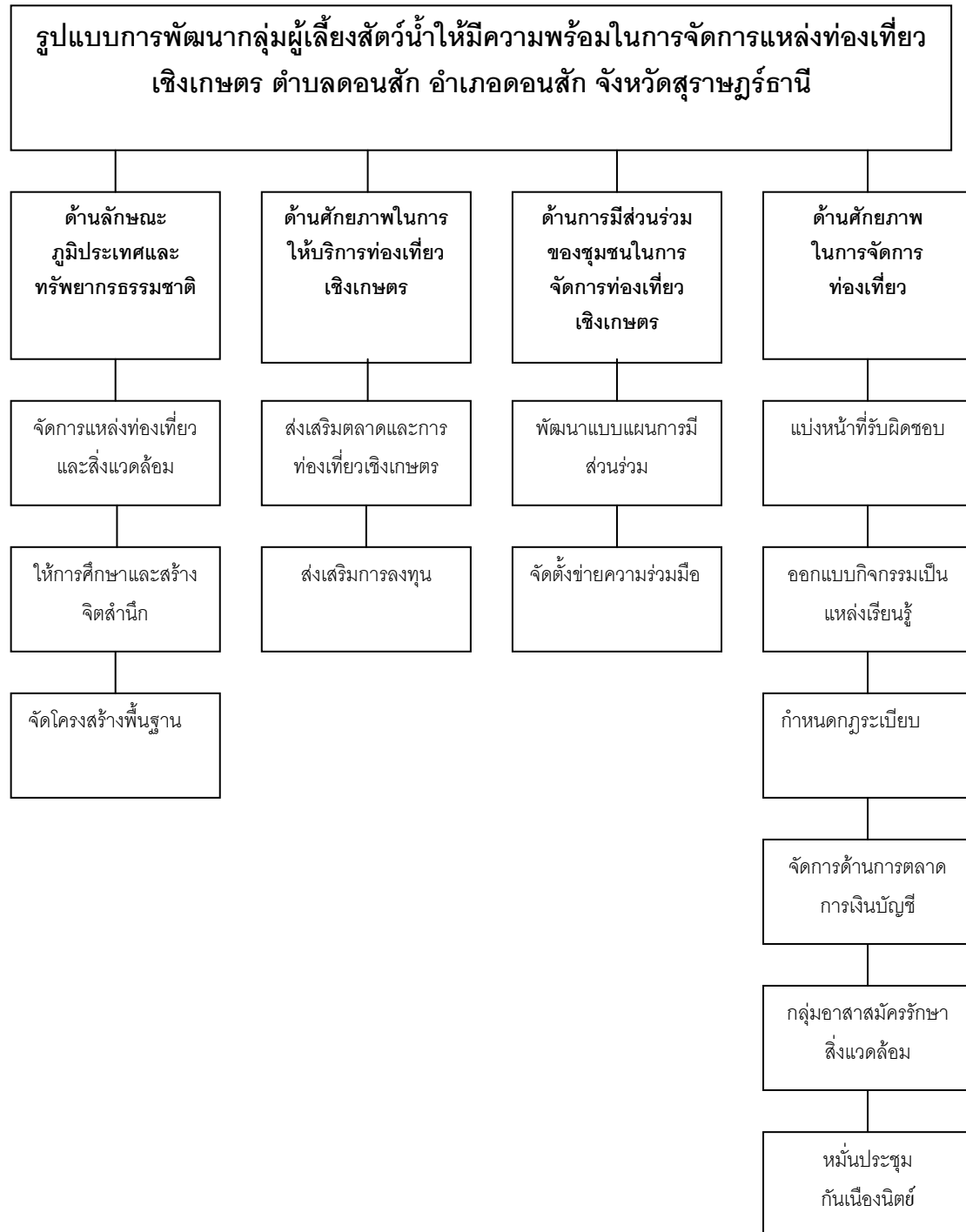
7.4 การนำโครงการไปปฏิบัติ

7.5 การติดตามและประเมินผลโครงการ

8. สนับสนุนให้บุคลากรในกลุ่มไปศึกษาดูงานแหล่งต่าง ๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำประสบการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้

สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมนั้นภาครัฐต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วนการส่งเสริมตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มกำกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสม โดยพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล สนับสนุนพัฒนาศักยภาพคน โดยการเพิ่มความรู้อะกัษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสนับสนุนให้กลุ่มผู้

เลี้ยงสัตว์น้ำรักษาความสะอาดของคลองดอนสัก และกลุ่มต้องมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบ ได้ดังนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก เป็นการศึกษากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน ผลจากการศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายรายละเอียดศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้ดังนี้

1. ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การเข้าถึงกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำปัจจุบันมีเรือของศูนย์ 3 ลำ ใช้ในการรับส่งนักท่องเที่ยวและกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจมาศึกษาประมงสัตว์น้ำ และชมธรรมชาติของป่าชายเลน เพราะสภาพแวดล้อมสวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยมีศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง น้ำพุร้อนป่าชายเลน เขาท่าเกา และลงเรือล่องคลองดอนสัก ชมความงามจากแสงระยิบระยับจากหิ่งห้อยนับล้านตัวบนต้นโกงกางสองฝั่งคลองในบางหิ่งห้อย ชมต้นโกงกางขนาดใหญ่ สูง 10 กว่าเมตร ที่บางตังหีบ ยังได้ชมปูแสม และลิงแสมอีกด้วย ชมสวนกล้วยไม้ ดอกหน้าวัว ที่อำเภอดอนสัก นมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ (หลวงพ่อจ้อย) และชมพิพิธภัณฑ์ปลาหินภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนดอนสัก ช้างเคียงยังมีหาดนางกำ ชมปลาโลมานานาชนิด แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐเพราะบางคนพูดว่า การท่องเที่ยวอย่างนี้จะทำให้น้ำความสกปรกมาสู่คลอง และยังพูดว่าฝรั่งจะเที่ยวเกาะสมุยแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกมากกว่า จึงทำให้การท่องเที่ยวจึงอยู่ในวงแคบ ๆ สอดคล้องกับวรรณพร วณิชชานุกร และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ และกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่รัฐบางคน กล่าวว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบการนั้นแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ได้มีบางคนได้พยายามแก้ปัญหาสภาพแวดล้อม และมีความต้องการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น ผู้นำชุมชนและประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าการ

ท่องเที่ยวทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แล้ว ผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยผู้นำชุมชนต้องการเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหามากกว่ากลุ่มประชาชนในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้มีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ อีกทั้งต้องการพบปะและพักกับชาวบ้านในการมาเที่ยวครั้งต่อไปมากกว่า นักท่องเที่ยวไทยถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่านักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม แต่นักท่องเที่ยวไทยเห็นว่าการทำลายสภาพแวดล้อมมากกว่า และยินดีบริจาคเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการหนังสือคู่มือการเดินทางและแผนที่ ตลอดจนสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงไปนักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมัคคุเทศก์มีอาชีพค่อนข้างมากกว่าชาวไทย

2. ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในด้านร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ อำเภอดอนสักมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลบริเวณที่เรียกว่าอ่าวบ้านดอน หรืออ่าวไทยฝั่งตะวันออกถึง 2 ด้าน จึงเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพทางการประมงน้ำเค็ม ทั้งในรูปแบบประมงชายฝั่ง และประมงน้ำลึก มีแพปลา รั้วซื้ออาหารอาหารทะเลทั้งสดและแห้ง และการแปรรูปทุกชนิดแบบครบวงจร อาชีพดังกล่าวทำรายได้ให้กับอำเภอดอนสักปีละหลายร้อยล้านบาท แต่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมี 2 อย่าง คือ ผลิตภัณฑ์ และกุ้งแห้ง ในส่วนของจุดพักผ่อน และจุดพักรถของนักท่องเที่ยวในอำเภอดอนสัก ยังอยู่ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลดอนสัก ในส่วนการบริการแบบโฮมสเตย์ (Homestay) ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมแค่ 3 คริวเรือน การบริหารด้านการตลาด ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และเป็นอิสระในการบริหาร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์สู่นานาชาติ ความพร้อมด้านกายภาพกลุ่มยังขาดป้ายแสดงการต้อนรับขนาดใหญ่ กับรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งไฟฟ้า และน้ำประปา ต้องพึ่งรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541: 35 – 36) ได้สรุปว่าสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ ประกอบด้วย 3 อย่าง คือ

1. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในความ

เป็นอยู่ และส่งผลเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การสุขภาพ การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัย ทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความเดือนร้อต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น การโจรกรรม ปล้นจี้ ชิงทรัพย์ การก่อความไม่สงบ และความลอบภัยจากบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมหรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การบริการเสริมความงาม และการบริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

3. ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รวมกลุ่มจนได้รับรองขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนของโครงการสนับสนุนด้านสังคม (Social Support Project : SSP) เมื่อวันที่ 28 เดือนเมษายน พ.ศ.2547 (เอกสารของกลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก. 2547 : 13) ต่อมากรมประมงได้ตรวจคุณภาพของสัตว์น้ำในกระชังของ นายคมสัน หนูวิน รองประธานกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก ปรากฏว่าผ่านการรับรองจากกรมประมงในการผลิตสัตว์น้ำขึ้นปลอดภัย โดยนายวีระ เจริญพัทธ์ เป็นผู้ให้การรับรอง เมื่อวันที่ 9 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2547 ทางกลุ่มจึงส่งบุคคลดังกล่าว เข้าฝึกอบรมหลักสูตร “ประมงอาสา” เมื่อวันที่ 28 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มในการถ่ายทอดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ จากการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง ร่วมจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และร่วมรักษาความสะอาดของปากคลองดอนสัก ทำให้ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลดอนสัก องค์การบริหารส่วนตำบลดอนสัก สภาวัฒนธรรมและอำเภอดอนสัก ประกาศเกียรติคุณของกลุ่มให้เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้และมีผลงานดีเด่นด้านการเลี้ยงปลาในกระชัง จนทำให้โรงเรียนต่าง ๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการน้ำใสทั่วไทยดูจน้ำพระทัยพระราชินี โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พังบรรยายการเลี้ยงปลาน้ำกร่อย และล่องเรือชมธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งห้องในบางห้อง และในคลองบ้านห้วยชมแหล่งทรัพยากรสมบูรณ์ ต้นไม้โกงกางขนาดใหญ่ และปลูกไม้โกงกางป่าชายเลน ซึ่งการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกลพัทธ์ เจตนะจิตร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชนสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า (1) การจัดการท่องเที่ยวโครงการ

ล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์คืออย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์ เป็นการจัดการแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์ มี 8 ประการ คือ รูปแบบของโครงการ ความพร้อมของประชาชนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สื่อมวลชน การสนับสนุนจากภายนอก ผู้บริหารโครงการ (3) การดำเนินโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์เป็นวิธีการจัดการที่เหมาะสม สำหรับชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (4). การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเริ่มตั้งแต่ขั้นตอน การตัดสินใจ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

4. ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีนายนิมิตร ผิวฟ่อง เป็นประธานกลุ่ม ตั้งเมื่อ พ.ศ.2546 แต่สมาชิกร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งความคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล มีกิจกรรม คือ การสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ มีวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีพ วัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่มีภูมิปัญญาด้านการเลี้ยงปลาในกระชังแบบบูรณาการ จึงได้รับประกาศนียบัตรจากผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มผลิตอาหารประมงปลอดภัย (Food Safety) ได้รับการรับรองจากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการเลี้ยงปลาในกระชัง (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) มีการจัดทำแผ่นพับข้อมูลความรู้ และแหล่งเรียนรู้ ผู้นำกลุ่มได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรคณะกรรมการบริหารศูนย์ บริการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้รับประกาศนียบัตรจากคณะทรัพยากรธรรมชาติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2545 ผู้นำกลุ่มได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรประมงอาสา จากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ.2548 ได้รับอนุญาตให้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำประเภทที่สาธารณประโยชน์ จากอธิบดีกรมประมง พ.ศ.2549 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำได้ผ่านการอบรมในโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน Sea Food Bank พ.ศ. 2548 ทำให้การเลี้ยงปลาในกระชังได้มาตรฐาน พร้อมทั้งได้จัดทำบัญชีฟาร์ม และเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้แบ่งความรับผิดชอบ แผนกนำเที่ยวชมกระชังปลาในปากคลองดอนสัก แผนกวิทยากรสาธิตการเลี้ยงปลาในกระชัง สาธิตอยู่ใกล้ศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งศูนย์นี้สนับสนุนโดย ธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาดอนสัก และเทศบาลตำบลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี กิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ของการเลี้ยงปลากะพงขาว ปลาเก๋า และปลากะพงแดง แผนกจัดสถานที่ แผนกทำอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยว แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมดโดยประธานเป็นผู้นำในการปล่อยพันธ์ กุ้ง ปลา ปู ปลุกต้นไม้ชายฝั่ง เก็บขยะมูลฝอยในลำ

คลอง โดยให้สมาชิกพร้อมเรือร่วมกันเก็บขยะมูลฝอย และมีเหรียญอีกหนึ่งตำแหน่ง โดยมีการประชุมพบทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน และจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่ม รายได้จากการท่องเที่ยว เป็นเงินของทุกคนในกลุ่มโดยเป็นรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ แต่ยังคงขาดความรู้การจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่น และยังคงขาดความรู้ในการจัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยว ยังขาดการกำหนดกฎระเบียบ และเทคนิควิธีในการงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิต โกมลานนท์. (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตร กลุ่มเกษตรกรต้องการที่จะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตร โดยเฉพาะการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร การประชาสัมพันธ์และการทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการกำหนดแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับ จงรักษ์ อินทยนต์ (2545 : 56) ที่กล่าวว่า ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทรัพยากรของชุมชนหรือของตนเองและต้องการเข้าไปดูแล รับผิดชอบที่ได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ และยังคงต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนเองเป็นผู้ร่วมใช้และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ คมสัน วาฤทธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนสำน้ำว่า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนสำน้ำว่ายังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพ 4 ด้าน ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพในมิติต่าง ๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ 1) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 3) ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการนักท่องเที่ยว และ 4) ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยว กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการให้

การศึกษาและสร้างจิตสำนึกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำเองและประชาชนที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่ง นิฐริน ไล่พันธ์ (2544 : 67 – 68) ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ควรมีกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ด้วยการจัดอบรม สัมมนา ค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น และกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการจัดโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ประปา ไฟฟ้า ให้มีขึ้นพร้อมทั้งขอความสนับสนุนจากภาครัฐให้อนุญาตใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน และกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่การส่งเสริมตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำขอความสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐ เพื่อกำกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับนักท่องเที่ยว สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงเกษตรให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย สอดคล้องกับระพีพรรณ ทองห่อ และคณะ. (2549 : 347) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่าศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นต้องมีการร่วมกับกลุ่มจังหวัดทำแผนการตลาดเชิงรุก และเร่งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ส่วนการส่งเสริมการลงทุนนั้นรัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด สนับสนุนการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ และส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำจึงจะประสบความสำเร็จในศักยภาพการบริการ สอดคล้องกับ จิรภา โสภณ (2549 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชน พบว่า ชุมชนทั้งสองมีศักยภาพจุดเด่นที่จะเป็นแรงผลักดันให้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้แก่ มีโครงการ

พื้นฐานทางสังคมที่พร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งใหม่ มีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การมีเครือข่ายทางสังคมอันเข้มแข็ง การได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล สอดคล้องกับจกมลพัชร เจตนะจิตร์ (2546 : บทคัดย่อ) จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชนสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเริ่มตั้งแต่ขั้นตอน การตัดสินใจ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นจึงต้องพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการเพิ่มความรู้และทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องการสร้างศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว คือ กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ กำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว บริหารจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้โดยการจัดเตรียมบุคลากรด้านต่าง ๆ เหล่านี้ไว้เพื่อรองรับการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนเองตามความเหมาะสม จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดทำ เว็บไซต์ แผ่นพับ และป้ายที่สามารถมองเห็นได้ในระยะพอสมควร จัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุกวันๆ 10 ของทุกเดือน และประธานคณะกรรมการกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำได้สนับสนุนให้บุคลากรในกลุ่มไปศึกษาดูงานแหล่งต่าง ๆ ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำประสบการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการเพิ่มศักยภาพด้วยการให้ทุกภาคส่วนร่วมกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ กนกพร ชัยวรพร. (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพเชิงการบริหารของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ศักยภาพเชิงการบริหารนั้นมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดโครงสร้างองค์กรและบุคลากร ด้านการประสานงาน ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติงานจริง และด้านการติดตามและประเมินผล

สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมนั้นภาครัฐต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วนการส่งเสริมตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มกำกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสม โดยพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล สนับสนุนพัฒนาศักยภาพคน โดยการเพิ่มความรู้อะทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสนับสนุนให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำรักษาความสะอาดของคลองดอนสัก และกลุ่มต้องมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

4.4 สรุป

ศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังนี้

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ จากผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีการบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอดอนสัก และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษา

สิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุดด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่า กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 – 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมและแสวงหาความรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการบรรยายและสาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงกางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงกางอีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อยคือกลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งจากหลาย ๆ แบบที่มีในประเทศไทย ที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ นำกลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหนทางกลับไปค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ สร้างความภาคภูมิใจกับการประกอบอาชีพเกษตร ซึ่งเป็นรากฐานของแผ่นดินไทย ที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าภายใต้แนวคิดปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนบท งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ และเพื่อหารูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.2.2 เพื่อหารูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3 คำถามการวิจัย

5.3.1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

5.3.2 รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร

5.4 การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อให้เกษตรกรมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารประกอบการวิจัย ได้แก่ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว (2) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (3) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (4) สภาพทั่วไป ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการศึกษา การศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามและตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 หารูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการประชุมปฏิบัติการ สนทนากลุ่ม และอบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตปากคลอง ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตปากคลอง จำนวน 300 คน ได้จากรางสำมะโนของเกรซีและเมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ 60 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อปี และระยะเวลาในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน ประกอบด้วย ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่ กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ สนทนากลุ่ม และแผนที่ความคิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์นำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for Social Sciences for Windows) แปลผลจากคะแนนของแบบสอบถามโดยรวมคะแนนจากแบบสอบถามทั้งหมัดแล้วใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของคะแนนตัวแปรทุกตัวในกลุ่มตัวอย่างตัวแปรอิสระเพื่ออธิบายตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) และแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายตัวแปรที่นอกเหนือจากที่วัดด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

5.6 สรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาอธิบายเพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพในการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก และด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาจุดเด่นจุดด้อย พบว่า ศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสักอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังต่อไปนี้

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ จากการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องการให้มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีการบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรวบรวมข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอ ดอนสัก และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณ ปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่ม เป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุด ด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการ ให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็น อยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่า กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบ กิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 – 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม และแสวงหาความรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการบรรยาย และ สาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงกางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงกาง อีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อย คือ กลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้อย่างไร พบว่าด้าน ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมนั้นภาครัฐต้อง ให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนจัดระบบ ข้อมูล ข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกนั้นต้อง กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม จัดให้มีการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เลี้ยง

สัตว์น้ำโดยเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูล ข่าวสารอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและ วัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดโครงสร้างพื้นฐานนั้น ต้องจัดระบบการเดินทาง เชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามสมควรโดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการ บรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน การจัดบริการโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว การ จัดบริการไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรเป็นรายได้เสริมสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยง สัตว์น้ำ และกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่การส่งเสริมตลาดและการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยกลุ่มกำกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสมกับ สภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับนักท่องเที่ยว สนับสนุนการตลาดในรูปแบบ ที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการ ท่องเที่ยว ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงเกษตรให้พัฒนาการ บริการที่มีคุณภาพ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่ หลากหลาย การส่งเสริมการลงทุนที่รัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มี คุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด สนับสนุนการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดย การยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ และส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วม ของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุน การจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วม ในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล สนับสนุนพัฒนาศักยภาพคน โดยการเรียนรู้ และทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรสนับสนุนให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ น้ำรักษาความสะอาดของคลองดอนสัก

ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว ศักยภาพของกลุ่มที่แบ่งหน้าที่รับผิดชอบได้แก่ อำนวยการ การเงินบัญชี การตลาด ด้านกฎระเบียบ แผนกนำเที่ยว แผนกวิทยากรสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ แผนกจัดสถานที่ แผนกทำอาหาร แผนก ประชาสัมพันธ์ แผนกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มจะมีการประชุมทบทวน การปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

จากการสรุปผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเห็นว่ายังมีส่วนที่ควรปรับปรุงบางประการเพื่อแก้ไขให้การดำเนินการเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นจึงขอเสนอแนะดังนี้

5.7 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

5.7.1 กำหนดแผนงานหลัก ๆ ได้แก่ แผนการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ แผนการส่งเสริมการลงทุน การตลาด และการจัดเก็บ/จัดสรรผลประโยชน์ แผนการดูแลรักษาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และแผนการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย

5.7.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการบริหาร/จัดการที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.7.3 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำควรสร้างเครือข่ายกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในอำเภอดอนสักเพื่อเสริมแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมมากขึ้น

5.8 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.8.1 ควรทำการศึกษาถึงความต้องการ และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.8.2 ควรทำการศึกษาถึงผลกระทบของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งในด้านบวกและด้านลบเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืน

5.8.3 ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.9 สรุป

การศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ พบว่า ศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังนี้

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ จากผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่

ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีการบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอ ดอนสัก และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุดด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่า กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 – 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชม และแสวงหาความรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการ บรรยาย และ สาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงางอีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อยคือกลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- กนกพร ชัยวรพร. (2546). **ศักยภาพเชิงการบริหารของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กวี วรกวินและคณะ. (2548). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ม.พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. (2545). **การฝึกอบรมวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกษตรและสหกรณ์**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (2550). ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2550 จาก http://www.geocities.com/agrotour_t/analysize.html
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร. (2550) ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2550 จาก http://www.geocities.com/agrotour_t/analysize.html(http://www.geocities.com/agrotour_t/analysize.html)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2550 จาก http://webhost.mots.go.th/tour_description.htm
- การศึกษานอกโรงเรียน,กรม.(2545,กันยายน).การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 10(2),25.
- คมสัน วาฤทธิ์. (2545). **ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว่า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล**.
- เครือวัลย์ วงษ์ไพบูลย์ และคณะ. (2548) **กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านถ้ำ ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง**. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- โครงการศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 107 ตำบล โดยความร่วมมือระหว่างภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับกรมพัฒนาที่ดิน ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2549 จาก www.idd.go.th/Lddwebsite/Webpld/I.
- จารุจน์ กลิ่นดีปี่. (2541). **การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติไทรโยค**. สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

- จิรภา ไสภณ. (2549). การศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่รอยต่อเทศบาลนครอุบลราชธานี กับเทศบาลวารินกำราบ จังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษา ชุมชนดอนจัวและชุมชนกุดเป่ง (หมู่16) รายงานการวิจัย คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบล
- จิราพร ท้าว. (2541). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาหมู่บ้านปราสาทใต้ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- จงกลพัทธ์ เจตนะจิตร์. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จงรักษ์ อินทยนต์. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม.(การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) . เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดารารัตน์ วรจิตตานนท์. (2542). ศักยภาพองค์กรชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแก่งหินเพิง อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดอนสัก. (2550). การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลดอนสัก. สุราษฎร์ธานี : เทศบาลตำบลดอนสัก
- ไทยรัฐ (2549). ฉบับวันที่ 1 พฤษภาคม 2549 ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2550 <http://www.thairath.co.th/news.php?section= agriculture&content=3857>
- นันทนา แสงโพธิรัตน์. (2547) การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาเมือง สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- นาตยา ธนพลเกียรติ. (2547) การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์การวางแผนการตั้งถิ่นฐานมนุษย์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิฐริน ใต้พันธ์. (2544). ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นิมิต โกมลานนท์. (2547). **การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. ปรินญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจไม่มีวันตายของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ซี.พี.บุ๊คสแตนดาร์ด.
- บุญเลิศ เล็กสมบูรณ์ และสุรรัตน์ เตหาทวิวรรณ. (2545) **การศึกษาธุรกิจบริการอาหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คณะวิทยาการการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- บุญเลิศ เล็กสมบูรณ์ และเพ็ญศรี เจริญวานิช (2547) **การศึกษาธุรกิจบริการอาหารเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คณะวิทยาการการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- ประคอง กรรณสูตร. (2532). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) : กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือศรีสง่า จำกัด.
- ผกาวรรณ นุชพันธุ์. (2548). **ความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม**. บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พัชรินทร์ นาคะประวิง, (2550). ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2550 จาก www.doae.go.th/report/lpam/inf.htm.
- มัลลิกา ชาหยอง (2549) **แผนธุรกิจ : การทำธุรกิจที่พักแบบพักที่บ้านเพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านภูค่าบัว ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น** ปรินญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล.(2540). **Eco-Tourism : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 16 เล่มที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2540**. กรุงเทพฯ : กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. (2546). **การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทย**. สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. (2546). **ลักษณะการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. (2549). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน**. สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- รายงานประจำปี (2548) ค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2550 จาก <http://www2.suratthani.go.th/plad/report>
- รายงานภาวะเศรษฐกิจเดือนกันยายน ปี 2549 ค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2549 จาก http://www2.suratthani.go.th/document/klung/cfo/cfo_sep_49.pdf.
- ราณี อธิชัยกุล. (2546). **เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณพร วณิชชานุกร และคณะ. (2541). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย**. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วาลิกา แสนคำ. (2545). **การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแสน จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระพล สมมาตย์. (2539). **ศักยภาพของสำนักงานจังหวัดด้านการวางแผนพัฒนา**. ปรินญาพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศริญญา วรากุลวิทย์. (2546). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : เพ็องฟ้า.
- เศกสรรค์ ยงวณิชย์. (2536). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : อัมพรพิทยา.
- สมศักดิ์ แจ่มอุลิตร์ตัน.(2542).**การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาศึกษาเฉพาะกรณีนางยวนเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศักดิ์ เตชะเอราวัณ. (2544). **การจัดการธุรกิจบ้านพักแบบชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่แม่ออน จังหวัดเชียงใหม่** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุมาลี วงษ์วิฑิตและระพีพรรณ ทองหล่อ. (2547). **การท่องเที่ยวทางน้ำ : การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าบริการภายใต้ข้อตกลง GATS**. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวัฒน์ ตูลาธร. (2541). **ศักยภาพของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด**. ปรินญาพัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี ค้นเมื่อ 18 มกราคม 2551 จาก <http://www3.suratthani.go.th/km/index-26.htm> 18 มกราคม 2551

อุดม เขยกิจวงศ์และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

อัศวิน แสงพิบูล. **การท่องเที่ยวเชิงเกษตร** ค้นเมื่อ 18 มกราคม 2551 จาก http://www.geocities.com/agrotour_t/info.html.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บทความวิจัย

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ
ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Potentiality Development Model on Agro-tourism for Aquaculture Providers at Tombon Don Sak,
Aumpher Don Sak, Surat Thani Province

สมมาส เสง์สุข
สุชอุษา นุ่นทอง
ประภาส แสงอรุณ
Sommas Sangsui
Sukusa Nunthong
Prapart Seangaroon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รายบุคคลกับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และหารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการประชุมปฏิบัติการ สันทนาการ และ อบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก และด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนเรื่อง การวางแผนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างจิตสำนึก ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชน สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย รัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตภัณฑ์และบริการ เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีการประชุมพบปะทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

Abstract

The purposes of the research were : (1) to study the management potentiality in agro-tourism activities of the aquaculture providers living at Tombon Don Sak , Don Sak district, Surat Thani province ; and to design the development model for those people in the eco-tourism management . The instrument used in the research was the questionnaire designed by the researchers and contributed to 300 aquaculture providers along with individually interview to 30 people. SPSS for WINDOW was used to analyze the percentage, means and standard deviation, whereas the designing of the development model was conducted by means of workshop, group discussion and 2-session seminar techniques.

The results were as follows :

The management potentiality of the aquaculture providers revealed that the physical features, natural resources, and services providing were in the middle level, whereas the participatory aspect was in the high level.

The results on the aspect of designing the development model for the readiness in agro-tourism management for the aquaculture providers living at Tombon Don Sak, Don Sak District, Surat Thani province indicated that on the aspects of physical features and natural resources, the government sectors should provide and support the following issues; that is, the information system planning, appropriate technology, awareness arising, government public relation, economical and alternative energy and emergency public relief system On the aspect of service providing potentiality, the government should support and provide the following issues, that is, the network promotion, the development of tourist resources, the setting of standard guide, promoting with diversity of advertising channels along with the genuine information, the subsidization of tourist investment for the standardized quality within strict regulations. On the aspect of community participation in eco-tourism management, it was found that the group of aquaculture providers

developed their participatory patterns as well as the investment, produced the products and provided the services. The members of the group were allowed to be involve in the decision-making, evaluation and appraisals. On the aspect of tourism management, all group members shared the responsible duties and the meeting was setup every tenth day of the month.

คำหลัก : ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ความพร้อมในการให้บริการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำนำ

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลที่พบจากการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อให้กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสามารถที่จะพัฒนากลุ่มให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ทั้งความรู้ทางวิชาการและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับสาธารณชน

จากการศึกษาได้พบรายการที่มีศักยภาพน้อยถึงปานกลาง คณะผู้วิจัยได้จัดทำเป็นคู่มือประกอบไปด้วยเนื้อหาเรื่องการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดเตรียมความพร้อม การวางแผนและการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นในอนาคต และมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษา การศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามและตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 2 หารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการประชุมปฏิบัติการ สันทนาการกลุ่ม และอบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถตอบผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยได้ดังนี้ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เริ่มตั้งแต่ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ การให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพสูงกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาจุดเด่นจุดด้อย

พบว่าศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสักอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีการบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอดอนสัก และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสีงแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุดด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 – 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมและแสวงหาความรู้การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการบรรยาย และสาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงกางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงกางอีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อยคือ กลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว

รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(1) พัฒนาด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนเรื่องการวางแผนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างจิตสำนึก ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชน สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

(2) พัฒนาด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูล

ข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย รัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด

(3) พัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ มีการพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล

(4) พัฒนาด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก เป็นการศึกษาจากกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 300 คน ผลจากการศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายรายละเอียดศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดังนี้

1. ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ การเข้าถึงกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำปัจจุบันมีเรือของศูนย์ 3 ลำ ใช้ในการรับส่งนักท่องเที่ยวและกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจมาศึกษาประมงสัตว์น้ำ และชมธรรมชาติของป่าชายเลน เพราะสภาพแวดล้อมสวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยมีศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง น้ำผุดในป่าชายเลนเขาท่าเกา และลงเรือล่องคลองดอนสัก ชมความงามจากแสงระยิบระยับจากหิ่งห้อยนับล้านตัวบนต้นโกงกางสองฝั่งคลองในบางหิ่งห้อย ชมต้นโกงกางขนาดใหญ่ สูง 10 กว่าเมตร ที่บางตังหีบ ยังได้ชมปูแสม และลิงแสมอีกด้วย ชมสวนกล้วยไม้ดอกหน้าวัว ที่อำเภอดอนสัก นมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่วัดเขาสวรรณประดิษฐ์ (หลวงพ่ोज้อย) และชมพิพิธภัณฑ์ปลาหินภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนดอนสัก ช้างเคียงยังมีหาดนางกำ ชมปลาโลมานานาชนิด แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐเพราะบางคนพูดว่า การท่องเที่ยวอย่างนี้จะทำให้น้ำความสกปรกมาสู่คลอง และยังพูดว่าฝรั่งจะเที่ยวเกาะสมุยแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกมากกว่า จึงทำให้การท่องเที่ยวจึงอยู่ในวงแคบ ๆ สอดคล้องกับ วรรณพร วนิชชานุกร และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ และกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ในทางตรงกันข้ามเจ้าหน้าที่รัฐบางคนกล่าวว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในปัจจุบันนี้ ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบการนั้นแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ได้มีบางคนได้พยายามแก้ปัญหาสภาพแวดล้อม และมีความต้องการเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น ผู้นำชุมชนและประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แล้วผู้นำชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการ

จัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยผู้นำชุมชนต้องการเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มประชาชนในส่วนของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้มีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ อีกทั้งต้องการพบปะและพักกับชาวบ้านในการมาเที่ยวครั้งต่อไป มากกว่านักท่องเที่ยวไทยถึงแม้ว่าส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นว่านักท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม แต่นักท่องเที่ยวไทยเห็นว่าการทำลายสภาพแวดล้อมมากกว่า และยินดีบริจาคเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการหนังสือคู่มือการเดินทางและแผนที่ ตลอดจนสิ่งทีควรและไม่ควรปฏิบัติมากเป็นอันดับแรกรองลงไป นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการมัคคุเทศก์มืออาชีพค่อนข้างมากกว่าชาวไทย

2. ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในด้านร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ อำเภอคอนสารมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลบริเวณที่เรียกว่าอ่าวบ้านดอน หรืออ่าวไทยฝั่งตะวันออกถึง 2 ด้าน จึงเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพทางการประมงน้ำเค็ม ทั้งในรูปแบบประมงชายฝั่ง และประมงน้ำลึก มีแพปลา รับซื้ออาหารทะเลทั้งสดและแห้ง และการแปรรูปทุกชนิดแบบครบวงจร อาชีพดังกล่าวทำรายได้ให้กับอำเภอคอนสารปีละหลายร้อยล้านบาท แต่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมี 2 อย่าง คือ ผลิตภัณฑ์ และกุ้งแห้ง ในส่วนของจุดพักผ่อน และจุดพักรถของนักท่องเที่ยวในอำเภอคอนสาร ยังอยู่ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลคอนสาร ในส่วนการบริการแบบโฮมสเตย์ (Homestay) ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมแค่ 3 ครัวเรือน การบริหารจัดการตลาด ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง และเป็นอิสระในการบริหาร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์สู่นานาชาติ ความพร้อมด้านกายภาพ กลุ่มยังขาดป้ายแสดงการต้อนรับขนาดใหญ่ กับรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งไฟฟ้า และน้ำประปา ต้องพึ่งรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541: 35 – 36) ได้สรุปว่าสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีการท่องเที่ยว รัฐบาลก็จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ ประกอบด้วย 3 อย่าง คือ

1. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในความเป็นอยู่ และส่งผลเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ การสื่อสาร การไฟฟ้า การประปา การคมนาคม การสุขภาพ การศึกษา และการสาธารณสุข เป็นต้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ทั้งร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและความเดือนร้อต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น การโจรกรรม ปล้นจี้ ชิงทรัพย์ การก่อความไม่สงบและความปลอดภัยจากบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมหรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การบริการเสริมความงาม และการบริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

3. ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ กลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รวมกลุ่มจนได้รับรองขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มอาชีพวิสาหกิจชุมชนของโครงการสนับสนุนด้านสังคม (Social Support Project : SSP) เมื่อวันที่ 28 เดือนเมษายน พ.ศ.2547 (เอกสารของกลุ่มพัฒนาอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก. 2547 : 13) ต่อมากรมประมงได้ตรวจคุณภาพของสัตว์น้ำในกระชังของ นายคมสัน หนูวิน รองประธานกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำดอนสัก ปรากฏว่าผ่านการรับรองจากกรมประมงในการผลิตสัตว์น้ำขึ้นปลอดภัย โดยนายวีระ เจริญพักตร์ เป็นผู้ให้การรับรอง เมื่อวันที่ 9 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2547 ทางกลุ่มจึงส่งบุคคลดังกล่าวเข้าฝึกอบรมหลักสูตร “ประมงอาสา” เมื่อวันที่ 28 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มในการถ่ายทอดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ จากการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง ร่วมจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และร่วมรักษาความสะอาดของปากคลองดอนสัก ทำให้ทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลดอนสัก องค์การบริหารส่วนตำบลดอนสัก สภาวัฒนธรรมและอำเภอดอนสัก ประกาศเกียรติคุณของกลุ่มให้เป็นเครือข่ายแหล่งเรียนรู้และมีผลงานดีเด่นด้านการเลี้ยงปลาในกระชัง จนทำให้โรงเรียนต่าง ๆ เดินทางมาท่องเที่ยวในโครงการน้ำใสทั่วไทยดูจมน้ำพระทัยพระราชินี โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฟังบรรยายการเลี้ยงปลาน้ำกร่อย และล่องเรือชมธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งที่นั่งห้อยในบางที่นั่งห้อย และ ในคลองบ้านห้วยชมแห่งทรัพยากรสมบูรณ์ ต้นไม้โกงกางขนาดใหญ่ และปลูกไม้โกงกางป่าชายเลน ซึ่งการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานีทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกมลพัทธ์ เจตนะจิตร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า (1) การจัดการท่องเที่ยวโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์อย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์ เป็นการจัดการแบบยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) ปัจจัยที่ผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ของสมาชิกในชุมชนตำบลศาลายาและตำบลมหาสวัสดิ์ มี 8 ประการ คือ รูปแบบของโครงการ ความพร้อมของประชาชนในชุมชน การประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของชุมชน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สื่อมวลชน การสนับสนุนจากภายนอก ผู้บริหารโครงการ (3) การดำเนินโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์เป็นวิธีการจัดการที่เหมาะสม สำหรับชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (4). การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเริ่มตั้งแต่นั้นตอน การตัดสินใจ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม

4. ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีนายนิมิตร ผิวผ่อง เป็นประธานกลุ่ม ตั้งเมื่อ พ.ศ.2546 แต่สมาชิกมาร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งความคิด การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล มีกิจกรรม คือ การสาธิตการเลี้ยงสัตว์น้ำ มีวิถีชีวิต เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีพ วัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่มีภูมิปัญญาด้านการเลี้ยงปลาในกระชังแบบบูรณาการ จึงได้รับประกาศนียบัตรจากผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มผลิตอาหารประมงปลอดภัย (Food Safety) ได้รับการรับรองจากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง สุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการเลี้ยงปลาในกระชัง (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) มีการจัดทำแผ่นพับข้อมูลความรู้ และแหล่งเรียนรู้ ผู้นำกลุ่มได้ผ่านการฝึกอบรม

หลักสูตรคณะกรรมการบริหารศูนย์ บริการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้รับประกาศนียบัตรจากคณะทรัพยากรธรรมชาติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2545 ผู้นำกลุ่มได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร ประมงอาสา จากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ.2548 ได้รับอนุญาตให้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำประเภทที่สาธารณประโยชน์ จากอธิบดีกรมประมง พ.ศ.2549 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำได้ผ่านการอบรมในโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน Sea Food Bank พ.ศ. 2548 ทำให้การเลี้ยงปลาในกระชังได้มาตรฐาน พร้อมทั้งได้จัดทำบัญชีฟาร์ม และเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้แบ่งความรับผิดชอบ แผนกน้ำที่วชมกระชังปลาในปากคลองดอนสัก มีโดยมีเจ้าหน้าที่ แผนกวิทยากรสาธิตการเลี้ยงปลาในกระชัง กระชังสาธิตอยู่ใกล้ศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งศูนย์นี้สนับสนุนโดย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาดอนสัก และเทศบาลตำบลดอนสัก จังหวัด สุราษฎร์ธานี กิจกรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ของการเลี้ยงปลากะพงขาว ปลาเก๋า และปลากะพงแดง มีเจ้าหน้าที่แผนกจัดสถานที่ แผนกทำอาหารเลี้ยง นักท่องเที่ยว แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำทั้งหมดร่วมในการปล่อยพันธ์ กุ้ง ปลา ปู ปลุกต้นไม้ชายฝั่ง เก็บขยะมูลฝอยในลำคลอง โดยให้สมาชิกพร้อมเรือร่วมกันเก็บขยะมูลฝอย และเหรียญ โดยมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน และจัดสรรผลประโยชน์ในกลุ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นเงินของทุกคนในกลุ่มโดยเป็นรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์ แต่ยังคงขาดความรู้การจัดการด้านการตลาด การเงินบัญชี ระบบน้ำที่เกี่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และยังขาดความรู้ในการจัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยว ยังขาดการกำหนดกฎระเบียบ และเทคนิควิธีในการงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิต โกลานนท์. (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอ ช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินงานท่องเที่ยวเกษตร กลุ่มเกษตรกรต้องการที่จะฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตร โดยเฉพาะการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร การประชาสัมพันธ์และการทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตร

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมนั้นภาครัฐต้องให้การสนับสนุนกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการวางแผน กำหนดกรอบโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกนั้นต้อง กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม จัดให้มีการให้ความรู้กับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องสอดคล้องกับ นิมิต โกลานนท์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย กลุ่มเกษตรกรต้องฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตร และภาครัฐต้องให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสาร

อื่น ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควบคู่ไปกับการส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดโครงสร้างพื้นฐานนั้น ต้องจัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามสมควรโดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก สนับสนุนให้มีกรใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน การจัดบริการโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว การจัดบริการไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรเป็นรายได้เสริมสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ และกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ต้องพัฒนาในระยะต่อไปนี้ให้มีความศักยภาพมากขึ้น ได้แก่การส่งเสริมตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยกลุ่มกำกับกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับนักท่องเที่ยว สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงเกษตรให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้อีสื่อที่หลากหลาย การส่งเสริมการลงทุนนั้นรัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ภายในกฎเกณฑ์ที่กำหนด สนับสนุนการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการยืมหรือให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ และส่งเสริมการลงทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำจึงจะประสบความสำเร็จในศักยภาพการบริการ สอดคล้องกับ จิรภา โสภณ (2549 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชน พบว่า ชุมชนทั้งสองมีศักยภาพจุดเด่นที่จะเป็นแรงผลักดันให้จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้แก่ มีโครงการพื้นฐานทางสังคมที่พร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งใหม่ มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การมีเครือข่ายทางสังคมอันเข้มแข็ง การได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลิตสินค้าและบริการ สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล สอดคล้องกับจงกลพัทธ์ เจตนะจิติร์ (2546 : บทคัดย่อ) จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชนสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จ.นครปฐม พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเริ่มตั้งแต่ขั้นต้น การตัดสินใจ การปรับปรุง การลงทุนและการปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นจึงต้องพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการเพิ่มความู้และทักษะในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ผลเป็นเช่นนี้ก็เพราะว่ากลุ่มขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ คมสัน วาฤทธิ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้พบว่า ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับ

ปานกลางค่อนข้างต่ำ แต่กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการท่องเที่ยว และมีการประชุมจัดสรรผลประโยชน์และรายได้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ศักยภาพของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสักอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ดังนี้

ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ จากผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีศูนย์ปฏิบัติอยู่ในคลองดอนสักมีระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่รายการที่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องพัฒนาจากจุดด้อยให้เกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก

ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นก่อนเพราะกลุ่มจะสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระเนื่องจากกลุ่มได้รวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีการบริการข้อมูลข่าวสารให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ยังไม่มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ และความพร้อมทางกายภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากผลการวิจัย ทั้งอำเภอดอนสักและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอ และจังหวัดมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสักและยกให้เป็นภูมิปัญญาที่ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสักซึ่งส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำด้วยกัน ทั้งรัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในอำเภอดอนสักมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่รายการที่เป็นจุดด้อย กลุ่มต้องร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการมีส่วนร่วมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำแก่นักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ เพราะตั้งแต่พุทธศักราช 2546 - 2551 มีกลุ่มท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมและแสวงหาความรู้ การเลี้ยงสัตว์น้ำให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการ บรรยาย และสาธิตการเลี้ยง และจำหน่ายอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้กลุ่มได้จัดให้นักท่องเที่ยวรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการเที่ยวชมต้นโกงกางสร้างกิจกรรมด้วยการปลูกต้นโกงกางอีกด้วย กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการทุก ๆ วันที่ 10 ของเดือน แต่ที่เป็นจุดด้อยคือ กลุ่มยังไม่ได้จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำควรกำหนดแผนงานหลัก ๆ ได้แก่ แผนการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ แผนการส่งเสริมการลงทุน การตลาด และการจัดเก็บ/จัดสรรผลประโยชน์ แผนการดูแลรักษาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และแผนการจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ภาครัฐและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการบริหารจัดการที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำควรสร้างเครือข่ายกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในอำเภอคอนสักเพื่อเสริมแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาถึงความต้องการ และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลคอนสัก อำเภอคอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และควรทำการศึกษาถึงผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลคอนสัก อำเภอคอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งในด้านบวกและด้านลบเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2550 จาก http://webhost.mots.go.th/tour_description.htm
- คมสัน วาฤทธิ. (2545). ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว่า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิรภา ไสภณ. (2549). การศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชน ในเขตพื้นที่รอยต่อเทศบาลนครอุบลราชธานี กับเทศบาลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี : กรณีศึกษา ชุมชนดอนจัวและชุมชนกุดเป่ง (หมู่16) รายงานการวิจัย คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบล
- จงกลพัชร เจตนะจิตร์. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
- นิमित โกมลานนท์. (2547). การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วรรณพร วณิชชานุกร และคณะ. (2541). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์ของโครงการ

โครงการ : รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศึกษา :

ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4 ด้าน ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปเป็นคู่มือ

ผู้ร่วมวิจัย :

1. นายสมมาส เล็งสุข (Sommas Sangsui) ระดับการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สังกัดหน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เมื่อ 2549 เป็นอาจารย์ประจำตามสัญญา มีผลงานในการทำวิจัย 2 เรื่อง ได้แก่ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศิลป์เพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครุณาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โทรศัพท์/โทรสาร : 0840577048 E-mail : Sommas_664@hotmail.com
2. นายสุขอุษา นุ่นทอง Sukusa Nunthong ระดับการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สังกัดหน่วยงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หอเรียนสุราษฎร์ธานี ตำแหน่งผู้ช่วยประธานคณะกรรมการบริหาร ฝ่ายกิจการทั่วไป เมื่อพุทธศักราช 2548 มีผลงานในการทำวิจัย ได้แก่ยุทธศาสตร์การพัฒนาดนตามขั้นตอนในมงคลสูตรของนักเรียนโรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา E-mail : suk.mcu@gmail.com
3. นายประภาส แสงอรุณ (Prapart Seangaroon) ระดับการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สังกัดหน่วยงาน เทศบาลตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพุทธศักราช 2547 - 2551 เป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดอนสัก โทรศัพท์/โทรสาร : 089 - 8736053

วิธีการศึกษา :

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาการศึกษารายละเอียดแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามและตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 2 หารูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้กระบวนการประชุมปฏิบัติการ สนทนากลุ่ม และอบรมสัมมนาจำนวน 2 ครั้ง

ผลการศึกษา :

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก และด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

รูปแบบการพัฒนาของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนเรื่อง การวางแผนจัดระบบข้อมูลข่าวสาร สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างจิตสำนึก ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารมวลชน สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานที่ประหยัดพร้อมทั้งสนับสนุนให้ใช้พลังงานทดแทน สนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมการตลาดในรูปแบบที่ประสานงานของท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการนำเที่ยว ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย รัฐต้องสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน อยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีการพัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในด้านการลงทุน ผลผลิตสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ด้านศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีการประชุมทบทวนการปฏิบัติงานทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน

การนำผลงานไปใช้ :**บุคคลที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้**

1. กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามคู่มือ
2. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการบรรจุเป็นแผนงานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. เทศบาลตำบลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการบรรจุเป็นแผนงานของเทศบาลตำบลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำผลงานไปใช้ :

ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศักยภาพยิ่งขึ้น

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางไว้และ
กิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางไว้และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์ ข้อ	ร้อยละความ พึงพอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้	ผลที่ได้จริง		
1. นำโครงร่างจาก ผู้เชี่ยวชาญ สอบถามกลุ่มผู้เลี้ยง สัตว์น้ำ	ข้อมูลทั่วไปของ ศักยภาพการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ทราบข้อมูลทั่วไป ของศักยภาพการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตร	ข้อที่ 2	100%
2. จัดประชุมกลุ่มผู้ เลี้ยงสัตว์น้ำและผู้ เกี่ยวข้องเพื่อหา รูปแบบการพัฒนา กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 30 คน	ได้รูปแบบการ พัฒนาศักยภาพ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	ทราบข้อมูลทั่วไป และศักยภาพของ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อพัฒนารูปแบบ	ข้อที่ 2	100%
3. จัดอบรมการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตรแก่กลุ่มผู้ เลี้ยงสัตว์น้ำ	กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมี ความรู้เรื่องการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตร	กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมี ความรู้เรื่องการ ท่องเที่ยวและ กำหนดรูปแบบการ จัดการท่องเที่ยว	ข้อที่ 2	100%
4. วิเคราะห์ข้อมูล	ได้ข้อมูลในการ จัดทำคู่มือการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตร	ทราบข้อมูลในการ จัดทำคู่มือการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตร	ข้อที่ 2	100 %
5. จัดทำคู่มือการ จัดการท่องเที่ยวเชิง เกษตร	ได้คู่มือพัฒนา ศักยภาพกลุ่มผู้เลี้ยง สัตว์น้ำ	ได้คู่มือการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ข้อที่ 2	100%

Output		ในกรณีล่าช้า (ผลสำเร็จไม่ถึง 100%) ให้ระบุสาเหตุและการแก้ไขที่ท่านดำเนินการ
กิจกรรมในข้อเสนอแนะโครงการ/หรือจากการปรับแผน	ผลสำเร็จ(%)	
1. ได้ข้อมูลด้านศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	100%	
2. ได้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ	100%	

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ
ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ทั้งหมดแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้านศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

(โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด)

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. การศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อนุปริญญา ปวช. หรือ ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. รายได้

ต่ำกว่า 5,000 บาท / เดือน

5,001 – 10,000 บาท / เดือน

10,001 – 15,000 บาท / เดือน

15,001 บาท / เดือน ขึ้นไป

5. ระยะเวลาในการเลี้ยงสัตว์

- 1 ปี
- 2 ปี
- 3 ปี
- 4 ปี
- 5 ปี ขึ้นไป

6. ท่านต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่นของท่านหรือไม่

- ต้องการ
- ไม่ต้องการ

7. ท่านประกอบอาชีพ

- เลี้ยงปลาในกระชัง
- เลี้ยงหอยแครง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน

ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด)

ข้อความ	สภาพความเป็นจริง					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
ด้านลักษณะภูมิประเทศและ ทรัพยากรธรรมชาติ						
การเข้าถึงพื้นที่การเลี้ยงปลาในกระชัง						
ระยะทางไม่ไกลจากศูนย์กลางชุมชน						
สภาพถนน/การคมนาคมที่สะดวกสบาย						
การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว						
ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว						
มีการเลี้ยงปลาในกระชัง						
ด้านศักยภาพในการให้บริการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร						
ความพร้อมจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว						
องค์กรในชุมชนพร้อมเข้าร่วมในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร						
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมในการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร						
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำมีความพร้อมในการดูแล รักษาความสะอาดในแหล่ง/สถานที่ท่องเที่ยว						
มีร้านอาหาร และบริการต่าง ๆ						
จำหน่ายอาหารพื้นเมือง						
ร้านอาหารมีความหลากหลายให้เลือก						
มีที่นั่งพักผ่อนไว้รับนักท่องเที่ยว						
มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว						
มีสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว						

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน (ต่อ)

ข้อความ	สภาพความเป็นจริง					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
มีร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกไว้บริการ						
ยินดีรับบริการนักท่องเที่ยวเมื่อมีการแจ้ง วันหรือเวลาล่วงหน้า						
จัดน้ำดื่ม และเครื่องดื่มจำพวกสมูทไพรหรือน้ำผลไม้บริการ						
สถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว						
ความพร้อมในการบริหารการตลาด						
ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว						
นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลก่อนที่จะเข้ามาพักอาศัยในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ						
มีแผนที่ และรายละเอียดของข้อมูลในพื้นที่ให้มากที่สุด						
สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในที่อยู่อาศัยของท่านได้อย่างอิสระ						
ความพร้อมทางกายภาพ						
จัดทำป้ายแสดงการต้อนรับนักท่องเที่ยวบริเวณก่อนถึงกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ						
ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศในบริเวณดังกล่าว						
จัดทำป้ายชี้บอกเส้นทางหรือสถานที่ ต่าง ๆ ใ้ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย						
จัดทำแผนที่หรือรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่เข้าร่วมโครงการ (โฮมสเตย์)						
เตรียมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ						

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน (ต่อ)

ข้อความ	สภาพความเป็นจริง					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้ดี เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา						
จัดเตรียมผู้นำเที่ยวหรือผู้ที่สามารถสื่อสาร กับบุคคลหลายกลุ่ม						
มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับ แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ						
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร						
ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการท่องเที่ยวใน ปากคลองดอนสัก						
มีการรวมกลุ่มเป็นชมรม สมาคมเพื่อ ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร						
มีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ น้ำในปากคลองดอนสัก						
มีการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ แก่นักท่องเที่ยว						
มีการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการ รักษาสิ่งแวดล้อมบริเวณปากคลองดอนสัก						
ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว						
กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเพื่อการ ท่องเที่ยว						
กลุ่มมีศักยภาพที่ออกแบบกิจกรรมเป็นแหล่ง เรียนรู้						

ตอนที่ 2 ข้อมูลเฉพาะด้าน (ต่อ)

ข้อความ	สภาพความเป็นจริง					เฉพาะ เจ้าหน้าที่
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
กลุ่มกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว						
กลุ่มมีการจัดการด้านการตลาด การเงิน บัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงาน กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้						
จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสาร การท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ให้แก่นักท่องเที่ยว						
กลุ่มจัดให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
กลุ่มมีการประชุมเพื่อทบทวนการบริหาร จัดการ						
กลุ่มได้ศึกษาดูงานแหล่งต่าง ๆ ที่มีการ จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ด้านลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่องรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่ม ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....วันที่สัมภาษณ์.....

1. ท่านต้องการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ในเขตตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือไม่ (นโยบาย , เป้าหมาย, หรือโครงการ)
2. ท่านคิดว่าตำบลดอนสัก มีจุดเด่นใดบ้างที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. ท่านคิดว่าสมาชิกในชุมชนมีความรู้ความสามารถเพียงพอในด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างไร
  - 3.1 ด้านบริหารการตลาด.....
  - 3.2 ด้านการกิจกรรมการท่องเที่ยว.....
  - 3.3 ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว.....
  - 3.4 ด้านการทำให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว.....
4. ท่านคิดว่าสมาชิกในตำบลดอนสักมีศักยภาพหรือความพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในแต่ละด้าน อย่างไรบ้าง
  - 4.1 ด้านสาธารณูปโภค
    - ถนน.....
    - น้ำดื่ม น้ำใช้.....
    - ที่จอดรถ.....
  - 4.2 ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม.....
  - 4.3 ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ.....
  - 4.4 การอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
    - ป้ายแสดงสถานที่ต่าง ๆ.....
    - แผนที่.....
    - จัดให้มีการสลับกันเฝ้าเวรยาม.....
  - 4.5 ข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในตำบลดอนสัก.....
  - 4.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลดอนสัก.....

- 4.7 ศูนย์กลางสำหรับคอยให้บริการ ให้คำปรึกษา หรือให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว.....
.....
  - 4.8 ส่วนราชการ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนในรูปแบบใดบ้าง.....
  - 4.9 การจัดการด้านการตลาดท่องเที่ยวของชุมชนในตำบลอนสัง.....
.....
  - 4.10 การฝึกอบรม หรือการเตรียมพร้อมของบุคลากรการท่องเที่ยวของชุมชน.....
.....
5. ท่านคิดว่า ชุมชนในเขตตำบลอนสังได้ประโยชน์อะไรบ้าง จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....
.....

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

สำรวจพื้นที่

สัมภาษณ์กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

จัดประชุมปฏิบัติการ

อบรมสัมมนาในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

ศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ

กระชังเลี้ยงสัตว์น้ำในปากคลองดอนสัก

การเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาในกระชัง

การสาธิตวิธีการเลี้ยงสัตว์น้ำ

ภาคผนวก จ
ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. หน้าโครงการ (ชื่อ – สกุล ภาษาไทย) : นายสมมาศ เล็งสุข

(ชื่อ – สกุล ภาษาอังกฤษ) : Sommas Sangsui

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานสังกัด : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์/โทรสาร : 0840577048

E-mail : Sommas_664@hotmail.com

ประวัติการรับราชการ : พุทธศักราช 2549 เป็นอาจารย์ประจำตามสัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลงานทางวิชาการ/เอกสาร ตำรา(ถ้ามี) :

- ประสบการณ์ในการทำวิจัย :
1. ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนท่านครูญาณวโรภาสอุทิศ
ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
  - 2.ฐานเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรม อำเภอเวียงสระ
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ผู้ร่วมวิจัย (ชื่อ – สกุล ภาษาไทย) : นายสุชอุษา นุ่นทอง
(ชื่อ – สกุล ภาษาอังกฤษ) : Sukusa Nunthong

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานสังกัด : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

ที่อยู่ : วัดพัฒนาราม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์/โทรสาร : 077 - 203101

E-mail : suk.mcu@gmail.com

ประวัติการรับราชการ : พุทธศักราช 2548 เป็นอาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ/เอกสาร ตำรา(ถ้ามี) :

ประสบการณ์ในการทำวิจัย : ยุทธศาสตร์การพัฒนาค้นตามขั้นตอนในมงคลสูตร
ของนักเรียนโรงเรียนสามป่อวิทยา จังหวัดสงขลา

3. ผู้ร่วมวิจัย (ชื่อ – สกุล ภาษาไทย) : นายประภาส แสงอรุณ
(ชื่อ – สกุล ภาษาอังกฤษ) : Prapart Seangaroon

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานสังกัด : เทศบาลตำบลดอนสัก

ที่อยู่ : เทศบาลตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์/โทรสาร : 089 - 8736053

E-mail :

ประวัติการรับราชการ : พุทธศักราช 2547 เป็นรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลดอนสัก
อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลงานทางวิชาการ/เอกสาร ตำรา(ถ้ามี) :

ประสบการณ์ในการทำวิจัย : ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำของ
คณะกรรมการชุมชนตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก
จังหวัดสุราษฎร์ธานี